

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

Yetmişinci Birleşim

11 . 4 . 1963 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	224
2. — Gelen kâğıtlar	224
3. — Yoklama	225
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	225
1. — Sayın üyelerden bâzılarına izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/548)	225
5. — Görüşülen işler	225
1. — Bursa Milletvekili İbrahim Öktem ve üç arkadaşının, Sendikalar kanunu teklifi, işçi ve iş veren sendikaları kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon ve Plân komisyonları raporları (2/286, 1/382) (S. sayısı : 126)	225 :264

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay ve 51 arkadaşının, Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu kurulmasına dair kanun teklifi kabul edildi.

Bursa Milletvekili İbrahim Öktem ve üç arkadaşının, Sendikalar kanunu teklifi ile, İşçi ve iş veren sendikaları kanunu tasarısının tümü üzerinde bir süre görüşüldü.

11 . 4 . 1963 Perşembe günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Ağrı
<i>Mekki Keskin</i>	<i>Rıza Polat</i>

Kâtip
Ankara
İbrahim Sıtkı Hatipoğlu

Sorular

Yazılı sorular

1. — Çankırı Milletvekili Şaban Keskin'in, Çankırı iline ve ilçelerine, 1963 yılı programına göre, yapılacak yatırımların neler olduğuna dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (7/286)

2. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, büyük Türk düşünürü Ziya Gökalp'ın, bütün eserlerinin derlenerek yayınlanmasının düşünü- lüp düşünülmeyeğine dair yazılı soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (7/287)

2. — GELEN KAĞITLAR

Teklif

1. — Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ve 4 arkadaşının, Sümerbank camiasında yevmiyeli ve saat ücretli olarak çalışıp, bilâhara Emekli Sandığına tabi kadrolara geçmiş kimse-lerin yevmiye ve saat ücretinde geçen hizmet-lerinin emeklilik hizmet süresine ilâve edilmesi hakkında kanun teklifi (2/475) (Sanayi, Maliye ve Plân komisyonlarına)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15.00

BAŞKAN — Başkanvekili Nurettin Ok

KÂTIPLER : Nevzat Şener (Amasya), İbrahim Sıtkı Hatipoğlu (Ankara)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, yoklamada sırasını geçirmiş bulunan arkadaşlar

mevcut ise lütfen yazı ile bildirinler.

Kâfi çoğunluğumuz vardır, müzakerelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Sayın üyelerden bâzısına izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/548)*

BAŞKAN — Bâzi üyelerin izin talepleri vardır, tezkereyi okutuyorum :

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı sayın milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 10 . 4 . 1963 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder, 15 gün, hastalığına binaen 8 . 4 . 1963 tarihinden itibaren.

İstanbul Milletvekili Ömer Zekâi Dorman, 15 gün, mazeretine binaen 15 . 4 . 1963 tarihinden itibaren.

Siirt Milletvekili Hayrettin Özgen, 10 gün, mazeretine binaen 15 . 4 . 1963 tarihinden itibaren.

Tokat Milletvekili Mehmet Kazova, 14 gün, hastalığına binaen 18 . 3 . 1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Şimdi teker teker okutup oyunuzun sunacağım :

Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder, 15 gün, 8 . 4 . 1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İstanbul Milletvekili Ömer Zekâi Dorman, 15 gün, 15 . 4 . 1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Siirt Milletvekili Hayrettin Özgen, 10 gün, 15 . 4 . 1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tokat Milletvekili Mehmet Kazova, 14 gün, 18 . 3 . 1963 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Bursa Milletvekili İbrahim Öktem ve üç arkadaşının, Sendikalar kanunu teklifi İşçi ve iş veren sendikaları kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon ve Plân komisyonları rapor-*

ları (2/286, 1/382) (S. Sayısı : 126) (1)

(1) 126 Sıra Sayılı basmayazı 69 ncu Birleşim tutanağının sonundadır.

BAŞKAN — Şimdi, Sendikalar Kanununun tümü üzerindeki görüşmelere devam ediyoruz. Söz, Sayın Şevki Güler'in. Yoklar mı efendim? Vazgeçtiler.

Sayın Sabahattin Savaei.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüştane) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım, çünkü müzakerelerde dikkatimi çeken bir hususa temas ederek sözlerime başlayacağım. (Bu da, Karma Komisyonun Sayın Başkanının, kendisini ve tasarımı tenkid eden muhtelif partilere mensup arkadaşlarımıza cevaplarını verirken tarzını beğenmediğimi ifade etmek isterim. Kendisini takdir ettiğim, kabiliyetini, meziyetlerini takdir ettiğim arkadaşımızın cevap vermekte hiçbir zaman aciz duymıyacağına kaani olduğum (bu muhterem arkadaşımızın bu tarz cevabını beğenmediğimi arz etmek isterim.

Muhterem arkadaşlarım; tetkik etmekte olduğumuz Sendikalar Kanunu tasarısı, memleketimiz için gerçekten de sosyal tedbirler bakımından bir hamle ve ileri bir adım telâkki edilmelidir.

Her ne kadar tetkik ettiğimiz kanunun şu tarafı, bu tarafı eksik ise de, zamanla bunun telkâmül ettirileceğine kaanim ve bunun ehemmiyetli sosyal bir adım olduğu inancımı muhafaza etmekteyim.

Sene 1854. Alman Sanayi Kanunu Alman Meclisinde görüşülüyor, o devirde sendika fikri şöyle ifade edilmekte «işçilerin teşkilâtlanması, işçilerin toplanması; Alman sanayii için bir tehlike teşkil ettiği ve hattâ işçilerin böyle bir organizasyona gitmelerinin âmme intizamını bozacağı fikri o zaman ifade edilmiştir, bu Alman Sanayii Kanununun müzakeresi sırasında.

Muhterem arkadaşlarım, ondan bir asır sonra sendika fikri ise gerek bu sözlerin sarf edildiği Almanya'da, Batı memleketlerinde, gerekse Amerika'da tamamiyle farklı olarak, bilhassa Amerika'da sendikaların birleşmesi sebebiyle, Amerikan halkına ve dünya halkı oyuna bildirilen bir tebliğ ile sendikaların birer hürriyet mesnedi olduğu, demokrasinin ve temel hürriyetlerin en mühim müdafii olduğu, istihsal ve istihsal şartlarının artmasının ehemmiyetli bir unsuru olduğu ifade edilmektedir. Bu suretle bir asırlık devre içersinde

sendikalizmin ehemmiyetli bir değişme göstererek, gerçek fonksiyonunu, mânasını aldığını görmekteyiz.

Muhterem arkadaşlarım; sendikalar, bu beyannamenin ışığı altında gerçekten de temel hürriyetlerin ve istihsalin ehemmiyetli bir unsurudur. Kendi bakımından fonksiyonu esas itibariyle 3 safhada mütalâa edilmek lâzımdır: Sosyal teşkilâtlanma, karşılıklı yardım ve toplu hareket.

Sosyal teşkilâtlanma, karşılıklı yardım, esas itibariyle sendikaların dinamizmini sosyal hareketlerini ifade eder.

Asıl mühim olan, sendikaların fonksiyonu olarak üzerinde durulması gereken toplu hareket keyfiyetidir.

İşte hence sendika, cemiyetin bir muvazene unsurudur. Bendeniz bir tazyik unsuru kelimesini kullanmıyorum, kasden kullanmıyorum. Bugün sendikaların gerçek fonksiyonu tazyik etmek değildir, o bir muvazene unsurudur.

Muhterem arkadaşlar, 1930 yılından 1950 yılına kadar bütün dünyada faal bir sendikalizim göze çarpmıştır. Fakat 1950, 1951 yıllarını mütaakip sendikalizmin netice itibariyle baş vurdukları grev ve buna iştirak eden insanların, işçilerin adedi itibariyle bir duraklama devrine girdiği görülmektedir. Bunun sebebi ekonomik ve sosyaldır.

Muhterem arkadaşlar, bu, refah devleti fikriyle ilgilidir. Devletler, milletler refah yolunu bulup da sosyal tedbirler ittihaz ettikçe sendika hareketleri de kendiliğinden duraklamaktadır. Demek oluyor ki, sendika, esas itibariyle, bir emniyet unsurudur. İcabettiği zaman harekete geçiyor, fakat vazifesi olmadığı zaman yani Devlet ve milletin ekonomik fonksiyonu ve millî gelirin dağılışı âdil bir surette seyrettiği zaman sendikalizm esasen duraklamaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, sendikalizmin faaliyet göstermesi için evvelâ serbest piyasanın, mülkiyet rejiminin, arz ve talebin ve temettü unsurlarının câri olduğu bir vasatta fonksiyonunu ifa eder. Aksi takdirde esasen sendikaların karşı karşıya gelecekleri bir hususta yok demektir. Şu halde sendikalizm esas itibariyle demokratik, hür nizamların bir müessesesidir. Bu bakımdan, sendikalizmi ileri bir devletçilikle de tev'em etmek zorundayız.

Piyasa şartları ne kadar serbest şekilde cereyan ederse sendikalizmin fonksiyonu ve faaliyeti de o nisbette artar.

Devletin, iş veren sıfatı ile, sendikaların karışısına geçmesi halinde sendikanın kudret bakımından, devletle karşı karşıya gelmesinde, onun kudreti Devlet karşısında biraz daha aşağıda mütalâa edildiği için, sendikanın asıl fonksiyonunu hür teşebbüsle karşılaştığı literatürde ifade edilmektedir.

Bunun neticesi demek oluyor ki, sendika bu bakımından da serbest piyasanın bir müessesesidir, serbest ekonomilerin bir müessesesidir.

Muhterem arkadaşlarım; demin arz etmiştim, sendika hareketleri, bir ortalama rakam vermek lâzımgelirse, son yıllarda 1958 - 1959, 1960 - 1961 yıllarında yüzde onbeş nisbetinde gerek aded itibariyle, gerekse iştirak edenler nisbetinde bir durgunluk tesbit edilmiş bulunmaktadır. Bunun sebebi de, demin arz ettiğim gibi, devletçe alınan içtimai tedbirler ve işçi olarak çalışan kimselerin bu sefer sıfatlarını değiştirerek, hissedar olmaları ve kâra iştirak etmeleridir ki, son zamanlarda bilhassa bu durgunluğun sebebini teşkil etmektedir..

BAŞKAN — Müddetiniz doldu, lütfen.

SABAHATTİN SAVACI (Devamla) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu? Yok mu efendim?

Sayın Mustafa Kaplan? Yok mu efendim?

Sayın Recai İskenderoğlu? Yok mu efendim?

Sayın Sadrettin Tosbi.

SADRETTİN TOSBİ (Kütahya) — Vazgeçtim..

BAŞKAN — Sayın Ahmet Aydın Bulak.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar; aynı mevzuda huzurunuzu tekrar işgal ettiğim için özür dilerim.

Dünkü konuşamdan sonra, Sayın Komisyon Sözcüsü arkadaşım Coşkun Kırca'nın konuşmasına arzı cevaba mecbur oldum.

Coşkun Kırca'nın şahsıma taallük eden sözleri bendenizi müteessir etmez. Ancak fikre taallük eden hususlara cevap vermek isterim.

Arz ettiğim husus şu idi :

Türk hukuk sistemi içinde yer almış olan ve senelerdir tatbikatçıya mesnedolan bir iş akdi anlayışı vardır. Bu akit filhal yaşamaktadır.

Bu akdin hukukî mesnedi, nebean ettiği, kaynak İş Kanunudur.

Sayın Coşkun Kırca'nın da dediği gibi, iş akdi mahiyeten bir hizmet akdidir. Hizmet akdinin bir bölümüdür. Ama kendisiyle ayrıldığıımız nokta, her iş akdi mahiyeten bir hizmet akdi olduğu halde her hizmet akdi bir iş akdi değildir. Nitekim, tatbikatta mehz teşkil eden Borçlar Kanunumuzun hizmet akdi hükümlerine muhalefet edenlere T. C. Kanunu ceza tâyin etmez, akde muhalefetin hukukî netayici tarafeyne tereddübeder. Ama iş akdinin ahkâmı âmiresine muhalefet halinde, iş veren ile işçi T. Ceza Kanunu mucibince teeziye edilir.

Sayın Kırca, Komisyonun fikrinin, esbabı mucibeside yazılı olduğu üzere, her iki akdin mahiyeten birbirinden farklı olmadığı noktasına istinadettirildiğini ifade ettiler. Yine bir diyeceğim yok. Yalnız temas etmek istediğim nokta şudur :

5618 sayılı Kanunla tadil edilen 1 nci maddede ile vâzın kanun, Türkiye'de içtimai nizamın, çalışan kişilerin emeğinin, alın terinin ve çalıştıran insanların parasının teminatını teşkil etmek üzere, hizmet akdi içinden bir bölümü çekip almış, kendi bünyesi içinde tedvin etmiş, tarsin etmiş, tanzim etmiştir. Çalışan kişilerin çalıştırılmalarına mâtufl olan sendika kanuniyle veya çalışan kişilerin toplu iş akitleri yapmalarını temine mâtufl Toplu Sözleşme Kanuniyle hizmet akdinin taraftarları olan kişileri bu kanunun şumulüne ithal ederseniz tatbikatta en basit mânasiyle tahaddüs edecek ihtilâf şudur: Bir iş yeri tasavvur buyurunuz, bu iş çalışan ve gerçek anlamında işçi olan emekçi olan kişiler var.. Burası bir mensucat fabrikasıdır, meselâ on bin işçisi vardır. Bu fabrikada kimya mühendisi de vardır, boya işlerini anlar ihtisas budur. Esasında onun da iş verenle münasebeti bir hizmet akdidir. Başka bir iş akdi tipine girmez. Burada bir muhasebe müdürü vardır. Türk hukuk tatbikatında Yargıtay ve Danıştay'ın kendisini işçi saymadığı muhasebe şefi vardır, sırf fikri faaliyette çalışan işçi. Bu da hizmet akdinin şumulü içindedir.

Sendikalar Kanununa göre, çalışan kişiler, hizmet akdinin kişileri işçi sayılmaktadır. İşçi sayıldıkları için de sendika kuracaklardır, toplu sözleşmeye gireceklerdir. Toplu sözleşmede, karşılıklı olarak üç silsile hükümlerini vaz'ede-

ceklerdir. İşçiler, kendi sendikalarını kurmuşlar veya henüz kurmamışlardır. Ama kurulma safhasına gelindiği zaman sendikaya iştirak edecek ve 90 kuruş saat ücreti alan makaracı Ahmet ile Muhasebe Şefi Mehmet Bey bu kanuna göre aynı sendikanın üyesi olmak lâzımdır. Müktesep haklar, bugüne kadar tekevvün eden müktesep hukuk bir tarafa itilerek her ikisinin de bir toplu sözleşmenin içine girdiğini düşününüz. Sayın komisyon sözcüsü pratikte bunun da pratikte mümkün olacağını ifade etsinler. Ama yine neticesine gelelim :

Toplu sözleşme iş akdinin şartlarını tesbite mâtufen akdedilir. Bu şartların içinde öyle hükümler vardır ki, İş Kanununda ceza müeyyidesi ile tehditlenmiştir. İş veren bunlara muhalefet ettiği zaman mahkûm olur. Banyosunun bir tanesi noksan olursa iş veren mahkûm olur. Ve toplu sözleşmede taraflar bu şartları da dermeyan edebilirler. Yani âmme hukuku sahasından mevzuu koparıp hususi hukuk sahasına ithal edebilirler. Burada mesele kendiliğinden zaîl olmaktadır. İki hukuk statüsüne tabi kişileri aynı mukavelenin derununda toplıyacaksınız, mukavelenin bir tarafını ceza tehdidiyle himaye edeceksiniz, öte tarafını hususi hukuk nizamlarına terk edeceksiniz.

Bu, kanaatimece, mevcut ve müesses anlayışın dışında, hattâ İş Kanunu meriyette bulunduğu sırada görüşülmesi mümkün olmayan bir metindir. Nitekim, bakınız, Hükümet metnini açınız, dağılan broşürün 21 nci sayfasında ve üçüncü maddesinde : «İşçi ve iş verenin üyelik şartları» derken «bir iş bağına dayanarak her hangi bir işte ücret karşılığı çalışan kişiye» demektedir. Ama Geçici Komisyon, Hükümet metnini müzakereye esas almadığı ve Sayın İbrahim Öktem ve arkadaşlarının memzucen vâkı teklifini müzakerelere esas aldığı için, hizmet akdi, neşir mukavelesi ve nakliye mukavelesi gibi hususi hukukumuzda, Borçlar ve Ticaret Kanunumuzda taknin edilen akit tiplerine de kanunu teşmil ederek, bendenizin kanaatine göre, hukuk tatbikatımızda, tatbikatçıyı, tatbik edecek hâkimi, aleyhine veya lehine tatbik edilecek kişiyi haklı bir anlayışsızlığın içine sevk etmektedir.

Ticaret Kanununun nakliye mukavelesine bakınız. Ayrı ayrı akit tiplerini tarif ederken

komisyonun imkânsızlıklarını göreceksiniz. Ticaret Kanunumuza göre :

«Taşıyıcı, ücret mukabilinde yolcu ve eşya taşıma işlerini üzerine alan kimsedir.» Komisyon burada, Ticaret Kanunundan ayrılarak, «Sırf bedenî hizmet arzı suretiyle» demektedir. Sırf bedenî hizmet arzı suretiyle yapılan nakliye mukaveleleri hududunun nerede başlayıp nerede biteceğini, Türk hâkimleri Temyizde bir hayli bozuk verdikten sonra tesbit edilecektir. Tatbikatçıyı, sırf bedenî hizmet arzından ne kastedildiğini açıkça anlatmayan bir metinle karşı karşıya bırakırsanız ve Türk hukukunun ticaret bölümünde tedvin edilen bir akit tipini tereddüdü düşününüz. Neşir mukavelesinde de durum aynıdır. Borçlar Kanunu neşir mukavelesini ayrıca tarif etmiştir. Hususi bir akit, tarafları var. Çok taraflı, iki taraflı bir akit. Karşılıklı hak ve vecibeler tahmil ediyor. Hal böyle iken, neşir mukavelesinin taraflarından olan bir kişinin ecir sahibi olduğunu düşünerek, emek sahibi olduğunu düşünerek işçi sayar ve onu bu kanunun şümulü içine alırsanız yine tatbikatçıya anlaşılması güç bir metni getirmiş olacaksınız.

BAŞKAN — Vaktiniz dolmak üzeredir Sayın Bolak, bir dakikanız var.

AHMET AYDIN BOLAK (Devamla) — Diğer maddelerde de konuşmak mümkün.

Kanunun birinci maddesinden sonuna kadar her iki kanun teklif veya tasarısı aynı anlayışla kaleme alınmıştır. Bendeniz birinci maddeden son maddeye kadar bu yazılışın, ben nâçiz görüşümle tatbikatçıya getireceği güçlükleri sizlere arz etmeye çalıştım. Sonunda takdir Yüksek Heyetinizin olacaktır. Ama, bir tatbikatçı olarak ve tatbikatçıya bir metni hazırlayan mesul kişiler olarak şuna eminim ki, Yüksek Heyetinizin de yegâne arzusu ve endişesi vuzuh olacaktır. Bendeniz, kabiliyetine emin olduğum Geçici Komisyon âzaları ile Sayın Hükümet temsilcisi Bülent Ecevit'in metne bu vuzuhu verme istikametinde gayretkâr olacaklarına eminim ve bilhassa Hükümetin bidayeten vâkı tasarısını Yüksek Heyetinizin huzurunda müdafaaya âgaz edip, metnin kabulü yolunda gayret sarf edeceğine eminim. Umarım ki, sizi tekrar rahatsız etmek şanssızlığına mâruz kalmam.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sendikalar Kanununun tümü üzerinde görüşmeler bitmiştir. Başka söz istiyen yoktur.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunacağım. Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Kanunun ivedilikle görüşülmesi talebi vardır. İvedilikle görüşülmesini kabul edenler lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler... İvedilikle görüşülme talebi kabul edilmiştir.

Maddeleri okutuyorum.

Sendikalar Kanunu

İşçi ve iş veren meslekî teşekkülleri

MADDE 1. — 1. Sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanlarla işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin ve iş verenlerin, müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak ve iktisadi, sosyal ve kültürel durumlarını geliştirmek için kurdukları meslekî teşekküllerdir.

2. Yukarıdaki bentte zikredilen meslekî teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyaridir.

3. Bu teşekküllerin kuruculuğunda, üyeliğinde, teşekküldeki görevlere seçilmekte veya görevlerde kullanılmakta ve teşekkül hizmetlerinden istifadede cins, aile, ırk, renk, dil, din, mezhep, inanç, siyasi kanaat ve siyasi parti farkı gözetilemez.

BAŞKAN — Birinci madde üzerinde sayın Refet Aksoy,

REFET AKSOY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, bu birinci maddenin birinci fıkrasında bir kelime tekrarı vardır. Bunun kaldırılması hakkında bir tahrir verdim, lütfen kabulünü rica edeceğim. Mevzuu arz edeyim:

Birinci fıkrayı okuduğumuz zaman «sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanlarla işçi niteliğini taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin ve iş verenlerin müşterek iktisadi (dikkat buyurunuz buradan başlıyor) müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak...» dedikten sonra tekrar ediyor ve «iktisadi, sosyal ve kültürel durumları» diyor. Bu tekrarı, fıkranın ahenğini ihlâl eder bir haldir. İkinci defa geçen «iktisadi, sosyal ve kültürel» kelimelerinin kaldırılarak, onun yerine «ve aynı konu içinde»

dersek maksat hâsıl olmuş oluyor. Tahririm bu hususa aittir, kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Bolak, 1 nci madde üzerinde, buyurun.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım; dün de arzettiğim gibi 1 nci madde ile, kamu hizmeti gören kişilerin de teşkilatlanmaları, sendikalarla ilgili kanunun içine ithâl edilmektedir. esbabı mucibede, «her iki müessesenin memzucen» getirildiği ifade edilmektedir. Bunun da bâzı ihtilâflara yol açacağını takdir buyuracağınıza emnim.

Bu sebeple, bendeniz, biraz evvelki maruzatım ve şu andaki arz ettiğim husus muvacehesinde, 1 nci maddenin Hükümetin ilk teklifi veçhile kabul edilmesi hususunda bir tahrir taksdim etmekteyim. Kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Komisyon sözcüsü sayın Kırcı.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım Sayın Refet Aksoy haklıdır, burada bir tekrarı vardır. Bu tekrarı izale etmenin yolu, «bu konudaki menfaatlerini korumak ve iktisadi, sosyal ve kültürel durumlarını geliştirmek...» Ve iktisadi sosyal ve kültürel kelimelerini, «bu konuda» kelimeleriyle değiştirilim, diyorlar. kendileri ama «Bu alanlarda» dersek, belki de daha uygun olur; kendileri lütfederlerse.

REFET AKSOY (Ordu) — Alan, mevzu manasına gelmez, «meydan, saha» manasına gelir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — «Bu mevzulardaki durumları» da biraz müphem kalıyor.

REFET AKSOY (Ordu) — Mevzu değil, konuya dair, konulur.

BAŞKAN — Sayın Kırcı, bu hususlarda bâzı değiştirge önerileri vardır. Bunlar zaten komisyona geriverilecektir. Bu arada hepsini birden tashih ederek getiriniz lütfen.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Daha kabul edilmediğine göre, lütfen buyurun, mütalâamızı arz edelim. Bu, bir redaksiyon meselesi, ama, «bu konulardaki durumlarını geliştirmek» kulağa biraz nâhoş geliyor.

REFET AKSOY (Ordu) — Hayır, geliştirmek değil...

BAŞKAN — Sayın Aksoy, karşılıklı konuşmayın, Kırcı Heyeti Umumiyyeye hitabedin, efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Şimdi, asıl mühim olan, Sayın Aydın Bolak arkadaşımızın ifade ettiği husustur. Hükümet tarafından 2 nci maddenin 1 nci bendinin 2 nci fıkrası ile ilgili olarak verilen bir takirde, işçi niteliğini taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin sendika kurma haklarıyla ilgili özelliklerin özel bir kanunla tanzimi derpiş edilmektedir. Bu, özel bir kanun olacaktır. Sendikalarla ilgili umumi kanun ise, bu kanundur. Bu itibarla, birinci maddede «işçi niteliğini taşımayan kamu hizmeti görevlileri» ibaresinin kalmasında, Aydın Bolak arkadaşımızın görüşüne iştirak etsek dahi, bir mahzur yoktur. İkinci maddenin birinci bendinin ikinci fıkrası tadil edilip, bu umumi kanun hükümleri dışında, işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin sendikacılık alanındaki haklarının özel bir kanunla tesbiti derpiş olursa, zannedirim, mesele hallolunur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bolak.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Sayın Kırcı'nın konuşmasından anladığıma göre prensip olarak Geçici Komisyon, Anayasanın ibaresiyle okursak (İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir.) hükmüne istinatla hususi bir kanunun tedvini hususundaki arzıma iştirake meyyal bulunmaktadırlar, eğer yanlış anlamıyorsam. O takdirde bu prensip meselesini halledersek geriye takirindeki ikinci nokta kalmaktadır ki; hüküm teklifi, bu görüşün ışığı altında sevk edilmiştir. Hükümet teklifini kabul edersek bu mahzur da kendiliğinden ortadan kalkmış olacaktır. Diğer maddelerde redaksiyonla, maddelere bu maksatla ithal edilmiş hükümler temizlenmek suretiyle, metnin sıhhati temin edilmiş olacaktır. Bunu arz ve teklif ederim ve beyefendinin beyanları da zannedirim ki, takirimi haklı göstermektedir.

BAŞKAN — Komisyon adına buyurun Sayın Kırcı.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım; teknik bakımdan Hükümetin birinci maddesini kabul etmekte bazı mahzurlar vardır. Bu itibarla meselenin halli Hükümetin birinci mad-

desinin kabulü suretiyle gerçekleştirilemez. Sebep, sırf kanun tekniği bakımındandır. Hükümetin birinci maddesi şöyle diyor:

«Müşterek meslekî, ekonomik, sosyal ve kültürel hak ve menfaatlerini korumak, yardımlaşma ve üyelerini temsil etmek amacı ile aynı iş kolunda veya bu iş koluyla ilgili işlerde veya aynı sanat veya aynı meslekte yahut aynı iş yerinde çalışan işçilerin kendi aralarında kurdukları teşekküllere, (işçi sendikası); yukarıdaki amaçlarla aynı iş kolunda veya bu iş kolıyla ilgili iş verenlerin kendi aralarında kurdukları teşekküllere de (iş veren sendikası) denir.

Aynı iş kolunda veya iş yerinde birden fazla sendika kurulabilir.

İşçi ve iş veren sendikalarının kurulması serbest ve ihtiyaridir.

Sendikaların kuruculuğunda, üyeliğinde organların da vazifeli olarak seçilmek vazifelerinde kullanılmakta veya sendikaların hizmetlerinden yararlanmada cins, aile, ırk, renk, din, mezhep, inanç, siyasi kanaat veya siyasi parti farkı gözetilmez.» deniyor. Şimdi, dikkat buyursanız Hükümet metninin 3 ncu ve 4 ncu fıkraları aşağı - yukarı Komisyonumuz metninin ikinci ve üçüncü bentleri halindedir. Geriye kalan Hükümet metninin 1 nci ve ikinci fıkraları, Geçici Komisyon metninde başka maddelerde tanzim edilmesine lüzum görülmuş hususları da içine almaktadır. Nelerdir bunlar? «Sosyal ve kültürel hak ve menfaatleri korumaktan gayri yardımlaşma ve üyelerini temsil etmek...» Bunların hepsi 14 ncu maddede sendikaların yapabilecekleri vazifeler tadadedilirken sayılmıştır. Bunları buraya koymaya lüzum yoktur. Şimdi, niçin bu maddeyi umumi şekli ile; sendikalar, birlik federasyon ve konfederasyonlar, müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatleri korumak ve geliştirmek için kurulur, demişiz; bu kadarla iktifa etmişiz. Bunun sebebi vardır. Bu teşekküller nasıl kurulurlar, faaliyetleri nedir?.. Bunun tadadına ve teferruatının tesbitine geçmeden evvel bu teşekküllerin baş vasfını buraya yerleştirmek lâzımdır. Nedir bu teşekküllerin baş vasfı? Meslekî menfaatleri korumaktır. Bu teşekküllerin birinci vasfı, bâzı siyasi faaliyetlerle uğraşmalarına cevaz verilse bile, bâzı hallerde ticaret yapmalarına da cevaz verilse bile, asıl gayeleri, asıl vasıfları nedir? Meslekî menfaatleri, müşterek meslekî menfa-

atleri korumaktır. Bir kere bunu belirtmek lâzımdır. Temel esas budur. İkinci nokta; komisyon metninin ikinci bendinde Hükümetin metninde de aynı şey vardır. «Yukardaki bentte zikredilen meslekî teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyaridir» deniyor. Çok basit bir hak beyan edilmiş; ne lüzum var? denebilir... Hayır, lüzum vardır. Bu vasıf, bu teşekkülleri ticaret odaları gibi kamu kurumu niteliğindeki meslek teşekküllerinden ayıran belli başlı hususlardandır. Arzım şudur ki bu maddede sadece sendikalar ve üst teşekküllerinin sadece belli başlı vasıflarını zikretmekle bunların, bir nevi damgasını basmakla iktifa edilmiştir. Hükümetin maddesinde mevzu bahis olan diğer hususlar kanun tekniği bakımından diğer maddelerde tadadedilmiştir. Şimdi, bu hususun dışında, Aydın Bolak arkadaşımızın istediği şey bu maddeden «işçi niteliğini taşımayan kamu hizmetleri görevlileri» ibaresinin çıkarılmasıdır. Buna lüzum yoktur. Sebebi şudur : Anayasanın 46 ncı maddesi evvelâ sendikadan bahsediyor. Sendikadan bir kere bahsettikten sonra, ikinci fıkrasında da diyor ki; «işçi niteliğini taşımayan kamu hizmeti görevlileri yine birinci fıkra anlamında sendika kururlar ve bu sendikalara girerler ve serbestçe çıkarlar...» Ama, bu husustaki haklar için özel bir kanun çıkar, özellikleri vardır bu hususun; özel bir kanunla düzenlenir...

Şimdi demek ki, memur sendikası olsun, işçi sendikası olsun, sendika olması itibarıyla bir kısım umumi ve müşterek hükümlere tabi olacaklardır. İşçi sendikalarının tabi oldukları hangi hükümlere memur sendikaları tabi olmayacaklardır. Geçici Komisyon metninde bunun tesbit edilmesine çalışılmıştır. Ancak, şimdi arkadaşımız demektedir ki biz bu özellikleri tesbit etmiyelim, kısa bir zamanda getireceğimiz ayrı bir kanunla tesbit edelim.

Böyle denince bu ayrı özel kanun, (nasıl ki, şu elimizdeki sendikalar kanunu, nihayet sendika bir dernek olduğu için - amma özellikleri olan bir dernek olduğu için - umumi kanun mahiyetinde olan cemiyetler kanununa atıfta bulunmakta), memur sendikaları hakkındaki getirilecek kanun da aynı şekilde umumi olarak sendikalar hakkında hükümler sevk edecek ve şimdi görüştüğümüz kanunun o özel kanuna ay-

kırı olmıyan umumi hükümleri memur sendikaları için yine de tatbik edilecektir. Şu halde, birinci maddede, Anayasanın tanıdığı veçhile gerek işçilere, gerek işçi niteliğini taşımayan kamu hizmeti görevlilerine, yani yeni Anayasanın umumi tâbiriyle, çalışanlara, sendika hürriyetinin tanındığını belirtmek lâzımdır. Ondan sonra, üyelük hakkının tanzimine sıra gelince, işte ortada, «işçi niteliğini taşımayan kamu hizmetleri görevlilerinin bu bent gereğince sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakları ile bunların kendi aralarında kuracakları üst teşekküllerin özellikleri, özel kanunla düzenlenir» demek suretiyle, Bolak arkadaşımızın maksadı aksettirilmiştir. Bu Anayasa uygun olarak çalışanlara şâmil olan bir temel madde sevk edilir; sonra, memur sendikalarına ait özelliklere ve özel bir kanuna atfedilir. Ve nihayet, yürürlük maddesine de bir hüküm konur, «işçi niteliğini taşımayan kamu hizmeti vazifeli için derpiş olunan özel kanun çıkıncaya kadar bu sendikalar kurulamaz» denir. Mesele bu şekilde halledilir. Fakat, birinci maddede tam ve şâmil olarak sendika hürriyetini belirtmek lâzımdır. Bu hususta sayın Devlet Personel Dairesi Başkanı ile de mutabakat halinde olarak bu hususları arz ediyorum. Bu itibarla, komisyonumuz sayın Refet Aksoy'un takririne iştirak etmektedir. Geri kalan kısmı bakımından metnin aynen muhafazasını rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Bolak...

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Bir hususu sorabilir miyim acaba sayın Coşkun'dan?

BAŞKAN — Buyurun.

AHMET AYDIN BOLAK (Devamla) — Bir takrir verdim, bu takrirle Hükümet teklifinin kabulünü arz ettim. Bu kesin bir ibaredir. Buna mukabil siz de Hükümet teklifinin bir redaksiyona tabi tutarak Geçici Komisyonunda muhtelif hükümlerinin muhtelif maddelere aktarıldığını söylemişsiniz. Bu aktarış muvacehesinde aynı metnin derhal kabulünün tekerrüründe ihtilâflara yol açacağını söylediniz. Bu redaksiyonu yapmak üzere teklifimi arz etmiş olsam,

Bu teklifimi redaksiyona talikan yapmış olsam, komisyonunuzca bir mahzur var mıdır?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Komisyonumuz bunun sadece vakit kaybına müncer olacağı kanaatin-

dedir. Biraz evvel, izah ettiğim veçhile şu birinci maddede sadece sendikaların ve üst teşekküllerinin meslekî olmak vasfı, kuruluşlarının serbest ve ihtiyari olmak vasfı ve birtakım temel ayrımlara sendikacılık hareketi içinde yer vermek vasfı, üç ana vasfı belirtilmiştir. Bu vasıflar işçi ve memur sendikaları ve iş veren sendikaları için de mevcuttur. Nitekim, Anayasa, sendika hürriyetini çalışanlara tanımıştır. Bu çalışanlar içinde memurları ayırmış, işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerini ayırmışız, özellikle ayrı bir kanunla düzenleneceğini söylemişiz. Şimdi, bilâhara biraz evvel izahat muvacehesinde sizin teklifiniz kabul edilip yenden komisyonumuz metni redije etse, bu redije edilecek şey halen önümüzde olan birinci maddeden farksızdır. sadece tekrarı önlemek için sayın Aksoy'un takririne iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Bolak.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Efendim, yanlış anlamıyorsam, Sayın Komisyon birinci maddede, işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin sendika kurmak hakkının tescil edilmesini ve ancak bunların kuracakları sendikalarla bu sendikaların tabi olacakları hükümlerin ilerde bir kanunla tedvin edileceğinin bu maddeye derecini veya bu kanuna derecini, böylece bu kanunun fonksiyonunun bir tescil olacağını, ancak tedvininin hususi bir kanuna intikal ettirileceğini ifade ederler... Hususi bir kanunla tedvin edilecek ve Anayasada tasrih edilmiş bir müesseseyi bu kanunla tescil etmeye lüzum yoktur, Anayasa ile tesis edilmiş bu müesseseyi burada tescil ettirip tatbikatını âtiye talik etmekte pratik fayda nedir? Bendeniz bu faydayı anlıyamıyorum ve teklif ediyorum ki, bu anlayış dışında kaleme alınmış olan Hükümet teklifi kabul edilsin, ancak sayın komisyon redaksiyonu esnasında bu Hükümet teklifi içindeki bâzı hükümleri diğer maddelere aktarmışsa ve şimdi o şekilde kabulüyle birtakım ihtilâtlara yol açacaksa teklifimi bu şartlarla kayıtlıyorum, kesin bir teklif olmasın, Hükümet metni esas olunmak şartıyla komisyonea madde düzenlensin, ibare şu : «İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir.» Anayasada sendikalar için «hususî kanunla düzenlenir» ifadesi yoktur, kurabilirler, ibaresi vardır. Anayasaya göre işçi sendikaları bilfiil müessesedir. Bu hak, üzerinde

münakaşası caiz olmayan bir haktır. Ancak memurların için, kanunla düzenleme, kaydı vardır. «Sahiptirler» ifadesiyle tasrih edilmiş olan bir hakkın, istimali kanunla düzenleneceği ifade edilen bir hakkın memzueen mütalâası ve bu metin içinde tedvinini haklı bulmamaktayım. Bunun ihtilâtlara yol açacağı kanaatindeyim. Bu sebeple arz ettim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Komisyon adına mı efendim? Buyurun.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem Aydın Bolak arkadaşımızın, bu hususun her hangi bir ihtilâta sebeb olacağı şeklindeki aşırı endişelerine iştirak etmemekle beraber, esasen ikinci maddenin birinci bendinin ikinci fıkrası bu konuyu tasrih etmiş olacağı için, kendisine yaklaşma gayreti içinde, birinci maddenin birinci bendindeki, «... işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin ve» kelimelerinin çıkarılmasına komisyon muvafakat etmektedir.

BAŞKAN — Birinci madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermelerini okutuyorum.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Bendeniz bu beyan üzerinde takririmi geri alıyorum.

BAŞKAN — Sayın Aydın Bolak'ın takririni geri aldığı için onu okutmuyacağım. Şimdi diğer takrirleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

(Görüşülmekte olan kanunun birinci maddesinin birinci fıkrasının 6 ncı satırındaki (İktisadi, sosyal ve kültürel) ifadesi fazladır. Şifahen arz ettiğim veçhile cümlelerin (aynı konu içinde) suretinde kabulünü arz ve teklif ederim.

Ordu

Refet Aksoy

BAŞKAN — Değişiklik önermesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Değişiklik önergesi kabul edilmiştir.

Komisyon filhal katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon filhal katılıyor. Birinci madde üzerinde verilmiş olan ikinci önergeyi de okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Sendikalar Kanununun 1 nci maddesinin 1 numaralı bendine aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

C. K. M. P. Grup Başkanvekili
Sivas

Cevad Odyakmaz

«Meslekî sendikalar, ekonomik, endüstriyel, ticari ve zirai menfaatlerin etüdü ve korunması maksadiyle kurulurlar»

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler...

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyon iştirak etmiyor.

BAŞKAN — Anlaşılmadı efendim. Tekrar oyluyacağım. Lütfen işaretlerinizi sarîh olarak belirtin.

Önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlişikte gerekçesini sunduğum birinci madde de yapılması gereken değişikliği arz ediyorum.

İstanbul
Malik Yolaç

Sendikalar kanunu tasarısı

Madde : 1. (Gerekeç)

Kanunun 1 nci maddesi, matlap ve muhteva bakımından birbirini tutmamaktadır.

Matlapta yalnız işçi ve iş veren meslekî teşekküllerinden bahsedilmesine mukabil, metinde ne işçi ne iş veren olıyan kimselerin de kurdukları teşekküllere «sendika» denmektedir.

Ayrıca, metinden «kamu hizmeti dışında yalnız fikren çalışanların» da işçi addedildikleri anlaşılmaktadır.

Bir fabrikanın müdür, mühendis ve muhasebecisinin durumu ile bir işçisinin durumu, teşkilatlanmaları, meslek menfaatleri birbirinden çok ayrı olduğuna göre, bütün dünyadaki gidîşe ayak uydurarak, bunlar arasında bir tefrik gözetmek gerekmektedir.

Bu mülâhazalara istinaden maddeye verilecek şekil eklidir.

Not : Diğer ilgili maddeler de bu gerekçeğe uygun olaark değiştirilmelidir.

Madde 1. (Metin)

Meslek teşekkülleri

Madde 1. Sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonlar, işçilerle işçi niteliği taşımayanlar görevlilerin (hizmetlilerin) ve iş verenlerin kendi aralarında müsterek...

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oyunuzda sunuyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Önerge hakkında mı konuşacaksınız.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Müsaade ederseniz.

BAŞKAN — Buyurun.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Evvelâ usul hakkında çok Muhterem Riyasetten bir ricam olacak. Komisyon olarak bu önergeler hakkında fikir beyan edebilmemiz için önergeler geldikçe lütfedip bize yollarlar ve bu önergeleri görmemiz inkâmı hâsıl olursa, tam oylama sırasında Yüksek Heyetinizi rahatsız etmekten, biz de kurtuluruz; bunu kendilerinden istirham eder özür dilerim.

Bu hususta komisyonumuzun görüşünü arz edeyim : Bu mesele Geçici Komisyonumuzda da görüşüldü.

Hizmet akdinin her hangi bir nevi ile çalışan her hangi bir insan, kaideten sendika kurmak, sendikalara üye olmak hakkına sahibolur. Hizmet akdine göre çalışmasına rağmen işçi sendikası kurmak ve işçi sendikasına üye olmak hakından mahrum edilmiş insanlar da vardır; bizim metnimize göre. Kimdir bunlar? Tarife göre iş veren vekili durumunda olanlar. Hizmet akdine göre iş verene bağlı olsa dahi kanuni tarifine göre iş veren vekili durumunda olanlar varsa bunlar «management - işletme» idaresi mefhumu içine girdikleri için esasen işçi sendikalarına üye olmayacaklardır. Tamamen aksine hizmet akdine göre çalışmalarına rağmen iş veren vekili sayıldıklarından iş veren sendikalarına üye olacaklardır.

Bu husus metnimizin üçüncü maddesinde yer almıştır. Bunu iş veren vekili olanların dışında hizmet akdiyle çalışan herkes, işçi sendikası kurabilir, çünkü, o çalıştırılan kimsedir. Anayasanın verdiği hak sarîhtir. Çalıştırılan herkes sendika kurar ve bunlar aynı

zümre içinde sendika kurarlar, hangi sendikaya kim girecektir? Sendikaların kuruluş ve faaliyet sahaları serbestçe tesbit edilir. Kendi tüzüklerinde sendikalar bunu tesbit ederler. Bir kimya fabrikasında kurulacak bir sendika, ister munhasıran alelade işçiler için kurulabilir, Orada hizmet akdi ile çalışan mühendisleri, ilâhare içine almayıabilir, isterse alabilir. Bu husus, sendikacıların, tüzüklerini yaparken kendilerinin tesbit edeceği bir husustur. Sendika tüzüklerine bu derecede müdahaleyi Geçici komisyonumuz doğru bulmamaktadır. Sendika serbestisine ayrıkı olur. Bu itibarla hele birkaç ana esası tesbit eden bu maddede böyle bir hükmün bulunmasına sureti katiyede muhalifiz efendim.

BAŞKAN — Şimdi okutulan değişiklik önergesi henüz yeni gelmiş idi, komisyona intikali mümkün olamamıştır. Daha evvel gelmiş bulunan değişiklik önergeleri komisyonun ıtılama ulaştırılmıştır.

Önerge hakkında başka söz isteyen var mı? Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Şimdi başka bir önerge var, onu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

1 nci maddenin 1 nci bendindeki «işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin ve» ibaresi çıkarılmıştır.

Arz olunur.

Geçici Komisyon
Sözcüsü
İstanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Sayın Kırca bu nokta anlaşılmadı. Değişiklik önergesini fiilhal katıldığımız beyanınızla size intikal ettirdik. Birinci maddenin redakte edilmiş şeklini oya sunmak mecburiyetindeyim. Ne şekilde oya sunacaksam lütfen bildirin.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Şimdi verdiğimiz değişiklik önergesini oya sunmanızı rica edeceğim. Nazarı dikkate alındığı takdirde Sayın Refet Aksoy'un önergesi ile birlikte metni redakte edip sunacağız efendim.

BAŞKAN — Bu değişiklik önergesi ayrı bir mahiyet arz ediyor. Bunu tekrar okutup oyunuz sunacağım.

Yüksek Başkanlığa

1 nci maddenin 1 nci bendinin nazarı dikkate alınan takrirlere göre yazılmış şekli aşağıdadır.

«1. Sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanların ve iş verenlerin, müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak ve geliştirmek için kurdukları meslekî teşekküllerdir.»

Geçici Komisyon Sözcüsü
İstanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Dikkate alınması kararlaştırılan önergelerle birlikte birinci maddenin redije edilmiş şeklini tekrar okutacağım.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Efendim, müsaade buyursanız., redaksiyon hususunda ufak bir arzum var.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, metni yeniden yazarken Sayın Aksoy'un teklifinden daha ileri bir şeklin mümkün olduğu anlaşılmıştır; şöyle: «Sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanların ve iş verenlerin müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak ve geliştirmek için kurdukları meslekî teşekküllerdir» dendiği zaman mesele hallolacaktır.

BAŞKAN — Birinci maddeyi kabul edilen değişiklik önergeleri ile birlikte oyunuz sunacağım. Daha evvel redaksiyona tabi tutulan maddenin birinci fıkrasını okutuyorum.

«1. Sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanların ve iş verenlerin, müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak ve geliştirmek için kurdukları meslekî teşekküllerdir.»

BAŞKAN — Birinci maddenin birinci fıkrasını bu şekliyle oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Birinci maddenin birinci fıkrası bu şekilde kabul edilmiştir.

İkinci fıkrasını okutuyorum :

2. Yukardaki bentte zikredilen meslekî teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyaridir.

BAŞKAN — Birinci maddenin ikinci fıkrasını oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3. Bu teşekküllerin kuruculuğunda, üyeliğinde, teşekküldeki görevlere seçilmekte veya görevlerde kullanılmakta ve teşekkül hizmetlerinden istifade de cins, aile, ırk, renk, dil, din, mezhep, inanç, siyasi kanaat ve siyasi parti farkı gözetilemez.

BAŞKAN — Birinci maddenin üçüncü fıkrasını oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi tekrar okutup, tümü itibariyle oyunuzla sunacağım.

İşçi ve iş veren meslekî teşekküllerin

MADDE 1. — 1. Sendika, birlik, federasyon ve konfederasyonlar, bu kanuna göre işçi sayılanların, ve iş verenlerin, müşterek iktisadi, sosyal ve kültürel menfaatlerini korumak ve geliştirmek için kurdukları meslekî teşekküllerdir.

2. Yukarıdaki bentte zikredilen meslekî teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyaridir.

3. Bu teşekküllerin kuruculuğunda, üyeliğinde, teşekküldeki görevlere seçilmekte veya görevlerde kullanılmakta ve teşekkül hizmetlerinden istifade de cins, aile, ırk, renk, dil, din, mezhep, inanç, siyasi kanaat ve siyasi parti farkı gözetilemez.

BAŞKAN — Birinci maddeyi okunan şekliyle oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İşçi sendikası üyeliği

MADDE 2. — 1. Hizmet akdine göre çalıştırılan kimseler, nakliye mukavelesine göre ve sırf bedenî hizmet arzı suretiyle çalıştırılmayı meslek edinmiş olanlar ve neşir mukavelesine göre çalıştırılmayı meslek edinmiş olanlar, bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanuna göre işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlileri, bu bent gereğince sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakkına sahiptirler.

2. Yukarıdaki bentte sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalksa bile, söz konusu bentteki târiflere uygun her hangi bir iş veya meslekî daha önce

değişik zamanlarda da olsa en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

3. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanlar, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — İkinci madde üzerinde Sayın Aydın Bolak.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, tekerrürden içtinapla arz edeceğim:

Bu metinde «neşir mukavelesi» kaydı vardır. Müsaadenizle Borçlar Kanununun bununla ilgili maddesini okuyayım: «Neşir bir akittir ki onunla edebî ve sınai bir eserin müellifi veya halefi o eseri bir nâşire terk etmeyi taahhüt ve nâşir de o eseri az-çok tesbit ile halk arasında neşretmeyi iltizam eder»

Hukuk anlayışı içinde ana kanunlar ve ana kanunların yanı sıra hususi kanunlar gelir. İş Kanunu ve iş hukuku ile ilgili hükümleri sevk eden kanunlar hususi hukukun temel kaidelerine aykırı olmamak gerekir. Neşir mukavelesinin ne demek olduğunu sendikalar hakkındaki Kanunda tedvin edemezsiniz. Neşir mukavelesinin ne demek olduğunu ve bu mukaveleye, bu mukavelelerin âkitlerine terettübeden hükümleri Borçlar Kanunda görmektensiniz ve orada tahlil edersiniz.

Şimdi metindeki neşir mukavelesinden Geçici Komisyonun maksadının ne olduğu tahmin edilebilmektedir. Burada daha ziyade beden hizmeti arzı suretiyle çalışan kişiler, emekçiler kasdedilmektedir. Yoksa fikir haklarına sahip veyahut basın işçilerinin tabi oldukları hükümlere tabi kişiler değildir. Bu bir tâbi ile nâşir arasındaki veya müellifle nâşir arasındaki münasebette değildir. Ama maddeyi neşir mukavelesiyle kaleme alırsanız ve o neşir mukavelesinin taraflarından birisine işçi, diğerine de iş veren dersiniz, o takdirde Borçlar Kanununu şöyle anlamak lâzımdır:

«Neşir mukavelesi» bir akittir ki onunla edebî ve sınai bir eserin müellifi veya halefi -yani iş veren kişi- o eseri bir nâşire terk etmeyi -yani işçiye terk etmeyi ve nâşir de -ya-

ni işçi de o eseri az çok teksir ile halk arasında neşretmeyi iltizam eder.»

Kanunu neşir mukavelesini tarif eden maddesini böyle anlamak gerekir. Çünkü bu maddeye göre «neşir mukavelesinin taraflarından birisi işçi olunca diğer tarafın iş veren olması lâzımdır. Yani birisi işçi sıfatı ile sendikaya üye, diğerinin de iş veren olarak sendikaya üye olması lâzımdır.

Söyle bir sendika tasavvur edilebilir. Neşir mukavelesi) demıştır. Bunun Türkçe karşılığı; etmiş iş verenler sendikası olabileceği gibi, nihayi şekilde müelliflerin eserlerini basmak üzere çalışan işçiler sendikası diye bir sendika da kurabilirsiniz. Aynı şekilde maddedeki nakliye mukavelesinde de durum böyledir. Nakliye mukavelesi; havada, denizde, karada mümkün olduğunu düşünen Geçici Komisyon, sırf tahdidini temin etmek maksadiyle, (sırf bedenın hizmet arzı suretiyle yapılan nakliye mukavelesi) demektir. Bunun Türkçe karşılığı; hamalı kasdetmiştir.

Bir kişinin veya iktimai gruplar arasında bir grupun hukukunu düzenlemek için hususi hukukun nakliye mukavelesi terimlerine bir de sırf bedeni hizmet arzı ile olan nakliye mukavelesi gibi nevi şahsına münhasır bir akıt tipini ihdasa bizim hakkımız yok. Bu ihtilâflar yanlıyır daima tatbikatçıyı. Nitekim hizmet akdine dönünüz, dâim arz ettim, karşılıklı beden hizmeti teatisi bir hizmet akdidir ve hukuk tatbikatında en geniş akıt tipidir. Vasfını tâyin edemediğiniz akıtları iki akıt tipine irca edersiniz, ya hizmet akdidir, ya vekâlet akdidir. O derece geniş bir toplum hayatını ilgilendirir. Şu anda kendisine şu kitabımı dolabına kadar götürmesini söylediğim kişi benim, bir bakıma, hizmetçimdir. aramızdaki akıt, bir de ücret tâyin etmişsen şu sigara karşılığında götür demişsem bunu kabul eden kişi ile aramızda hizmet akdi inikat etmiştir. Gündük hayatımızın her adımı bir hizmet akdininin tatbikatı ile doludur. Türk töresinin her safhası, zamanı bir hizmet akdininin hükümleri içindedir. Türk iktimai sınıfının, köylüsünün yüzde yetmişsekizini teşkil eden Türk, her safhası, her zamanı bir hizmet akdininin hükümleri içindedir. Bu derecede geniş bir akıt anlamı içinde sıyri-

lip kendi sendika anlamına dönmek çok zor olur.

Bu sebeple burada vüzuha ulaşmak lâzımdır. Bizim bugün varmaya, anlamaya çalıştığımız vüzuha, doktrinde uzun çatışmalara sebebiyet olmuştur. Bugün Türk iş hukuku üzerinde söz sahibi olan profesörler arasında ciddi anlaşmazlık, hizmet akdiyle iş aktinin hududunu tesbit noktasındadır. Gidiniz Meclis Kütüphanesine, iş hukuku sahasında yeni yazılmış yerli eserlerin her birisinde müellifler iş aktinin hizmet akdiyle olan münasebetine sayfalar tahsis etmiştir. Bendeniz bir tanesini âriyet olarak getirdim, geldim. Burada Türk iş hukukunda halen söz sahibi olan, eser sahibi olan altı müellifin altısı da birbirinden değişik fikirlere sahiptir.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Kimdir? Ferit Hakkı mı?

AHMET AYDIN BOLAK (Devamla) — Kimdir? Dendiği için arz edeyim: Hayır, Ferit Hakkı Bey zatiâlinizin fikrindedir, Doktor Muammer Vassaf Tolga tamamen aksi fikrindedir.

Temyiz Mahkemescinin muhtelif kararları kâh sizi teyideder, kâh beni teyideder. Devlet Şûrasının tehdidi içtihatları kâh sizi teyideder, kâh beni teyideder. Bu derece geniş bir ihtilâta yol açan akıt konusunda bir hüküm sevk ederken bendeniz Türk Parlamentosunun tatbikatçıyı ve aleyhine tatbik olunacak kişileri geniş vüzuha ulaştırır bir metin olan Hükümet metninin kabulünü arz ve teklif etmekteyim.

Hükümet metninde üçüncü maddede «Bir iş bağıtı ile» denilmek suretiyle iş bağıtının âmme hukuku sahasındaki bütün tehdit ve tahditleriyle yer alması temin edilmek istenmiştir. Bunun dışına çıkan Geçici Komisyonun maddesinin kabulünün aleyhinde olduğu için, Hükümet teklifinin lehinde bulunuyorum ve kabulünü teklif etmekteyim.

DEVLET BAKANİ VE BAŞBAKAN YARDIMCISI HASAN DİNÇER (Afyon Karahisar) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Dinçer, Hükümet adına mı konuşacaksınız?. Buyurun.

DEVLET BAKANİ VE BAŞBAKAN YARDIMCISI HASAN DİNÇER (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlarım; bu

kanun münasebetiyle Personel Dairesini ilgilendiren bir mevzuu Hükümet adına aydınlatmak için söz almış bulunuyorum.

Anayasamızın 46 nci maddesi, işçiler için kurulacak sendika ile memurların kuracağı sendikayı ayrı ayrı ifade etmiştir. Her iki sendikanın bazı hususiyetleri olduğu da meydandadır.

Nitekim Anayasamızın esbabı mucibe lâyhâsında bu duruma sarahatla işaret edilmiştir. Ezcümle kamu hizmeti görenlerin sendika kurma hakları, şüphe yoktur ki, işçilerinki gibi kayıtsız şartsız olamaz. Bu alanda konulacak sınırları ihtiyaçlara göre kanun koyucusu tesbit edecektir, demiştir.

Bu mabdeden hareket ederek kamu hizmeti görenler için ayrı bir sendika kanunu hazırlamak üzere Personel Dairemiz yerli ve yabancı uzmanların da yardım ve iştirakleriyle çalışmaktadır. Esasen Hükümet adına yapılmış olan tasarıda bu teklif yoktur. Arkadaşlarımızın vermiş oldukları teklifte bu her ikisi bir arada deriş edilmek suretiyle yüksek huzurunuzda gelmiştir.

Şimdi, arzımız ve istirhamımız şudur ki, Hükümet adına, kamu hizmeti görenler için hazırlanmakta olan tasarı Anayasamızın koyduğu zaman ölçüleri içerisinde Yüksek Meclisimizden çıkacak bir şekilde faaliyet ayarlanmak suretiyle ikmal edilecektir ve en geç bir ay içerisinde huzurunuzda gelecektir.

Bu itibarla bu kanunun memurlarla ilgili olan kısımlarını çıkarmak suretiyle bundan sonraki müzakerelerin devamını istirham ediyoruz. Esasen 1 nci maddenin müzakeresinde de bu noktaya muhtelif arkadaşlarımız işaret etmişlerdir. Bu maksadın istihsali için de Ecevit arkadaşımız tarafından bir takrir takdim edilmiştir. Bunun kabulünü hassaten istirham ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Kırcı, GEÇİCİ KOMİSYON ADINA COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, dün verdiğiniz izahatı Sayın Aydın Bolak arkadaşımızı tatmin etmemiş olduğu anlaşılıyor.

Peşin olarak şunu belirtiyim ki, eğer Yüce Heyetiniz; Sayın Aydın Bolak'ın verdiği takriri, verdiği izahata müsteniden kabul edecek olursa, asıl o zaman, iş hukuku, içinden çıkılmaz bir keşmekeşin içine atılmış olacaktır.

Verdikleri izahat arasında, kendilerinin, bu kanunla sendikaya üye olmak, sendika kurmak hakkı verilen kimselerin şümulünü tesbit edemedikleri anlaşılıyor.

Ezcümle dediler ki, hizmet akdi denince; gazetelerde çalışan fikir işçilerini de içine alan...

AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Öyle demedim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Yanlış anlamışım, özür dilirim. Ama, ben böyle anladım. Sayın Bakan arkadaşım da böyle anladı.

Meselenin esasına gelelim.

Hizmet akdi ve iş akdi birbirlerinden ayrı birer akit midir, yoksa aynı akitler midir? Sayın Tolga'nın eserini bilmiyorum. Hocam Ferit Hakkı Saymen Komisyonun görüşünde değildir. Hizmet akdi ile iş akdinin ayrı akitler olduğunu ifade etmiştir. Yalnız, Komisyonunda yapılan tetkikat sırasında Çalışma Bakanlığı Birinci Hukuk Müşavirinin bize verdiği malûmata göre Yargıtayın ve Danıştayın içtihatları sarıhtir: İş akdi, 3008 sayılı Kanuna göre akdedildiği zaman, hizmet akdi, sanayi sahamızın hususiyetlerine göre akdedilmiş olur; 5903 sayılı Kanuna göre akdedildiği zaman basın alanındaki hizmet akdinin hususiyetlerini gösterir; 6369 sayılı Deniz İş Kanununa göre akdedildiği zaman deniz işçileri için hizmet akdinin hususiyetlerini gösterir. Ama, bunların hepsi hizmet akdidir. O kadar böyledir ki, tarifi aynıdır. Borçlar Kanunundaki temel tarif hepsini kapsamıştır. Nitekim Borçlar Kanunu içinde hizmet akdinin bir nevi olan çıraklık mukavelesi de tanzim edilmektedir. 3008 sayılı Kanundaki hususi tanzimi ile iş akdi, 6396 sayılı Deniz İş Kanununda ve 5953 sayılı Basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranların münasebetlerini tâyin eden kanunda bahis konusu iş akdi, öz itibarıyla hizmet akdinden başka bir şey değildir. Fakat, muayyen sahalarda özellikleri tanzim edilmiş hizmet akdini nazara almazsak, bu alanlar dışında işçilerin meselâ ziraatte yaptıkları mukaveleleri dahi hizmet akdinden ayrı, başka bir tip olarak görmek icabeder.

Muhterem arkadaşlarım; bu o kadar yanlış ki, Borçlar Kanunumuza ve kısmen yeni toplu iş sözleşmesi mevzuatımıza mehoz olan İsviçre kanunlarında hizmet akdinin karşılığı «Contrat de Travail» dir. «Contrat de Travail» dedi-

ğimiz zaman bununla hizmet akdi de ve iş akdi de kastedilir. «Travail» in Türkçe karşılığı «iş» tir; fakat, pek o kadar Türkçe menseden gelmiyeni «hizmet» tir.

Şimdi muhterem arkadaşlarım; biz, şöyle bir tarifi vermek istemişiz : Yapmak istediğimiz şey, sosyolojik anlamında işçi kütlesine mümkün merteye tetabuk edecek bir hukukî tarifi verebilmektedir.

Şimdi, burada kimlerin işçi sendikalarına üye olacağını tanzim ediyoruz. Bir kere tanzim ettiğimiz şeyin ne olduğunu iyi anlıyalım.

Biz burada demiyoruz ki, bu kanuna göre işçi sayılan kimselerin akdettikleri her akit hizmet akdidir, demiyoruz ki, bu kanuna göre işçi sayılan serbest yazar bir neşir mukavelesi akdettiği zaman bu neşir mukavelesi, 3008 sayılı Kanuna tabi olacaktır. Hayır. Sayın Aydın Bolak arkadaşımızın sandığı gibi, bunlar her hususta işçi sayılır, demiyoruz. Ne diyoruz?

«Bu kanun bakımından işçi sayılanlar» ve ilâve ediyoruz, «bu kanuna göre işçi sayılan kimseler sendika kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler. Şimdi, hizmet akdine göre çalıştırılan kimseler kimdir? 3008 sayılı Kanuna göre çalıştırılan sanayi işçileri buna dâhildir. Deniz İş Kanununa göre çalıştırılanlar buna dâhildir, basın mesleğinde çalıştırılanlar hakkındaki Kanuna göre hizmet akdi akdedmiş olanlar buna dâhildir; bunun dışında munhasıran Borçlar Kanununa göre bir hizmet akdi akdeden kimseler de buna dâhildir; zirai işçiler de buna dâhildir; esnaf yanında çalışanlar buna dâhildir; evlerde çalışan hizmetçiler dâhildir ve benim bildiğime göre, buradan çıkan mâna, sadece bütün bu saydığımız kimselerin işçi sendikaları kurma ve bu sendikalara üye olma hakkına sahib olduklarıdır. İhtilâfımızın nerede olduğunu tesbit edelim. Sayın Ahmet Aydın Bolak arkadaşımız, ticaret sektöründe çalışan fikir işçilerinin, esnaf yanında çalışan işçilerin, zirai işçilerin, evlerde hizmetçi olarak çalışanların, bütün Batılı memleketlerde olduğunun aksine, Türkiye'de sendika kurma hakkına sahib olmalarını istemiyorlar mı? Maksatları bu mudur? Maksatları bu ise, aleyhinde olacağız. Maksatları bu değilse, bizim burada yaptığımız ne'î şahsına munhasır akit târifleri vermek değildir. Hizmet akdi ne ise odur. Hizmet akdine göre çalışan insanlar sendika kur-

ma ve sendikaya üye olma hakkına sahib olacaklardır. («Geçici işçiler de mi?» sesleri) Evet, Geçici işçiler de buna dâhildir. Mesele bu kadar basittir.

Hizmet akdi muayyen veya gayrimuayyen bir süre çalıştırmayı akdin muhtevası olarak tarif eder. Binaenaleyh, biz hizmet akdini süre bahis konusu olmaksızın akdetmeye bu bakımdan imkân yoktur. Böyle bir söz geçtiği için söylüyorum. Şimdi gelelim, nakliye mukavelesi mevzuuna...

Sayın Aydın Bolak arkadaşım bunu da tamamen yanlış anlamışlar. Nakliye mukavelesini yeni seklivle burada tarif ediyor değiliz. Ne deniyor? Nakliye mukavelesine göre çalıştırılan kimse! Nakliye mukavelesi nasıl yapılır? Ya, kamyonla taşınır veya her hangi bir araçla taşınır. Fakat, hamal nakliye mukavelesi akdederse, nasıl akederse etsin, ona göre haiz olduğu taşıma vecibesini nasıl yerine getirirse getirsin, bunu sırf bedenî surette yaptığı muhakkaktır. Burada nakliye mukavelesi dersek, şimdi Borçlar Kanununda mevcudolan nakliye mukavelesi hükümlerine bir nevi atıfta bulunmak suretiyle, nakliye mukavelesi ile çalıştırılan herkesi, sosyolojik anlamında, işçi saymak mümkün olmadıktan sonra yanlışlık yapmış olurduk. Kendilerinin buyurdıkları gibi, hamalı tarif etmek için nakliye mukavelesine göre çalıştırılmayı kâfi kıstas saymamışız; bedenî hizmet arz etmek suretiyle çalıştırılmayı da eklemişiz. Nakliye mukavelesine dair Borçlar Kanununun hükümlerini bu kanunla tadil etmiyoruz. Bu hükümlere sadece atıfta bulunuyoruz.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, neşir mukavelesine gelelim. Neşir mukavelesiyle çalıştırmayı meslek edinmiş olanlar, basın mesleğinde çalışanlar değildir. Basın mesleğinde çalışan fikir işçileri bu kanuna göre hizmet akdi akdederek çalışırlar. Şimdi, burada kastedilenler, serbest yazarlardır. Serbest yazarlar, esas itibariyle sosyolojik anlamda işçi kütlesine dâhil insanlardır. Hizmet akdi akdederek çalışmazlar. Nasıl çalıştırırlar Neşir mukavelesi akdederek. Ama, munhasıran neşir mukavelesi akdetme keyfiyeti yetmez. Bu şekilde çalıştırmayı meslek itti haz etmeyi de şart olarak koymuşuz. Şimdi, görüyorsunuz ki neşir mukavelesine göre çalıştırılmayı meslek itti haz etmiş olanlar dediğimiz zaman, Muhterem Aydın Bolak arkada-

şımızın okuduğu neşir mukavelesine ait Borçlar Kanunundaki hükümleri, meselâ, «neşir mukavelesi bir akittir ki, bununla edebî veya sınavî bir eserin müellifi» ibaresinde «müellifi» kelimesini «işçi» diye değiştirmek gibi bir bütan kimsenin aklından geçmemiştir. 372 nci maddede gösterilen «müellif», eğer müellif olmayı meslek itti haz etmiş ise, o zaman, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikasına üye olmak hakkına sahip kılınmıştır. İş Kanunu hükümleri, hizmet akdini tanzim eden özel hükümler, bu kanunda yeniden tanzim edilmekte değildir.

Hizmet akdinin muhtelif neveleri ne ise, neşir mukavelesi ne ise, nakliye mukavelesi ne ise, odur. Muayyen bir mesleki, bir iş kolunu tarif kâfi görülmediğinden, mütemmim hususları da eklemek suretiyle, bu akitlere atıflarda bulunarak, bu akitleri değiştirmeden sadece kimler işçi sendikası kurabilir, kimler bu sendikalara üye olabilir, bunun tarifi verilmiştir. Hakikatte iş mevzuatında değişiklik bu kanunda düşünülmemiştir, arkadaşlarım. Böyle bir mâna bundan nasıl çıkarılıyor, anlıyamıyorum.

Şimdi yine Sayın Aydın Bolak arkadaşımızın, iş akdi ayrıdır, hizmet akdi ayrıdır yolundaki kanaatlerini cerh eden, halen mer'î 5018 sayılı Kanunda bir husus vardır, arz edeyim.

5018 sayılı Kanunun başlığı şudur: «İşçi ve İş Veren Sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkında Kanun» Bu kanuna göre, işçi sendikası kurma ve bunlara üye alma hakkına sahibolanlar kimlerdir? 3008 sayılı sanayide tatbik edilen İş Kanununa göre çalışan işçiler, 5018 sayılı Kanuna göre sendika kuruyorlar; basın mesleğinde çalışanlar aynı 5018 sayılı Kanuna göre sendika kuruyorlar; 6369 sayılı Deniz İş Kanununa göre iş akti yapanlar da yine 5018 sayılı Kanuna göre sendika kurabiliyorlar.

Şimdi, bunun gibi, 5018 sayılı Kanun öyle tarifler vermiştir ki, bu işçilerden başka, meselâ, ziraat işçilerine de sendika kurma hakkını tanımıştır. Bu 5018 sayılı Kanun sendikaların neler yapacaklarını tarif ederken, bakın, dördüncü maddesinin (E) bendinde ne diyor? Bilhassa dinlemenizi istirham ederim sevgili Aydın Bolak. «Hizmet aktini ilgilendiren hususlarda hakkını arıyan üyelerine ve hak sahibi mirasçularına hukuki yardımda bulunmak...» görülüyor ki, bu kanunda iş akti denmemiştir; hizmet akti denmiş ve bugüne kadar hukukî tatbikat-

ta her hangi bir ihtilâf da çıkmamış. Çünkü, böyle yapmakla 5018 sayılı Kanun çok isabet etmiş. 3008 sayılı Kanuna muvazi olsaydı, o zaman meselâ zirai işçilerin 5018 sayılı Kanuna göre sendika kurmaya hakları olmayacaktı. Mevcudolan kanun hizmet aktinden bahsettiğine göre, elbette ki, 3008 sayılı Kanuna göre çalışanların, bu kanunda yer alan tâbirle akdettikleri «iş akdini» de hizmet akdinin bir nevi olarak saymıştır; bunun aksini düşünmek, 5018 sayılı Kanunun tatbikatını inkâr etmek demektir.

Ayrıca şunu arz edeceğim: Kendilerinin teklif buyurdıkları Hükümet metni, Geçici Komisyonunda bâzı noktalardan bizzat Sayın Çalışma Bakanının teklifiyle değiştirilmiştir. Bilhassa tenkid buyurdıkları «neşir mukavelesi ile değiştirilmeyi meslek edinmiş olanlar» ibaresini buraya ekleten bizzat Çalışma Bakanındır. Binaenaleyh, Hükümetle Geçici Komisyonun mutabakat halinde olmadıklarını söylemek mümkün değildir. Bütün bu hususlardaki mutabakatimiz raporlarda bilhassa gösterilmiştir. Şimdi bu mevzuu burada kesmek istiyorum.

Sayın Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısının mütalâalarına gelince: Komisyonumuz esasen birinci maddede arz etti. Bu meselenin ayrıca teferruatlı olarak özel kanunda düzenlenmesi hususundaki Hükümet görüşüne katılıyoruz. Bu itibarla, Hükümetçe verilen takriri iltihak ediyoruz. Diğer maddelerde, işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlileriyle ilgili olarak sevk edilmiş hükümleri de komisyon verilecek takrirlerle tanzim edecektir. Bu arada, yine peşin olarak arz edeyim; Sayın Çalışma Bakanı ile bilmutabaka, komisyonun teklif ettiği bir değişiklik olacaktır, kendi metninde.

O da şudur: Bugüne kadarki tatbikatımızda bir aksaklık görülmüştür. Bâzı iş verenler yanlarında bilfiil, munhasıran bedeni hizmet arzı suretiyle çalışan işçileri kendilerine ortak yapmak suretiyle bunları sendika kurma hakkından mahrum etme yoluna gitmektedirler. Bu durumda çalışan işçilerin sermayeye iştiraki bahis konusu olmaksızın bunlar İş Kanununun ve İşçi Sigortaları kanunlarının hükümlerinden de kaçırılmak istenmektedir. Şimdi biz burada munhasıran sendikalara üye olma ve sendikaları kurma hakkı bakımından bu hususun üzerinde duruyoruz. İş Kanunu geldiği zaman da

mütenazır hükümlerin İş Kanununa derci icabedecektir.

Şimdi, Hükümetin getirdiği metinde ortaklık açık olmak kaydıyla herhangi bir kimse bir iş yerinde işçiler iş verene ortak olarak çalışıyorsa, bu işçiler iş veren olmazlar, işçi sıfatını muhafaza ederler diye bir madde teklif etmişlerdi. Komisyonumuz, ortaklık tâbirini çok muğlak buldu. Yüksek malûmunuz olduğu veçhile ortaklık, muhtelif hukukî şekiller altında tecelli eder. Bir ticari gaye ile kolektif şirket, Komandit şirket, Limitet şirket ve anonim şirket veya Borçlar Kanununa göre âdi şirket mukavelesine dayanarak ortaklık yapılabilir. Bunun dışında halk arasında ortaklık denilen şeyin çok kere başka akitlere dayandığı malûmdur. Ortaklık denilince, binaenaleyh, bunun bir sağlam hukukî kıtasını bulmak mecburiyetinde idik. Bunu üçüncü maddenin tanziminde nazarı dikkate almıştık. Üçüncü maddedeki bu tanzim tarzı, bilâhara Plân Komisyonunda hukukî maksadı kâfi derecede ifade etmez bir şekil almış ve tekrar Hükümetin ortaklık mefhumunu tarif etmeden bırakan metnine dönülmüş; o da, biraz evvel arz ettiğim gibi, kesin bir kıtasa dayanmadığı için uygun görülmedi. Neticede, Sayın Bakanla şöyle bir metin üzerinde mutabakata varıldı: İkinci maddenin birinci bendine eklenmek üzere «âdi şirket mukavelesine göre bir iş yerinde ortaklık payı olarak esas itibariyle bedenî veya fikrî emek arzı suretiyle çalışanlar, («esas itibariyle» diyoruz; çünkü, daha ziyade bedenî veya fikrî olarak çalışıp, ufak bir miktar para da vermiş olabilirler) Bu kanuna göre işçidir» diyeceğiz. Esas itibariyle ortaklık bedenî veya fikrî sâya dayanıyorsa, parayla iştirak ikinci plânda kalmıştır. Buna ait bir kayıt koyduk. Bu mukavelelerin aynı durumdaki herkese açık olması kaydıyla. Şimdi burada bir mesele karşımıza çıkıyor. Borçlar Kanununda bir hüküm var: Âdi şirket mukavelesine iltilhakta yeni şerik alınması âdi şirkette mevcut şeriklerin hepsinin mutabakatına bağlamıştır. Bu hüküm muvacehesinde acaba bu mukavelelerin aynı durumdaki herkese açık olması kaydı konabilir mi?

Muhtelif eksperlerle yaptığımız, ezcümle, Medeni Hukuk doçentlerinden Muammer Aksoy'la yaptığımız temastan sonra şu neticeye

vardık ki, bir kere, Borçlar Kanununun bu hükümünün âmir bir hüküm mü yoksa tamamlayıcı bir hüküm mü olduğu doktrinde tam olarak tesbit edilememiştir. Kaldı ki şeriklerin tamamının mutabakatı mukaveleye yazıyla dercedilmek suretiyle peşin olarak da verilebilir. Nihayet, şunu tesbit etmiş bulunuyoruz ki, özel kanunlar, özel hükümleri Medeni Hukukun ve Borçlar Hukukunun esaslarına nisbetle daima vaz'edebilirler. Ortada karşılanması gereken bâriz bir ihtiyaç vardır. İşçilerin saflığından istifade eden bâzı iş verenlerin (bu, çok kere eğlence yerlerinde, lokantalarda görülmektedir) işçileri kendisine ortak haline getirmek suretiyle, işçiyi her türlü haklarından mahrum etmektedir. Çünkü, o işçi bu takdirde bir iş veren sayılmaktadır. «Bir iş yerinde ortaklık payı olarak esas itibariyle bedenî veya fikrî emek arzıyla çalışanlar» demekle iktifa edilirse o zaman da hakiketen ortaklık halinde olan kimseleri de işçi saymış oluruz ki, bu da doğru olmaz. Aslında buraya her gelen işçi gibi oraya girip çalışmakta, çıktıktan sonra, yerine başka biri girmektedir. İşte, bu muvazaalı ortaklığın karakteristik vasfı budur. İşte mütehassıslarla yaptığımız istişare sonunda, Hükümetle mutabakat halinde, şu hükümün de buraya ilâvesini zaruri görüyoruz : «Âdi şirket mukavelesine göre bir iş yerinde ortaklık payı olarak esas itibariyle bedenî veya fikrî emek arzı suretiyle çalışanlar.»

Bunu da ilâve ettik; kabulünü istirham ederim. Bunun yanı sıra şu hususu da arz etmek icabeder ki, ticari şirketlerde hissedar olmak, aslında iş veren vasfını iktisabetmek demektir. İstisnaları vardır; birisi budur. Diğeri, anonim şirketlerde hisse sahibi olmaktır. Her işçi bir yerde çalışırken bir şirketin hisse senetlerini piyasadan satınalabilir. Bu, onu iş veren durumuna getirmez. Meğer ki anonim şirkette imtiyazlı hissedar olmaya. Bir kooperatifte ortak olmak da işçi sıfatına halel getirmez. Bu istisnaların dışında, bir işçinin bir ticari şirkette hissedar olması, onun işçilik sıfatını ortadan kaldırmaz. Bu kimsenin, aynı zamanda işçi sendikalarına üye olma hakkını kullanamaması iktiza eder. İktisadi ve sosyal menfaatlerde kümeleşme bakımından onu artık işçi saymaya imkân yoktur. Ama bu husus iş verenin tarifine dair olan maddeye dercedildiği için, 3 neü

maddede yer almıştır. Şimdi, 3 ncü maddede âdi şirketle ilgili olarak yer almış bulunan bir hususu buraya naklettiğimizden, 3 ncü madde de de bu konuda bir tadil getireceğiz.

Mâruzatım bundan ibarettir. Sayın Aydın Bolak arkadaşımız yoklar. Burada bulunmayışlarını, izahatımın kendisini tatmin etmiş oldukları mânasını anlıyorum. Hakikaten endişe etmesinler; burada tanzim olunan şey sadece sendika kurma ve sendikalara üye olabilme hakkıdır. Verdiğimiz tadil önergesine ve Sayın Dinçer'in izahatına kâtilarak Hükümetin verdiği önergeye müspet oy kullanmanızı, komisyon adına istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Kâmil İnal.

KÂMİL İNAL (Bolu) — Muhterem arkadaşlar; kanunun birinci maddesinin ikinci fıkrasında sendikalar kurulmasını, serbest ve ihtiyari olarak tesbit ettiğimize göre, ikinci maddenin de ihtiyari ve serbest kurulan teşekküllere uygulanan, üyelikten çıkarma usulünü koyarsak daha iyi olur kanaatindeyim. Misal ; Ticari bir borsa kurmak ihtiyari ve serbest değildir. Ancak Borşalar Kanununda üyelikten çıkarma merasime tabidir. Kanunun 3 ncü maddesinin 2 nei fıkrası; önceden yani 3 yıl evvel işçi olarak çalışmış ve halen de durumun hangi tarafta olduğu belli olmıyanlara da işçi sendikası kurma yetkisi vermekte... Acaba bu durum doğru olur mu?

Şimdi burada değişiklik önergesini de Başkanlığa sunmuş bulunuyorum. Aynen okuyorum maddeyi : «Yukardaki bentte sayılan kimseler çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalksa bile söz konusu bentteki tariflere uygun her hangi bir iş veya meslekî daha önce değişik zamanlarda da olsa, en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler...»

Eğer bir şahıs, bundan üç yıl evvel işçi ise halihazırda iş veren durumuna geçmişse, önceden, üç yıl evvel işçi durumunda olduğu için burada sendika kurma hakkına sahiboluyor. Acaba bu sendikacılara karşı ne kadar doğrudur? Sendika kuranlara karşı ayrı bir sendika kurma gibi olmaz mı? Burada komisyon sözcüsünün açıklamasını istirham ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Kırca.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım; benden evvel konuşan Sayın hatibin endişesi aslında vârit değildir. Çünkü, 3 ncü maddede iş veren sendikası üyeliği tarif ediliyor, iş veren sıfatını alan kimselerin esasen işçi sayılamıya çağrı ifade edilmiş bulunuyordu. Ancak, tatbikatta her hangi bir yanlış anlamaya meydan vermemek için komisyonumuz esas itibarıyla, bu fikre katılmaktadır. Bu konuda verilmiş muhtelif takrirlerle, maddenin nihai redaksiyonu bakımından görüşümüz mahfuz kalmak şartıyla bu takrirlerdeki ana fikre komisyon olarak iştirak etmekteyiz.

BAŞKAN — Sayın Bakan, Hükümet adına, buyurun...

ÇALIŞMA BAKANI BÜLENT ECEVİT (Ankara) — Sayın arkadaşlar, Sayın Aydın Bolak arkadaşımız, 2 nei maddenin 1 nei bendinde geçen hizmet akdi ile ilgili kısımdan bahsederken bunun yerine Hükümet tasarısının 3 ncü maddesindeki tarifi tercih ettiklerini söylediler. Komisyonunda bu konuyu uzun boylu müzakereler cereyan etti. Neticede komisyonla ve komisyondan gelen metinle tam bir görüş birliğine vardık. Hizmet akdi terimi ile iş akdi terimi arasında bir mahiyet ayrılığı olmadığı kanısındayım. Komisyonun bu konudaki görüşüne Hükümet olarak katılıyoruz. Arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım; komisyonun sayın sözcüsü ile Sayın Aydın Bolak arkadaşımızın fikirleri arasındaki anlaşmazlık farkı üzerinde biz komisyonun tarafındayız ve bu tadili getirdiği için komisyon da müteşekkirimiz.

Bunun başlıca sebebi, Hükümetten gelen teklifte işçi ve iş veren sendikaları kanun tasarısı olarak bidayette başlık taşıyan tasarı, komisyonunda doğrudan doğruya (Sendikalar Kanunu) diye tadil edilmek suretiyle memlekette uzun bir geleceğin ihtimallerini de öngördüklerini bu suretle belirtmişlerdir. Bilhassa teşekkürümüz buna mâtuftur. Biz o kanaatteyiz ki, hukuk alanında, bugün kamu sektöründe çalışanlar dâhil, hiçbir sektörde dahi çalışmıyan vatandaşlar dâhil, hepsinin işçi zümreleri gibi gelecekte haklarının korunması için böyle teşekküllere nisbet

edilmeleri tabii olacaktır. Yani, her vatandaş, bir sendikada kendi haklarının korunması, kendi kültürel, sosyal ve iktisadi gelişmeleri için bir zemin ve imkân, Türkiye Cumhuriyetinde bulacaktır. Bunu öngören komisyona bundan dolayı müteşekkirimiz ve biz bu sebeple Sayın Reşit Ülker arkadaşımızla birlikte, ikinci maddenin başlığından işçi kelimesi çıkarılmak suretiyle, yalnız «sendika» kelimesi ile «sendika üyeliği» kelimelerini bırakarak, birinci maddede belirtilmiş olan ve uzak geleceğimizi de içine alan, metnin kabulünü arz ve teklif ediyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, iş akdi ve hizmet akdi anlamı üzerinde de azıcık durmak mecburiyetindeyim.

Kanunda iş akdi tarif edilmemiştir. Doktrinde ve içtihatlarda iş akdi üzerinde ihtilâf vardır. Ancak kazâî kararlar bizim için yüksek Meclisee daha müteber addedilmek gerekirse, Devlet Şurasının 1950 de verdiği bir içtihatları birleştirme kararına göre, 3008 sayılı İş kanunu, 1926 da meriyete girmiş olan Türk Kanunu Medenisinden muakhar olduğu için, hizmet akitlerinin iş akdi olarak kabul edilmesi icabettiği, yani hizmet akdine iş akitleri hakkındaki kanunun hükümlerinin kemaliyle uygulanması gerektiğini söyleyerek kazâî bir fark yoktur kararına bağlanmıştır. Ancak muhterem Komisyon sözcüsü Kırcâ arkadaşımızın dile getirdiği muhterem İstanbul Hukuk Fakültesi Ordinaryüs Profesörü Ferit Hakkı Saymen'in kitabında hizmet akdiyle iş akdi arasında bir fark yoktur şeklindeki kanaatine temas eden kendi noktâî nazarına karşı, ondan evvel Ankara Hukukunda 1947 de bu konuda kitap yazan ve bu hacmen küçük fakat değerli kitabı bizi iş hukuku sahasında iyi karşılayan sayın hocamız Bülent Nuri Esen'in kanaatine göre (İkisi arasında bu fark hem vardır; hem yoktur.)

Sayın Hocanın bu eseri bu konu'da medarı iftîcae olacak en kıymetli fikirleri ihtiva ettiği için biz dahi iş akdi ile hizmet akdi arasındaki farkları burada belirtmeyi, onların fikirlerine istinaden vazife addetmekteyiz.

Muhterem arkadaşlarım, bir defa birinci fark şudur: İş akdi, bir âmme hukuku akdidir. Burada Devlet bir tarafta, işçi veya işveren bir taraftadır. Devlet, her iki tarafta, icabettikçe

mevuttur. Bu sebeple taraflar arasında Eşitlik yoktur.

Hizmet akdinde ise eşitlik vardır, âkud taraflar eşit olarak kabul edilirler.

Daha ziyade Borçlar Kanunu, 314 ve devamı maddelerinde ve ondan evvelki 303 de başlayıp devam eden ve bu hususlara temas eden hükümleriyle müsavat kabul etmiştir. Fakat iş akdinde müsavat yoktur. İkisindeki eşitlik sadece şu noktadadır: Devlet, hizmet aktinde yalnız kanun tedvinine müdahale etmiştir, o kadar. İş akdi tatbikatında ise devlet, daima kanun tedvininde de, tatbikatta da müdahil taraftır. Bu itibarla, bu ana farkı belirtince, esasen ikisinin mahiyeti hemen belirir.

Biz Sendikalar Kanununu konuşurken şunu düşünmeliyiz muhterem arkadaşlarım: Bu gün hakikatta Türkiye'de çalışan insan mevcut nüfusun en az % 40 dır. Kemal manasıyla bütün çalışanlar, nüfusumuzun en az % 40 nisbetindedir. Bu o demektir ki; 10 milyon çalışan insanımız vardır. Bunlardan, bütçe ve personel ihtiyacının bugün mevcut imkânlarımıza girmemesi sebebiyle, tarım işçilerini başka sebepler dermeyeran ederek İş Kanununa sokmamız. 1936 da tedvin edilen İş Kanunu, hakikatte bu sebeble tarım işçilerini içine almamıştır. Kaldı ki, sayın Komisyon Sözcüsü Kırcâ arkadaşımızın burada belirttiği, hizmet akdiyle görevlendirilen insanlar katagorilerinde, işte neşir mukavelesine bağlı olanlar, şunlar bunlar filân, bütün bunlar hattı zatında ismi geçmiyen katagorilerle birlikte mütelâa edilmek icap ederse, 10 milyon içinde biz bugün sadece sendikalara üye olmuş 300 bin vatandaşın kanununu tedvin ediyoruz diye bir kanaata sapsmış oluruz; eğer sayın Aydın Bolak arkadaşımızın dediğini kabul edersek. Halbuki, sayın Komisyonun uzakları ön görüşünü takdirle karşılayışım da bu noktadandır. Biz eğer batılı memleketleri de ele alırsak, 16 milyon sendikası olan Birleşik Amerika Devletlerini düşünürseniz, bizim 430 küsur olan sendikamızın 3 yüz bin sendika üyesiyle bir orantısına yaparsanız beher sendikaya kayıtlı olarak takriben bin vatandaş düşer, Hayır arkadaşlar, biz 3 yüz bin işçi vatandaş için bu sendikalar kanununu yapmıyoruz. Gerçi bunun arkasından Grev ve Lokavt kanunu geliyor diye, bunu onunla münasebettar görüp de Sen-

dikalar Kanununu sadece işçi zümreleri Sendikalar için yapılmış bir kanun kabul ederek mânasını darlaştırmaya çalışmak doğru değildir. Biz Sayın Aydın Bolak arkadaşımızla bu noktada ayrılıyoruz. Biz Türkiye'nin gelecek toplumundaki bütün zümrelerin sendikalarını bugünden bu tasarı içinde tahayyül etmekteyiz. Bunların bir gün canlanacağını kültür seviyesi ilerledikçe, her çalışan zümrenin bu vatan-da kendi sendikasına girerek sendikaların iktisadi ve sosyal hayatı tanziminde ki başlıca büyük rolleri ve ortak olacaklarını kabul ediyoruz. Yoksa iş akdi ile, hizmet akdi arasındaki esas farkı belirttiğim esas âmpne hukuku ve hususi hukuk mevzu olmaları farkından gayri daha 7 - 8 fark vardır. Ki; bu her iki akit tipini birbirinden ayırır. Onları da söylersem sayın Aydın Bolak arkadaşım kendi nokta nazarının kuvvetli mesnetlere dayanmadığını takdir buyururlar kamsındayım. Kısaca o farklara da temas edeceğim :

Muhterem arkadaşlarım,

Bugün iş akdi ile hizmet akdi arasında arzettiğim iki esas farktan gayri, mensup oldukları hukuk grubu farkından gayri şu farklar da vardır. Bir defa mahiyet farkı vardır. İş akdi mahiyetçe dar bir akittir, doktrindeki tariflere grev, meselâ sayın komisyon sözcüsünün dile getirdikleri sayın ordinaryüs profesörün tarifini ele alalım. Sayın Ferit Hakkı Saymen İş hukuku kitabında derler ki, iş akdi muayyen ücretle, muayyen bir iş yerinde, muayyen müddetle işçinin bir işi deruhde etmesi, bedenî veya hém bedenî hem fikrî bir işi taahhüdmesi, iş verenin de buna mukabil kendi karşısında, o taahhütte bulunan insana burada maksudolan insan emeğidir, hayvan emeği taahhüdedilmez, o kira akdine taallük eder, doğrudan doğruya borçlar hukuku konusudur insan emeğine karşı vereceği ücreti de taahhüdetmesidir. Yani iki tarafın birbirine karşı olan, bu taahhütleri Borçlar Kanununun 315 nci maddesine göre bir hizmet akdini tazammun eder. Ama aşağıda arz edeceğim mahiyetleri bakımından farklıdır. Tahditsiz oluşu bakımından iş akdiyle fark vardır, bundan başka mevzu bakımından fark vardır. Akdin serbestisi veya tahditli olması bakımından fark vardır, taraflar bakımından fark vardır, ifa yeri bakımından fark vardır, çalışma

müddetini tâyin bakımından fark vardır, ücreti tâyin bakımından fark vardır, fesih sebepleri bakımından fark vardır. Dar olan anlamda daima iş akdi tarafından geniş olarak hükümler ücret akdi tarafındadır. Ancak iş akdi ne kadar sarahatle dar bir anlamda ise hizmet akdi hâkimleri daima müphem olan kanunun tarifi ve hâdisesine göre tâyin ve tarif etme bakımından müşkülât içine düşüren bir tarif içindedir. Bundan dolayıdır ki, Muammer Tolga Sayın Ferit Hakkı Saymen'in aksine konuşmuştur. Sayın Bülent Nuri Esen hocamız, «hem vardır, hem yoktur» demişlerdir.

Muhterem arkadaşlarım, Devlet Şûrası kararlarını arz ettim, bu kendisine göre kazai bir kararla iş akdine taallük eden kanun muahhar olduğu için, hizmet akdine ait olan hükümler iş akdi gibi telâkki edilmek gerekir, demiş bu işi kestirmeden halletmeye çalışmıştır. Doktrin ve içtihatlarda bu ihtilâf devam etmektedir. Biz sadece bu madde hakkındaki kanaatimizi belirtirken, geniş tutmuş olması bakımından komisyona minnettarız. Türkiye'nin bütün çalışan zümrelerinin sendikalarını kabul etmiş oluyorlar. Biz sadece işçilerin bugün üçyüz bin raddesinde ve 430 küsur sendikaya münhasır olan, her sendikaya aşağı yukarı bin kişiden fazla düşmeyen durumunu ele alarak, bu kanunu yapmıyoruz. On milyonun yanında üçyüz bin, aşağı yukarı yüzde üçü ifade eder. Bir memleketin çalışanlarının yüzde üçü için bu kanun yapılmıyor sayın arkadaşlarım; yüzde yüzü için, istikbal düşünülerek yapılıyor. Onun içindir ki, Aydın Bolak arkadaşımıza iltihak ediyoruz. Bu hususları belirtmek zaruretinden dolayıdır ki, bu farklara temas ettim. Bu hususta sayın komisyon sözcüsü ile maalesef doktrin olarak ayrılmaktayız.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ahmet Aydın Bolak.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Arkadaşlarım, sabrınızı suistimal ettiğimi takdir ediyorum. Bu son sözüm. Bu madde üzerinde ve maddeleri bu kavramı üzerinde artık söz almıyacağım. Oylarınızla halledeceksiniz.

Bir, her iş akdi bir hizmet akdidir, doktrin de tatbikatta budur. Amma her hizmet akdi bir iş akdi değildir. Birinci esas.

Her iş akdinde bu akde tereddübeden ceza hükümleri vardır. Hiçbir hizmet akdinde akde tereddübeden ceza hükmü yoktur. Bu iki.

3. Yine Sayın Asım Eren'in dediği gibi, doktrinde bu iki akit tipinin birbirinden farklı olduğu yolunda senelerdir devam eden bir çatışma, bir fikrî karşılaşma vardır.

4. Bugün bir sendika kanun tasarisiyle bu çalışmanın bir bakıma teşrii uzuvca hallini istemek imkânsızdır.

5. İş Kanunu meriyette olduğu müddetçe ve İş Kanununun birinci maddesinde iş akdi, işçi ve iş veren tarif edildiği müddetçe (Sendika Kanunundaki tarif akdi tarif olmaktadır). Bugün 5618 sayılı Kanunla muaddel birinci madde işçiyi, iş vereni ve iş akdini tarif etmiştir. Bugün Sendika Kanunu işçiyi kendi zaviyesinden tarif etmektedir. Bu iki tarif birbirine aykırıdır.

6. Aykırılık muvacehesinde tatbikatçı günlük çekecektir.

7. Sendika Kanunu muvacehesinde işçi sayılan bir kişinin, Toplu Sözleşme Kanunu muvacehesinde, toplu sözleşme akdine salâhiyeti vardır.

8. Toplu sözleşmelerin ana hükümleri, objektif ve tanzimî hükümlerdir, kayıtlayıcı hükümlerdir.

Toplu sözleşmelerin bu kabîl hükümleri aleyhine, mukavele serbestisinin teeviz edilmeyeceği, Toplu sözleşme kanun tasarısında vardır. Bu iş hayatını düzenliyen ve kaideler silsilesine katılmış kaideler haline gelir.

9. Bu tasarı ile, objektif hukuk kaideleri haline gelen bu kaidelerin aleyhine tatbik edileceği kişiler bir taraftan Borçlar Kanununa, diğer taraftan İş Kanununa tâbi tutulmaktadır. Bu bir hatadır.

10. Bir taraftan İş Kanununa tâbi tutulan, bir taraftan Borçlar Kanunu hükümlerine tâbi kişilerin aleyhlerine tertip edilecek hükümler arasındaki farklılıklar tatbikatçıyı, en başta Maliye Bakanlığını yoracaktır. Maliye Bakanlığının dün okuduğum 51 sayılı tebliğine Sayın Kırca'nın hiç cevap vermeyişi calibi dikkattir.

11. Mevcut müesseselerde idareyi temine mâtuf ve iş veren sıfatını taşımayan kişiler - ki halk dilinde memur denmektedir. - esasında hizmet erbabıdır - bu hizmet erbabının İş Kanununa tâbi işçilerle bir arada toplu sözleşme içinde bulunması halinde bu sözleşmenin ihlâlinden

doğan hükümlerin, Ceza Hukuku bakımından tesbitini yapmak imkânsızdır.

12. Mevcut kanun hükümleri muvacehesinde - ki halen Çalışma Bakanlığının hazırladığı bir tasarı bir işçi çalıştıran iş yerini de İş Kanununun tatbik sahasına almaktadır. - Bu şartlar altında, bir işçi üzerinde dahi İş Kanunu tatbik edileceğine göre Sayın Asım Eren'in, endişelerine iştirak etmeye imkân yoktur. Yakında Meclisinize sevk edilecek kanun tasarısı ile İş Kanunu geniş bir çevreye alınmakta ve bu suretle çalışan bütün kişiler İş Kanununun âmir hükümlerinden istifade eder hale getirilmektedir.

Anayasanın çalışanların sendikalaşması, hükmü yalnızca hizmet akdine maksur olarak mütalâa edilecek olursa o takdirde istisna akti, vekâlet akdi ve diğer akitlerin niçin dışarda bırakıldığını sormak da gayet tabîî bir netice olur.

13. Bu hukukî durum muvacehesinde bendeniz hizmet akdininin mücerret Sendika Kanunu bakımından hangi insanların işçi sayılacağını Çünkü Sendikalar Kanununa göre sendika kurmaya ehil bir hizmet akdi tarafısına toplu sözleşme hakkı verilmek suretiyle iş hukuku sahası içinde intikal etmektedir ve iş hukukunun hükümleri içine girmektedir, İş Kanunu tadil edilmeden bunu yapmaya hakkımız yoktur.

Neticei kelâm bendeniz bu görüşümle metnin bu tarzı tahriri ve muhalefetini arz ettim. Takririmi de verdim. Daha fazla konuşma ile tasdi etmeye hakkım olmadığına da kailim. Lütfen oya koyun, benim görüşümü veya Kırca'nın görüşünü reddedin. Karar size aittir.

BÂŞKAN — Sayın Kırca, daha iki arkadaşımız bulunmaktadır, onlara söz vereyim.

Sayın Muammer Ertan.

MUAMMER ERTEN (Manisa) — Muhterem arkadaşlar, benim mâruzatım kısa olacaktır.

Sayın Aydın Bolak'la, Coşkun Kırca'nın akademik münakaşasına katılmıyacağım.

Şimdi, bir ara Kâmil İnal arkadaşım temas buyurdular; bu ikinci maddenin ikinci bendi ile sendikacılığın geleceği için hakikaten endişe verici bir kapı açık bırakılmaktadır.

Bu duruma göre eğer bu madde değişmiyecek olursa vaktiyle üç sene müddetle işçilik yapmış, fakat bilâhara iş veren haline gelmiş olan bir kimsenin sendika kurmak veyahut da

sendikaya girmek hakkı bu ikinci bentle tanınmış oluyor ki, komisyon, tahmin ederim ki, böyle bir maksat takip etmemiştir. Onun için bu hususun tadil edilmesi ve evvelce işçi iken bilâhara iş veren haline gelmiş olan kimselerin bu maddeden istifade ederek işçi sendikalarına girmesinin önlenmesi icabettir. Bunu temine mâtufluk bir takrir de vermiş bulunuyoruz, kabulünü istirham edeceğim.

BAŞKAN — Sayın Reşit Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Çok muhterem arkadaşlar; bu kanunun kaynağı olan Anayasanın 46 nci maddesi sendika kurma hürriyetinden bahsetmekte ve şu ifadeyi kullanmaktadır:

«Çalışanlar ve iş verenler, önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler.»

2 nci fıkra :

«İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir.»

Anayasamızdaki bu bölümün başlığı; (Sosyal ve iktisadi haklar ve ödevler) adını taşımaktadır.

Şimdi Anayasamız 46 nci maddesi ile çalışanlar demek suretiyle en geniş bir anlamı tercih etmiştir. Bunu tesadüfen kullanmış olduğunu kabul edemeyiz. Öyle ise Anayasamız bütün çalışanlara, sendika kurma hakkını vermektedir. Yalnız bu ibareyi kullandıktan sonra, acaba memurlar, memur gibi olanlar sendika kurabilir mi, kuramazlar mı, tereddüdü ve tefsirine meydan vermemek için; işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinden bahsetmektedir.

Şimdi konuşmakta olduğumuz bu ikinci maddede, sendika üyeliğine kimlerin gireceğini tedvin etmekte olduğuna, kanunlaştırmakta olduğuna göre, Anayasanın açık ibaresine uygun olmak icabeder. O açık ibare ise, çalışanlardır. Binaenaleyh, hizmet akdine göre çalıştırılan kimseler derken hizmet akdi en geniş bir anlamı taşıması itibariyle, hizmet akdinin içinde iş akdi de bir bölüm olarak bulunmasına göre hizmet akdi kelimesinin kullanılması tamamen yerindedir. Sayın Coşkun Kırca'da arkadaşımıza soru sorarak «siz hizmetçilerin ve diğer zümrelerin sendika kurma hakkını istiyor musunuz, istemiyor musu-

nuz?» şeklinde bir soru sordular. Hakikaten bunu geniş anlamı ile almak ve o şekilde kullanılmak yerinde olur. Yalnız bendenizin anlamadığım cihet ve ilerde de, tatbikatta, Aydın Bolak arkadaşımın söylediği gibi, zorluk çıkaracak birtakım kazai tefsirlere yol verecek bir vaziyet var.

Şimdi burada hizmet akdine en geniş anlamı verdikten sonra, ikincisinde, hamalları ifade edecek nakliye mukavelesinden ve neşir mukavelesinden bahsedilmek suretiyle boşluklar doldurulmakta gibi oluyor. Fakat keşin olarak söylemeyeceğim. Şu anda onu kesin olarak ifade edemiyorum ama bu ibarede, yani birinci cümlemin 1 nci kısmını hizmet akdine göre çalıştırılan kimseler dedikten sonra nakliye mukavelesi ve ondan sonra neşir mukavelesinden bahsetmek suretiyle bunlar da işçi sayılır demek suretiyle ilerde hâkim önünde, bunlardan gayrisi işçi değildir gibi bir mâna ile tefsir edilmesi imkânı vardır. Muhterem komisyon eğer bu görüşe katılıyorsa ve bu ibareye birinci bende daha açık bir yazış tarzı vermek imkânına sahipse, bu görüşte iseler, lütfetsinler, bu görüşü benimsiyerek ibareye mâna versinler. Aksi halde birtakım karışıklıklar olacaktır, Büyük Mecliste bu noktada bu kadar münakaşa olduğuna göre, tatbikatta da bu münakaşaların aynının, benzerinin olmaması için bir sebep yoktur.

Burası akademi mi? diyorlar. Arkadaşlar, burası akademi, akademilerin akademisidir. Çünkü bütün memleketlerde parlamento ilim adamlarının yaptığı çalışmaların en son muhaselesini alan yerlerdir. Biz bilim adamlarının çalışmalarının vatanımıza, milletimize en uygununu tercih etmek suretiyle hakikaten Türkiye Büyük Millet Meclisi, akademilerin akademisi mahiyetindedir.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Coşkun Kırca.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Hiç merak etmeyin, mesele kâfi derecede aydınlandı zannediyorum. Onun için kısa konuşacağım. Yalnız birkaç noktaya temas etmekte zaruret var :

Biraz evvel konuşan Kâmil İnal arkadaşımın teklifine ve o teklifi tekrar eden Muammer Ertem'in teklifine fikir olarak iştirak ediyorum.

Geri kalan meseleye gelince : Bir misal arz edeyim :

Memurun tarifi idare hukukumuz ve ceza hukukumuzda ayrı olarak yapılır. Ceza Kanunumuza göre memur kelimesinin kapsamı başkadır; idare hukukuna göre memur kelimesinin kapsamı başkadır. İkisinin kapsamı başka olduğu zaman tatbikatta güçlükler doğmakta mıdır? Doğmamaktadır. Çünkü tatbikatta bu husus kâfi derecede yerleşmiştir. Ceza Kanununa göre memur nedir, bunu herkes bilir; idare hukukuna göre memur nedir, bunu herkes bilir.

İdare hukukuna göre bilfarz Bakanlar memur değil, fakat ceza hukukuna göre evet, memurdur.

Binaenaleyh, bir hususta muayyen bir kelimeye, muayyen bir terime, muayyen bir kanunun şümulüne giren hususlarda özel bir tarif verilebilir. Ve bu tarif, sadece o özel kanunun tatbikatında o özel tarife bağlı olarak kullanılır.

Burada yaptığımız şey de bundan ibarettir.

Sayın Aydın Bolak buyurdular : «Her iş akdi bir hizmet akdidir; ama her hizmet akdi bir iş akdi değildir. «Böyle olunca bir bakıma bize iştirak etmiş oluyor. Bendenizin fikrim bundan da ileridir. İş akdi tâbirinin kullanılması, 3008 sayılı Kanun yapılırken türkçeleştirme arzusunun ileri gelmiştir. Söylenmesi iktiza ederse; asıl mesele şundan ibarettir :

Fransız ve İsviçre kanunlarında hizmet akdinin karşılığı Contrat de Travail'dir. Ama sanayide uygulanan iş kanunu için, 3008 sayılı Kanun hizmet akdi için hususi hükümler getirmiştir; başka bir kanun gazeteciler için hususi hükümler getirmiştir; bir diğer kanun da; deniz işçileri için hususi hükümler getirmiştir; bunlar için iş akdi terimi kullanılmış. Yarım ziraat işçileri için de özel hükümler kanunla getirilebilir. Bunların hepsi hizmet akdidir.

3008 sayılı Kanunda işçi ve iş veren tarif edilmiştir; ama, hizmet akdinde tarafların tarifini vermek bakımından, sadece bu bakımdan. Biz burada işçiyi, hizmet akdinde şu veya bu alanda, taraf olan kimse olarak ele almıyoruz. Burada geniş olarak, işçi sendikaları dediğimiz vasıftaki kuruluşlara kimler alınır, kimler üye olabilir; kimler üye olamaz, kimler sendika karar, kimler kuramaz, bunun tarifini veriyoruz ve bunlar işçi sayılırlar dahi demiyoruz. Sadece,

«Bu kanun bakımından bunlar işçi sayılırlar» diyoruz.

Bu kanuna göre işçi sayılanlar ne yaparlar?.. İşçi sendikası karar ve işçi sendikasına üye olurlar. Binaenaleyh, bu kanunun tatbikatı bakımından verilen tarifler tamamen ayrı, 3008 sayılı ve sair kanunlarda verilen tarifler tamamen ayrıdır. Bu bakımdan bu husus zapta geçtiği zaman; zannederim Sayın Reşit Ülker arkadaşımın da, Âsım Eren arkadaşımın da ve tatbikatta Aydın Bolak arkadaşımızın da duçar olduğunu zannettiğim yanlışlıkları önleyici bir açıklık zabıtlara verilmiş olur.

Maliye Bakanlığının tarifleriyle de, aynı şekilde, bunun hiçbir ilgisi yoktur. Nasıl ki, Ceza Kanunumuzdaki memurun tarifi ile İdare Hukukumuzdaki memurun tarifi aynıdır. Maliye Bakanlığının asgari geçim indirimini tatbik edip etmemek bakımından şayet kanaati, şu veya bu sebeple bu asgari geçim indiriminin, sadece 3008 sayılı Kanuna göre hizmet akdi akdetmiş olanlar için tatbik edileceği merkezinde ise; bu, tamamen vergi kanunlarına göre halledilecek bir iştir. Asgari geçim indiriminin tatbikatını, Maliye Bakanlığının Sendikalar Kanununda aramasını gerektirecek hiçbir anlayış, ne bizim memlekette, ne de başka memleketlerde mevcudolagelmış değildir.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Bolak, «Çalışanlar tâbirinin içine niçin istisna akdi akdedenler, vekâlet akdi akdedenler girmiyor?» buyurdular. Girmiyor; çünkü, çalışanlar tâbiri lâalettayın, mücerret bir tâbir olarak Anayasamızın ortasına oturtulmuş değildir. Bu tâbir, sendika hürriyetiyle ilgili olarak oturtulmuş. Binaenaleyh, çalışanlar tâbirini, sendika hürriyetinden, Batı demokrasilerinde ne anlaşılıyorsa, umumi olarak, onu anlayarak tefsir etmek lâzımdır. Yoksa, burada, çalışanlar arasına, meselâ gece sabaha kadar kürsüsünün başında çalışan çok çalışkan bir talebeyi de koymaya imkân olmadığı aşikâr. Çalışanlar tâbiri sendika hürriyeti ile ilgili olarak sevk edildiği zaman, Batı demokrasilerinde ne anlaşılıyorsa, bizde de onun anlaşılması gerektiği aşikârdır. Binaenaleyh, ne istisna akdine göre çalışanların, ne vekâlet akdine göre çalışanların bu çalışma keyfiyeti, başka memleketlerde çok kere esnaflığa girdiği için asla işçi sendikalizmi hareketine dâhil sayılmadığını

dan çalışanlar mefhumu içine dâhil edilemeyeceği şüphesizdir. Bu bakımdan Aydın Bolak arkadaşımız darılmasınlar, yerlerinde güllüyorlar, eğer kendileri Yunan Sofiçilerine lâyık bir mantık ile bizi güzel zekâ oyunları ve bunların güzel örneklerini vererek meşgul etmek istememişler ise, bunun dışında her hangi bir endişeye mahal olmadığı kanaatindeyim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, 2 nci madde üzerinde birçok değişiklik önermeleri vardır. 2 nci maddenin çıkarılması fikirleri de bulunduğu için, İktüzüğün 108 nci maddesi gereğince her fıkra ve bent üzerinde verilen önermeleri bu şekliyle oya koyacağım, müsaade ederseniz. Bu bakımdan, gelmiş bulunan bütün değişiklik önermelerini evvelâ Yüce Heyetin ıttılama arz edeceğim. Aykırılık dereceleri itibariyle sıraya konmuştur; dikkat nazarlarınızı celb ederim.

Takrirleri okutuyorum.

Başkanlığa

Görüşülmekte olan tasarının 2 nci maddesi yerine Hükümet teklifinin 3 ncü maddesinin kabulünü arz ve teklif ederim.

Balıkesir

Ahmet Aydın Bolak

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyon katılmıyor.

ÇALIŞMA BAKANI BÜLENT ECEVİT (Ankara) — Biz de iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Efendim, hepsini okutup teker teker oyunuza sunacağım. O zaman bildirirsiniz.

Millet Meclisi Başkanlığına

2 nci maddenin «işçi sendikası üyeliği» şeklindeki başlığı maddenin yalnız işçilerden bahsolmayıp çalıştıranlardan bahsedilmesine göre, «sendika üyeliği» şekline sokulmasını arz ve teklif ederiz.

İstanbul

Reşit Ülker

Niğde

Asım Eren

Yüksek Başkanlığa

2 nci maddenin 1 nci bendinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir; arz olunur :

«1. Hizmet akdine göre çalıştırılan kişiler, nakliye mukavelesine göre bedenî hizmet arzı suretiyle çalıştırılmayı meslek edinmiş

olanlar neşir mukavelesine göre eserini nâşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanlar ve âdi şirket mukavelesine göre bir iş yerinde ortaklık payı olarak esas itibariyle bedenî veya fikrî emek arzı suretiyle çalışanlar, bu mukavelelerin aynı durumdaki herkese açık olması kaydıyla; bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanuna göre işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.»

Coşkun Kırca

İstanbul

Geçici Komisyon Sözcüsü

Yüksek Başkanlığa

2 nci maddenin 1 nci bendinin 2 nci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

«İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu bent gereğince sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakları ve bunların kendi aralarında kuracakları sendikalarla bu sendikaların kendi aralarında kuracakları birlik, federasyon ve konfederasyonların özellikleri özel kanunla düzenlenir.»

Hükümet adına

Bülent Ecevit

Çalışma Bakanı

Ankara Milletvekili

Yüksek Başkanlığa

2 nci maddenin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim.

Yukarıdaki bentte sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalksa bile, söz konusu bentteki tariflere uygun bir iş veya mesleki dahi önce değişik zamanlarda da olsa yapmışlarsa, iş veren durumunda olmak kaydı ile, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

Bolu

K. İnal

Yüksek Başkanlığa

2 nci maddenin 2 nci bendinin aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederiz:

2. Yukarıdaki bentte sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalksa bile söz konusu bentteki tariflere uygun her hangi bir iş veya mesleki daha önce değişik

zamanlarda da olsa en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, bundan sonra her hangi bir zamanda iş veren sıfatını almamış bulunmak kaydıyla, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

A. P. Grup Başkanvekili C. H. P. Grubu Adına
C. Bilgehan M. Erten

Y. T. P. Grubu Adına C. K. M. P. Grubu Adına
Aydın Sivas
O. Apaydın C. Odyakmaz

Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan tasarımın 2 nci maddesinin 2 nci bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ediyoruz.

Gereğinin yapılması için oya sunulmasını dileriz.

Zonguldak	Erzurum
F. Fırat	T. Bilgin
Aydın	Zonguldak
R. Özarda	S. T. Müftüoğlu
Kocaeli	Manisa
H. Kısayol	N. Köklü
İzmir	Sakarya
M. Döşemeci	M. Gürer
İzmir	Giresun
S. Kaygan	E. Kılıçoğlu
Zonguldak	İstanbul
R. Karakaşoğlu	İ. Abak
Konya	İstanbul
F. Sükan	İ. H. Tekinel
İzmir	Trabzon
M. A. Aytaş	E. Dikmen

Madde 2. — Bent 2 :

«Yukarıdaki bentte sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalksa bile, söz konusu bentteki tariflere uygun bir iş veya mesleki daha önce değişik zamanlarda da olsa en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, iş veren durumunda olmamak kaydıyla bu kanuna göre işçi sendikası kurma ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.»

SAİM KAYGAN (İzmir) — Tavriri geri alıyoruz. Gruplar adına verilmiş olan tavririyle aynı mahiyettedir.

BAŞKAN — Sayın Kaygan tavriri geri alıyorlar.

Diğer tavriri okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan tasarımın 2 nci maddesinin 2 nci bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ediyoruz.

Gereğinin yapılması için oya sunulmasını dileriz.

Saygılarımızla.

Siirt

A. Yaşa

Diyarbakır

R. İskenderoğlu

Madde 2. — Bent 2 :

«Yukarıdaki bentte sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalksa bile, söz konusu bentteki tariflere uygun bir iş veya mesleki daha önce değişik zamanlarda da olsa üç yıl süre ile yapmışlarsa, iş veren durumunda olmamak kaydıyla bu kanuna göre işçi sendikası kurma ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.»

ADİL YAŞA (Siirt) — Aynı mahiyettedir, geri alıyoruz.

BAŞKAN — Aynı mahiyette olduğundan geri alıyorlar.

Sayın arkadaşlar, aykırılık derecesi itibariyle gelmiş bulunan bütün önermeleri okutmuş bulunuyoruz. Şimdi, demin de arz etmiş olduğum üzere, ikinci maddenin birinci fıkrasıyla ilgili önermeleri evveleminde oyunza sunacağım ve dolayısıyla, ikinci maddenin birinci fıkrasını evveleminde oyunza sunacağım.

Sayın Ahmet Aydın Bolak'ın bütün ikinci maddenin değiştirilmesi ve Hükümet teklifinin esas alınması hususunda vermiş olduğu önermeyi tekrar okutup, oyunza sunacağım.

(Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak'ın önermesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyon katılmıyor, efendim.

BAŞKAN — Oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

(İstanbul Reşit Ülker ve Niğde Asım Eren'in önermesi tekrar okundu.)

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Kısaca mâruzatta bulunabilir miyim?

BAŞKAN — Hakkınızdır, buyurun.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, peşin olarak arz edeyim ki, bu takririn verilmesindeki sebebi teşkil eden gerçeğe katılıyorum. Ama takrire katılmıyorum. Sebebi şu : İkinci maddenin matlabı, «İşçi sendikaları üyeliği,» üçüncü maddenin matlabı «iş veren sendikası üyeliği,» Şimdi, burada sadece sendika üyeliği dersek hangi sendikanın üyeliği olacaktır.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Çalışanlar sendikası üyeliği.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — «Çalışanlar sendikası üyeliği», güzel. Şimdi, «çalışanların sendika üyeliği» demekte, kanun tekniği bakımından ufak bir mahzur vardır. Biraz evvel Hükümet bir takrir verdi. Bu takrire göre, işçi niteliğini taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin sendika kurmaları bahsindeki hakları özel bir kanunla düzenlenecek. Yani, bu husus, özel hükümlerle, özel bir kanunla derpiş edilecektir. Bu özelliği getirmiyen hükümler dışında, bu özel kanun bu görüştüğümüz kanuna atfedecek. Meselâ, şimdi Devlet Personel Dairesi Reisi ile konuştum; aynı şeyi söylediler. Meselâ, sarı sendikacılık yani bir işçi sendikasını iş verenin tesiri altına almak yolundaki faaliyetler yasak edilmiştir.

Şimdi, acaba Devlet dairesinin başında bulunan Bakan yahut müsteşar, memurlar bir sendika kurdukları zaman bu sendikayı tesir ve nüfuzu altına almaya çalışacak mıdır? Hayır çalışmayacaktır. Bu bakımdan aynı hükme tabidir.

Bu sebepledir ki, Hükümetin verdiği değiştirme önergesinde, yine bu bent gereğince memurların kuracağı sendika hükümleri özel kanunla düzenlenir demekle, aslında işçi sendikalarının tabi oldukları hükümler, memurların kuracakları sendikalar da tabi olacaktır. Özel kanunla sadece memurların sendikalarını has hükümler getirecektir. Bu itibarla, matlabın olduğu gibi kalmasında zaruret vardır.

ASIM EREN (Niğde) — Geri alıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Eren önermelerini geri alıyorlar. Okunmasını zait addediyorum. Diğer önergeyi okutuyorum.

(İstanbul Coşkun Kırca'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önerge hakkında Aydın Bolak, buyurun.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Geçici Komisyon adına verildiğine göre, metindeki bir husus hakkında sual tevcih edebilir miyim?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Herkese açık âdi şirket ne demek acaba?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Eğer, Sayın Ahmet Aydın Bolak arkadaşımız, biraz evvel verdiğim uzun izahat sırasında dışarı çıkmamış olsalardı, bu hususta yeniden kendisini tatmin etmek için kürsüye gelmemiş olacaktır. («Yeniden mi izah edeceksiniz?» sesleri) Ne yapalım? Bir sual vardır, bunun cevabını vermek vazifemizdir.

Borçlar Kanunundaki hükme, Komisyon tamamen muttaliidir. Borçlar Kanununda, âdi şirket mukavelesine göre kurulan bir şirkete yeni şerikleri almanın, şeriklerin tamamının muvafakatine bağlı olduğu yolunda bir hüküm vardır. Medeni hukukumuzdaki, belli başlı müte-hassıslarımızdan birisi olan Doçent Muammer Aksoy'la yaptığımız istişareden sonra şu neticeye vardık. Borçlar Kanununun bu hükmü bir kere böyle bir muvafakatin âdi şirket mukavelesinde peşin olarak vaz'edilmiş olmasını önlemez. Borçlar Kanunundaki bu hüküm sadece böyle bir muvafakatin bütün şerikler tarafından verilmesini gerektirir. Bu bir.

İkincisi, Borçlar Kanunu, umumi hükümleri ihtiva eder. Biraz evvel burada, (yeniden izahat vermiyeceğim,) arz ettiğim bir zaruret dolayısıyla, bu kanun getirdiği bu hal şekliyle öteden beri yapılagelmiş bir tatbikatı önlemek maksadını gütmüştür. Hattâ biraz evvel verdiğim izahat vâridolmasa dahi, muayyen bir zarureti karşılamak için kanun, âdi şirket mukavelesinin bâzı hallerde bu şekilde yapılabildiğini söyleyebilir. «Biz burada Borçlar Kanununu tadil ediyor değiliz. Bir hususi imkândan bahsediyoruz. Bu itibarla, her hangi bir endişeye mahal olmadığı kanaatindeyim.

BAŞKAN — Önergeyi okunan şekliyle oyu-nuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Komisyon filhal katılıyor mu efendim? Katılıyor. O halde redakte edilmek üzere tevdi ediyoruz.

(Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in önergesi tekrar okundu.)

KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyon katılıyor efendim.

BAŞKAN — İkinci maddenin ikinci bendi hakkında önerge var. Bu önergeyi oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

(Bolu Milletvekili Kâmil İnal'ın önergesi tekrar okundu.)

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bu bent üzerinde aynı mahiyette grupların müştereken verdikleri bir taktir vardır; bu yazılış şekline değil, fakat grupların müşterek taktirlerindeki yazılış şekline komisyon aynen iştirak etmektedir.

BAŞKAN — Sayın Kâmil İnal tarafından verilmiş bulunan önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

BAŞKAN — Bir diğer önergeyi okutuyorum.

(Balıkesir Milletvekili Cihat Bilgehan ve arkadaşlarının önergesi tekrar okundu.)

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyon katılıyor efendim.

ASİM EREN (Niğde) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Eren önerge hakkında mı?

ASİM EREN (Niğde) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun.

ASİM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım; bir kanun yalnız hali tatmin için değil, bir milletin uzun geleceğini temin için hazırlanır. İş veren mefhumu Batıdaki anlamıyla bizde zannediyorum aynı değildir. Literatürü Muhterem Komisyon Sözcüsü arkadaşım ve Sayın Bakan tabii gayet iyi bilirler. Bugün Batıda demin sayılarının 16 milyona vardığını bildirdiğim Amerika Birleşik Devletleri sendikalarının üyesi olan kimselerin yani bizzat işçilerin ellerindeki hisse senetleri, çalıştıkları büyük sermaye şirketlerinin sermayelerinin aşağı yukarı % 75 i raddesindedir.

Yani Batıda iş veren işçi tefriki bizdeki anlamı ile patron ve emekçi mânasına gelmez. Hele Sovyet Rusya propagandasının bunu kışkırtıcı telkinlerine hiç uymaz. Bu itibarla iş verencilik yaptı, bir zaman iş veren hakkını iktisabetti diye iş sendikasına üye olmayı mâni bir kayıt telâkki etmek zannediyorum ki, şimdi bu arz ettiğim realiteye aykırıdır.

Hakikatte bugün, meselâ bugün A.B.D. ndeki işçi de patrol durumundadır. Kaldı ki esasında münferit patron, limited, kolektif şirketler sistemi de Batıda artık hemen hemen yoktur. Büyük sanayi kollarındaki şirketler genel olarak (anonim şirketten) dir, ve hisse senetlerini, herkes gibi o işletmenin (işçileri) de satınalıp, şirketin genel kurulunda ve hattâ yönetim ve denetim üyeliklerinde söz ve oy sahibi olurlar. Büyük sanai şirketlerde ise çalışma alanında iş vereni, ancak iş veren vekilleri olan kimseler ve müdürleri, yani bizzat işçiler, kendilerinden olan müdürleriyle, şusu ile busuyla iş veren durumundadırlar. Zira hissedardırlar. Batıda iş veren ve işçiler işte böyle bir topluluktur. Bunun için de yüzde 75 i işçinin kendisidir. Bizzat işçi kendi kendisinin iş verenidir. Orada sendikaların bütün vazifesi, işin daha rantable, daha rasyonel, daha verimli ve âmmeye daha faydalı şekilde inkişaf etmesini sağlamaktan başka bir şey değildir. Tamamen ekonomik ve sosyal bir vazifeden başka bir vazifesi yoktur sendikamız. İşçinin oradaki rolü de patron karşısında mağdur bir emekli rolünden ayrılmıştır.

Bugün Batıda bu durum mevcut iken biz, arada iş veren mevkiine geçmiş, ama «kanunda kayıt var, biz kabul etmiyoruz» şeklinde bize munhasır bir durum yarattırsak garip olur. Batı literatürünün bir daha hatırlanmasını istihham ediyorum ve bu kaydın kaldırılması için şimdi bir tadil teklifi vereceğim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Gündoğdu, söz istiyorlar. Sayın komisyon isterseniz ondan sonra konuşunuz.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Hayır, şimdi konuşmak istiyorum, belki peşin olarak cevap vermiş olurum.

Muhterem arkadaşlarım; evvelâ usul hakkında bir mâruzatım var. Bu konuda taktir

vermiş olan arkadaşlar daha evvel buraya çıktılar, takrirlerini izah ettiler. Aslında bu, madde üzerindeki görüşmeler esnasında yapılmalıydı. Takrirler oylanırken kısa izahat vermek hakkı nâfiz bir komisyon sözcüsü olarak sadece bana tanınan bir imtiyazdır. Bundan önceki şekilde yeniden müzakere açılması şeklinde konuşmalar yapılması mahzurludur.

Şimdi, mecburum Sayın Asım Eren'in bu konudaki yani komisyonun iştirak ettiğini söylediği konudaki tenkidine cevap vermeye... Şimdi, şayet 3 ncü maddenin 4 ncü bendini nazarı itibara alırlarsa kendileri ve bilhassa bu bent üzerinde tatmin olurlar zannediyorum. Şimdi, arkadaşlar, esas itibariyle söyledikleri sözlere tamamen iştirak halindeyim. Yalnız maddelerin lâfzı kendi endişelerini vârit gösterir mahiyette değildir. Bir anonim şirkette hisse senedi almış olan bir işçi iş veren durumuna, bu hisse senedini almakla geçmiş olmaz. Çünkü, anonim şirketin çalıştırdığı kimseleri çalıştıran, şirket hükmi şahsiyettir, hissedarın kendisi değildir. Bir anonim şirket var, bir fabrika mevcut. Bu fabrikada çalışan işçiler, belki de bu fabrikanın hisse senetlerini kendileri almışlar... Ama, böyle olunca kendi kendilerinin iş vereni durumunda değildirler. Kimdir iş veren o halde? Anonim şirket hükmi şahsiyettir. Nitekim, 3 ncü maddede iş vereni tarif ederken «Gerçek ve tüzel kişiler» dedik. Hissedar olmak tamamen ayrı bir şey. Hissedar, hisse seendine sahibolduğu tüzel kişi ile arasında bir münasebet kurmaktadır. Anonim şirket, limited şirket, her ne ise, şirketin hissedarlarıyla münasebetleri ayrı; anonim şirketle işçi, diye çalıştırdığı kimseler arasındaki münasebet tamamen ayrıdır. Binaenaleyh, bir işçi bir anonim şirket hisse senedine sahibolmakla ve sırf bu sebepten dolayı bir iş veren durumuna geçmez. Kaldı ki, bu, şimdi, komisyonun da katıldığı tadil önergesinde bahis mevzu olan durum şudur : «Çalışma durumu her hangi bir suretle ortadan kalksa bile» diyor, takrir. Bunun, takrirle «Çalışma durumu her hangi bir şekilde ortadan kalkmış ise» tarzında değiştirilmesini muhterem grup temsilcilerinden rica edeceğim. Redaksiyon bakımından daha doğru olacak. Kendileri de iştirak ediyorlarsa takrir bu şekilde oylansın. Maksat nedir? Şudur maksat arkadaşlar : Birtakım insanlar hizmet akdi akde-

dip çalışmakta iseler, bunların sendika kurmak ve sendikalara üye olma hakkına sahibolduğuna şüphe yok. Ama artık ihtiyarlamışlar, yahut bir iş kazası geçirmişler, işten çekilmişlerdir, ama sosyolojik bakımdan işçi kütlesine dâhil kimselerdir. İşçi sigortalarından bunlara para ödenir; ihtiyarlık sigortası olarak ödenir; kaza sigortası olarak ödenir. Binaenaleyh, bunların haklarının da işçi sendikaları tarafından korunması lâzımdır. Fakat, bu maddeyi sevk ederken öyle bir hukuki kıstas bulmalıyız ki, vaktiyle 3008 sayılı Kanuna göre bir hizmet akdiyle bir mensucat fabrikasında çalışmış bir insan, arkasından oradan çıkmış, bir süt fabrikası kurmuş, eline para geçirmiş, iş veren olmuş. Artık, bu kimseyi işçi sayıp işçi sendikalarına üye olarak girmeye hak sahibi kılmaya imkân yok... Binaenaleyh, Sayın Asım Eren'in endişesi şu bakımdan vârit değildir : Burada mevzuubahsolan şıkta artık çalışma durumu yani hizmet akdinin doğurduğu vaziyet mevcut değildir. İşte, bu kimsenin işçi sendikalarına üye olabilmesi için hizmet akdinin mevcudolmadığı devrede artık iş veren sıfatını almamış olması iktiza eder. Şimdi, bir durum daha var : Bir insan iş akdi ile çalışmış ve bilâhara ayrılmıştır. Arkasından iş veren sıfatını ihraz etmiştir. Ondan sonra da işini kaybetmiş, iflâs etmiş, iş veren sıfatını kaybetmiştir; tekrar bir iş yerinde işçi sıfatıyla çalışmaktadır; bu şahsın işçi olarak bu kanun bakımından nazarı dikkate alınmasına mâni bir durumu yoktur. Bu itibarla endişeler vârit değildir. Takririn nazarı dikkate alınmasını ve redaksiyonunda sadece, «Kalksa bile» tâbirinin «Kalkmış ise» şeklinde değiştirilmesi bakımından komisyona havalesini teminen oylarınızın iltifatına mazhar olmasını rica ederim.

BAŞKAN — Komisyon adına Kırcâ takririn komisyona havalesini istemiştir. Havalesi mecburi olduğu için havalesi yapılacaktır.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Nazarı dikkate alınması için oya arz edildikten sonra redaksiyon bakımından havalesini rica ettim.

BAŞKAN — Tekrar okutup oyunuza sunacağım :

Komisyon katıldığını beyan etti, bu bakımdan mecburidir.

1. Hizmet akdine göre çalıştırılan kimseler; nakliye mukavelesine göre bedenî hizmet arzı suretiyle çalıştırılmayı meslek edinmiş olanlar, neşir mukavelesine göre eserini nâşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanlar ve âdi şirket mukavelesine göre bir iş yerinde ortaklık payı olarak esas itibariyle bedenî veya fikri emek arzı suretiyle çalışanlar, bu mukavelelerin aynı durumdaki herkese açık olması kaydıyla; bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanuna göre işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu bent gereğince sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakları ve bunların kendi aralarında kuracakları sendikalarla bu sendikaların kendi arasında kuracakları birlik, federasyon ve konfederasyonların özellikleri özel kanunla düzenlenir.

BAŞKAN — İkinci maddenin birinci bendini bu şekliyle oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. Yukardaki bendde sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalksa bile, söz konusu benddeki tariflere uygun her hangi bir iş veya mesleki daha önce değişik zamanlarda da olsa en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, bundan sonra her hangi bir zamanda iş veren sıfatını almamış bulunmak kaydıyla, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — Oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon filhal katılıyor, redaksiyon için komisyona veriyoruz.

Bir diğer önerge daha var, Sayın Asım Eren tarafından şimdi gönderildi onu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

2 nci maddenin komisyonea teklif edilen tadedindeki (... bundan sonra her hangi bir zamanda iş veren durumunda bulunmuş olanlar...) ibaresinin reddini arz ve teklif ederim.

Niğde

Asım Eren

BAŞKAN. — Oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

2 nci maddenin ikinci bendini okutuyorum, yani son değişikliği okutuyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Redaksiyondaki değişiklik şeklini arz ediyorum : (Kalksa bile yerine, kalkmış ise) olacaktır.

BAŞKAN — 2 nci maddenin 2 nci fıkrasını bu tashih ile oya arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi 2 nci maddenin 3 ncu bendini okutuyorum.

3. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanlar, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — 2 nci maddesinin 3 ncu bendini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci maddeyi aldığı son şekliyle okutuyorum.

İşçi Sendikası Üyeliği

MADDE 2. — 1. Hizmet akdine göre çalıştırılan kimseler, nakliye mukavelesine göre bedenî hizmet arzı suretiyle çalıştırılmayı meslek edinmiş olanlar, neşir mukavelesine göre eserini nâşire terk etmeyi meslek edinmiş bulunanlar ve âdi şirket mukavelesine göre bir iş yerinde ortaklık payı olarak esas itibariyle bedenî veya fikri emek arzı suretiyle çalışanlar, bu mukavelelerin aynı durumdaki herkese açık olması kaydıyla bu kanun bakımından işçi sayılırlar. Bu kanuna göre işçi sayılan kimseler, işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu bent gereğince sendika kurmak ve sendikalara üye olmak hakları ve bunların kendi aralarında kuracakları sendikalarla bu sendikaların kendi aralarında kuracakları birlik, federasyon ve konfederasyonların özellikleri özel kanunda düzenlenir.

2. Yukardaki bendde sayılan kimseler, çalışma durumu her hangi bir sebeple ortadan kalkmış ise söz konusu bentteki tariflere uygun her hangi bir iş veya mesleki daha önce değişik zamanlarda da olsa en az üç yıl süre ile yapmışlarsa, bundan sonra her hangi bir zamanda iş veren sıfatını almamış bulunmak kaydıyla, bu

kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

3. İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanlar, bu kanuna göre işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — İkinci maddeyi okunan bu şekliyle birlikte, tümü itibariyle oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... İkinci madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

Üçüncü maddeye geçiyoruz.

İş veren sendikası üyeliği

MADDE 3. — 1. 2 nci maddeye göre işçi sendikası kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahip kimseleri çalıştıran gerçek ve tüzel kişilere bu kanun bakımından iş veren denir.

Bu kanuna göre iş veren sayılan gerçek ve tüzel kişiler, iş veren sendikası kurmak ve iş veren sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

2. İş veren sayılan gerçek veya tüzel kişiler adına işletmenin bütünü sevk ve idareye yetkili olanlar, bu kanun bakımından iş veren vekilidirler. İş veren vekilleri bu kanun bakımından iş veren sayılırlar.

3. İş veren teşekküllerinin yönetim kurullarında, haysiyet divanlarında ve diğer yönetim ve denetim işlerinde görev alanlar, bu kanuna göre iş veren sendikası kurmak ve iş veren sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

4. 2 nci maddede zikredilen kimselerden, anonim şirketlerde her hangi bir suretle imtiyazlı olan kimseler dışındaki hisselerine sahibolup 2 nci bent gereğince iş veren vekili sayılmıyanlar veya kendi aralarında kooperatif şirket kurularlar, iş veren sıfatını almış sayılmazlar.

2 nci maddede zikredilen kimselerden olup 2 nci bend gereğince iş veren vekili sayılmıyanlardan iş veren ile, âdi şirket mukavelesine göre, çalıştıkları iş yerindeki faaliyete ilgili olarak ortaklık münasebeti kurmuş olanlar, bu âdi şirket mukavelesi o iş yerinde çalışan herkese açık ise, iş veren sıfatını almış sayılmazlar.

2 nci maddede zikredilen kimselerden, mevzuat veya toplu iş sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri

kurullarda işçi temsilcisi sıfatıyla bulunanlar, iş veren sıfatını almış sayılmazlar.

BAŞKAN — 3 nci madde üzerinde söz istiyen, var mı?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyon olarak kısa bir mâruzatım var.

BAŞKAN — Buyurun.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, önümüzdeki maddenin 4 nci bendinin 2 nci fıkrasında şöyle deniyor; «2 nci maddede zikredilen kimselerden olup 2 nci bent gereğince iş veren vekili sayılmıyanlardan iş veren ile, âdi şirket mukavelesine göre, çalıştıkları iş yerindeki faaliyete ilgili olarak ortaklık münasebeti kurmuş olanlar, bu âdi şirket mukavelesi o iş yerinde çalışan herkese açık ise iş veren sıfatını almış sayılmazlar.»

Bu fıkranın ifade ettiği fikri biraz evvel 2 nci maddeye ithal etmek suretiyle oyladık. Şimdi, bu maddenin 4 nci bendinin sadece birinci ve ikinci fıkralarının yerine Komisyon aşağıdaki metnin ikame edilmesini istemektedir, o da şudur; «Şirketlerde ortak olanlar ... (Bilhassa Sayın Asım Eren'in dikkat etmesini istirham edeceğim) şirketlerde ortak olanlar bu kanun bakımından herhalde iş veren sayılırlar, Ancak, kooperatif şirketlerdeki ortaklarla anonim şirketlerde her hangi bir surette imtiyazlı hisse sahibi olmıyan ortaklar ve ikinci maddenin birinci bendinde zikri geçen şekliyle âdi şirkette ortak olanlar bu hükümden müstesnadır...»

Yani böyle olunca modern kapitalizmin gelişmesinde dikkate çarpan bir hususa da yer vermiş oluyoruz. Sayın Asım Eren'de kabul eder ki, bir limitet şirkette ortak olan bir insanı işçi saymak mümkün değildir; o artık patrondur; başka bir yerde hizmet akdi ile çalışsa bile, o insan patron zümresine dâhil olmuş demektir. Kolektif şirket için de, komandit şirket için de böyle. Biraz evvel oylamak lütfunda bulunduğumuz 2 nci maddenin 1 nci bendinde tarif edilen sıkkin dışında kalan âdi şirkete girenler de böyle. Kooperatifi zaten teşvik ediyoruz, sendika dahi bizat kooperatif kuracaktır. Kooperatife ortak olmak iş veren sıfatını vermeyecek.

Anonim şirkette tefrik yapıyoruz. Anonim şirketlerde imtiyazlı hisse sahipleri olabilir. Bun-

lar, hiç şüphesiz, patrondur. İmtiyazlı hisse sahibi olanlar (ki bunlar işçi de olabilir) iş veren sıfatını almayacaklardır.

ASIM EREN (Niğde) — Müsaadenizle bir soracağım, Batı iş âleminde, şimdi bu maddede adı geçen yönetim kurulları işçi temsilcileri olarak değil de doğrudan doğruya yönetim kurulunun tabii üyesi sıfatını, yetkisini almak suretiyle giren işçi temsilcileri vardır; bunlar iş veren olarak tasarruf sahibidir. Bunların hukukî durumunu lütfen izah edebilir misiniz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bunların hukukî durumu burada teknik ibarelerin mânasında mündemictir.

Bir keré şu fıkrayı muhafaza ediyoruz, «İkinci maddede zikredilen kimselerden, mevzuat veya toplu iş sözleşmesi gereğince bir işletmenin yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işçi temsilcisi sıfatıyla bulunanlar iş veren sıfatını almış sayılmazlar.»

Bunda hiç şüphemiz yok. Öyle bir kimse kabul edelim ki; bir anonim şirketin imtiyazlı olmyan bir hissesine sahibolsun, Her ne kadar bendeniz modern kapitalizmin tatbikatında büyük anonim şirketlerin yönetim kurullarında imtiyazlı hisse sahibi olmyanların dışında, alâlade hisedarlara yer verildiğini işitmemişimdir, ama hukukan bu imkân nazari olarak vardır. Nazari olan bu imkâna göre farzeddim ki, o anonim şirkette bir hisse sahibi olan bir işçi yönetim kuruluna seçilmiş olsun. Verdiğimiz kanuni tariflere göre bu işçi işçilik sıfatını kaybetmeyecektir. Neden?... Çünkü başka işçileri çalıştıran iş veren o işçi değildir... Kimdir iş veren? İş veren, anonim şirket hükmi şahsiyettir. Bu bakımdan, her hangi bir endişeye mahal yoktur. Kaldı ki, tatbikatta böyle bir durum husule gelmez. Modern kapitalist cemiyetlerde, geniş ölçüde, büyük şirketlerin mülkiyeti, hisse senetlerinin işçi kütlesi tarafından satın alınması yoluyla büyük kütleye intikal etmektedir ki, meselâ Ford'da General Motors'ta olduğu gibi. Bu inkişaf sayesinde bu gibi büyük anonim şirketlerin mülkiyetinin yavaş yavaş işçi kütlesine geçmekte olduğu bir hakikattir. Fıliyyatta ise kanuni imkân olduğu zaman dahi büyük anonim şirketlerde yönetim kurullarına alelâde hisse sahibi insanlar seçilmezler. Bu gibi işler daima imtiyaz-

lı hisse sahiplerinin elindedir. Bu bakımdan modern kapitalizmde, büyük şirketlerin mülkiyetinin halk kütlelerine intikalinin yanısıra, bunların idaresinde benzer bir gelişme kendiliğinden kaydedilmiş değildir. Böyle bir inkişaf kaydedilmemiş olduğu içindir ki, Fransa, Almanya gibi memleketlerin kanunlarında bu gibi şirketlerin idaresine işçi temsilcilerinin katılmasına mütaallik hükümler konmuştur; toplu iş sözleşmelerine de bu gibi hükümler konmaktadır. Biz, bu gibi işçileri alelittak işçi sıfatını muhafaza ederler diye tavsif ediyoruz. Sayın Çalışma Bakanı dün verdiği izahatta bu sistemin, yani sermaye, emek iş birliği sisteminin Türkiye'de evveliminde âmm sektöründe kanuni bir mecburiyet halinde tatbikine başlanacağını ifade ettiği için, kaldı ki, (Şunu da arz edeyim, toplu iş sözleşmesi görüşülmeye başlandığı zaman meydana çıkacaktır), toplu iş sözleşmesinde yer aldığı takdirde, özel sektördeki işletmelerde de işçi temsilcilerinin yönetim kurullarına iştirakini gerçekleştirmemek yolunda hiçbir sebep mevcut olmadığı için bu hüküm tedvin edilmiştir.

BAŞKAN — 3 neü madde hakkında bir değişiklik önergesi vardır, okutuyorum, aykırılığı bakımından.

Yüksek Başkanlığa

3 neü maddenin, Geçici Komisyonun, bu maddeye yaptığı ilâve ve değişiklikler teferrüata iniyor burada, teklif sahiplerinin tedvin ettikleri maddenin kabul edilmesinin oya sunulmasını arz ederim.

Bolu
Kâmil İnal

KÂMİL İNAL (Bolu) — Geri alıyorum.

BAŞKAN — Geri mi alıyorsunuz? Peki, şimdi komisyonun istemiş olduğu değişiklik önergesini okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

3 neü maddenin 4 neü bendinin 1 ve 2 neü fıkralarının yerine aşağıdaki metin ikame olunmuştur, arz olunur :

«4. Şirketlerde ortak olanlar bu kanun bakımından herhalde iş veren sayılırlar. Ancak, kooperatif şirketlerdeki ortaklar ile anonim şirketlerde her hangi bir suretle imtiyazlı hisse sahibi olmyan ortaklar ve 2 neü maddenin 1 neü

bendinde zikri geçen şekliyle âdi şirkette ortak olanlar bu hükümden müstesnadır.»

Coşkun Kirea
İstanbul
Geçici Komisyon Sözcüsü

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü madde hakkında başkaca bir değişiklik önergesi olmadığına göre bu değişiklik önergesi muvacehesinde maddeyi tümü itibariyle oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 3 ncü madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

Sendikalara üye olamayacak kimseler

MADDE 4. — 1. a) Devlet veya Hükümeti temsil yetkisine sahibolan memurlar;

b) Askerî şahıslar;

c) Kanuna göre silâh taşımaya veya zor kullanmaya yetkili kamu hizmeti görevlileri;

d) 22 nci maddenin 2 nci bendinde zikredilen idare, teşekkül, müessese ve bankalarda çalışan müfettişler ve kontrolörler ile umum müdür yardımcısı veya buna eşit ve üst kademelerdeki idari görevlerde çalışanlar;

f) Dışişleri Bakanlığı memurları ile dış misyonlarda çalışan memur ve müstahdemler;

g) Maliye hesap uzmanları ile bunların yardımcıları;

h) Din ve ibadet işlerinde ve mâbetlerde hizmet görenler işçi ve iş veren sendikası kuramaz; işçi ve iş veren sendikalarına üye olamazlar.

2. Askerliği meslek edinmemiş bulunan askerî şahısların bu kanuna göre haiz oldukları hak ve yükümler, silâh altında buldukları süre içinde askıda kalır. Ancak, bu bent hükmü, bu gibi şahısların üyesi buldukları sendikalara aidat ödemelerini ve 14 ncü maddenin 1 nci bendinin (g) fıkrasında zikri geçen yardımlaşma sandıklarına ödemede bulunmalarını engellemez.

3. Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığına bağlı iş yerlerinde çalışan ve askerlik yükümünü yerine getirmeyen işçiler, bu kanunun uygulanması bakımından askerî şahıs sayılmazlar.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde Sayın Zeyyat Kocamemi söz istemiştir.

Komisyon da söz istiyor.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyonun mütekaddim izahatı vardır.

BAŞKAN — Komisyonun tekaddüm hakkı vardır, buyurunuz.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Efendim, daha önce konuşarak, öncelik hakkımı Sayın Kocamemi arkadaşımızdan evvel kullandığım için özür dilerim. Fakat, bu maddede radikâl değişiklik yapılması lâzım. Biraz evvel kabul buyurduğunuz maddenin 2 nci bendi, sendika üyesi olamayacak kimseleri saymış; dikkat buyurursanız hep memurları saymış. Fakat, yine dikkat buyurursanız, biraz evvel memur sendikaları konusunun özel bir kanunla düzenleneceğini belirttik. Bu itibarla, burada yer alan katagorilerin büyük bir kısmını çıkarmak lâzımdır, kanun tekniği bakımından.

Bu esasa göre hazırladığımız tadilnameyi okuyorum.

Birinci bend şu şekilde: «A) Askerî şahıslar.»

«Askerî şahıslar» ı buraya koymamızın sebebi şu: Bir kimse askerliği meslek itti haz etmemiş ise subay astsubay yahut uzatmalı çavuş gibi; hattâ, ilk muvazzaflığını yapmak üzere askere alındığı zaman dahi, asıl mesleğine mensubolma vasfı ortadan kalkmaz. Fakat muhakkak olan bir şey varsa, böyle bir kimse, meselâ bir tornacı askerlik hizmetini görüyor. Bu kimse tornacılık vasfını muhafaza eder. Fakat askerî şahıs iken sendika kuramaz. Vaktiyle sendikada üye bulunmuşken askere alınmışsa üyelik hakkı devam eder. Bundan ibarettir.

«B - 22 nci maddenin 2 nci bendinde yazılı idare, teşekkül, müessese ve bankalarda çalışan müfettişler ve kontrolörler, umum müdür yardımcısı veya buna eşit üst kademelerdeki idari görevlerde çalışanlar.»

Bunu koymamızdaki sebebi arz edeyim : denilebilir ki, bütün bunların hepsi İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışan memurlardır. Doğrudur, fakat, bizde Devlet personel sisteminin içinde bulunduğu keşmekeş yüzünden halen öyle İktisadi Devlet Teşekkülleri vardır ki, bu İktisadi Devlet Teşekkülünün umum müdürü bile iş akdiyle çalışmaktadır. Pek tabiidir ki, bir İktisadi Devlet Teşekkülünün başında bulu-

nan kimse umum müdür yahut umum müdür yardımcısı olan zat hizmet akdiyle çalışıyorsa, böyle olmasına rağmen, onu bir sendika üyesi olarak kabul etmeye imkân yoktur. Bu itibarla bu hükmü burada muhafaza ediyoruz, İktisadi Devlet Teşekküllerinde hizmet akdiyle çalışan yüksek dereceli personeli istisna etmek bakımından.. Üçüncüsü, «(e) din ve ibadet işlerinde, mâbetlerde hizmet görenler.» Aslında, bu husus, özel kanunda da tekrar edilecektir. Çünkü camilerde çalışan hademei hayrat zaten memur vasfındadır. Özel kanun hükmünde bunlar istisna edilir. Fakat, bir de, İslâmiyet dışındaki dinlerle ilgili olarak mâbetlerde çalışanlar vardır ki, bunlar çalıştıkları yerin, hizmetin mukaddes vasfı, hususiyeti dolayısıyla zaten sendika kurmazlar. Ancak, bâzı Devlet emniyetine mütaallik sebepler dolayısıyla, İslâmiyet dışında bulunan, bu itibarla da Diyanet İşlerinde memur vasfını taşımayan kimselerin, sendika kurmasını zikretmekte zaruret vardır. Binaenaleyh, bu şekilde bir tadiname takdim ediyoruz.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka bir değişiklik önengesi vardır.

ASIM EREN (Niğde) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Asım Eren bir dakika, zatiâlinizden evvel Sayın Kocamemi vardı. Buyurun.

ZEYYAT KOCAMEMİ (Tokat) — Muhterem arkadaşlarım, maddenin ikinci bendi üzerinde bir nebze duracağım.

Burada askere giden, askerlik hizmetini yapmakta olan işçilerin haklarının askıda kalacağı belirtilmekte, fakat son kısmına doğru nimetin kalkmasına mukâbil külfetin devam ettiği görülmektedir.

Askere gidenlerin askerlik vazifeleri sırasında aidat ödemeleri bu metinde yer almaktadır. Bunun gerekçelerinde, görüşmelerden de öğrendiğimize göre bütün bunlar; güçlü bir sendikacılığa yaklaşmak ve güçlü sendikalar elde etmek için yapılmaktadır. Güçlü sendikalar hakikaten lâzım olan müesseselerdir. Fakat bu gücü elde etmek için böyle birtakım zorlamalarla, insana munis gelmeyen suni birtakım tedbirlerle bu yola gitmemek lâzımdır. Nerede kaldı ki, askerdeki insan, benim zamanımda 31 kuruş maaş alırdı. Bir işçi işini bırakıp gitti-

ği zaman alsa alsa 42 kuruş maaş alacak. Mütemadiyen bu aidatı vermesine imkân olmayacaktır. Sendikasına bağlı ve bu külfeti ödiyebilecek maddi servete mâlik olan öder fakat olmayan ne yapar? Benim aklıma bir şey geliyor, çıkar sendikadan. Bu ise güçlü sendikayı değil zayıf sendikayı önümüze getirir. Çünkü veremeyecek halde olduktan sonra, kanunen de mecbur olunca buradan ayrılır. Ben bu kısmın değiştirilmesini ve 2 nci bendin çıkarılmasını rica edeceğim ve bu hususta da takrir vereceğim, kabulünüzü istirham ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Muhterem arkadaşlar; Komisyon Sözcüsü sayın Kırcı arkadaşımızın tadil teklifi dolayısıyla tathibatta benim yakinen bildiğim bir tehlikeyi işaretle bir temenni de bulunacağım.

Evvelce yüksek idare mevkilerinde bulunmadığı sırada, iş veren sendikasına girebilen, yani sendika üyesi olabilen, sendika kurma yetkisini haiz bulunan, meselâ İktisadi Devlet Teşekküllerindeki bâzı kişilerin, bâzı vatandaşların, 22 nci maddeyle zamanla terfi ederek, idareci sınıfa geçmek suretiyle hukuki statüleri değişmektedir. Yani iş akdi yerine hizmet akdine, daha doğrusu kamu sektörüne intikal eder bir durum hâsıl olmaktadır.

Bu maddeyi getiren tadil veçhile, bu fark nazarı itibara alınmadan kabul edecek olursak, o ana kadar bir müddet İşçi Sigortalarına tabi, İş Kanunu hükümlerine tabi olmuş bulunan bir vatandaş, bu statü içinde istikbalini ve emeklilik ihtiyaçlarını temin edecek bir noktaya geldikten sonra, barende ve idarede yüksek dereceye, yüksek katagoriye geçerek, eski statüsünü değiştiriyor; İş hukuku akdine tabi iken muayyen bir andan sonra bunu kaybediyor.

Mazisini tekrar elde etmesi istikbalini yeni statüye ekletmeleri için gereken mevzuat yoktur. Bundan dolayıdır ki, birçok vatandaşlar müşteki ve mağdurdur. Yani o ana kadar devam etmiş olan iş hukuku gereğince birikmiş olan teminat bir anda kayboluyor. Tekrar (A) dan başlayacak olan yeni bir statü ile yeni bir hukuki düzene giriyor. Emekli Sandığı Kanununa, İşçi Sigortaları Kanunu mu yoksa İş Kanunu mu bunu temin edecek ortada kalıyor. çala-

cak kapı bulamıyorlar. Devlet Şûrasına mı müracaat etsin, kendi Bakanlığına mı müracaat etsin. Kim buna bu hakkı verecek, bilinmiyor.

Tatbikatta misalini yakinen bildiğim için bu hususu temenni ediyorum; lûtfen tezekkür etsinler. «Sendikaya tabi olamamak» kaydını korken yukarı idareci mevkiine geçtiği için, bu yolda, eski statüsü gereğince evvelce birikmiş teminat ve hakları kaybolan insanlar nasıl ihkak edilecektir. Bu da kanunda düşünülmelidir.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun, komisyon adına Coşkun Kırca.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, Komisyonumuz Sayın Zeyyat Kocamemi arkadaşımızın takririne iştirak edememektedir.

Çünkü, bu maddenin bu bendi işçi kütlesinin bilhassa ıstırabını çektiği bir meseleyi halletmek için sevk edilmiştir. Bunu halleden bu bentten sonra şöyle bir madde sevk ettik. Diyor ki; 16 yaşından itibaren; sendikaya üye olunabilir. Türkiye’de, bilhassa mensucat sanayiinde çalışanlar, 16 - 18 yaş arasında olan insanlardır. Bunlardan askerlik zamanı gelenlerden askere alınanların artık hizmet akdi yoktur. Ne olacak o zaman?... Askerî bir şahıstır bu kimse. Eski meslekiyle meşgul olmamakta, bu yüzden sendikaya aidat ödememekte; bu tatbikatta müşkülât doğurmuştur. Bu gibi hallerde, maalesef, mevcut mevzuatta mâni hüküm olmamasına rağmen; bunlara, aidat ödiyemezsin, üye olamazsın denmektedir.

Şimdi muhakkak olan bir şey var; bir sendika üyesi işçi askere alındı. Sendika Genel Kurulu toplandığı zaman, orada üniformasıyla veya sivil elbisesiyle hazır bulunamaz. Bu hareket, askerî disiplinle kabili telif olmayan bir husustur. Fakat, bunun yanı sıra, bu işçi askere gitmiş, ama, sendika üyeliği hakkı mevcut kalmakta devam etmelidir. Bu, nasıl olacaktır? Bu hak askıda kalacaktır. Ancak, bu şahıs sadece vecibelerini yerine getirecektir. Mademki sendika üyesidir; üye aidatını ödemesine bir engel yoktur. Askere gitmek, sendika üyelik aidatını ödemeye engel olmaz, diyoruz. Bütün maaşını, ücretini kaybetmiş, 31 kuruş asker aylığı alan bir insan için, sos-

yal adaleti gerçekleştirecek ve onu koruyacak olan işçi sendikaları, elbette ki, kendi tüzüklerinde bu gibi askerlerden sendika aidatı almak mecburiyetini vaz’edecek değildirler. Bu hususta kendilerine güvenilebilir. Elbette, sendika tüzüklerinde bu husus derpiş edilecektir. Ama, bütün askerî şahıslar aynı şekilde, münhasıran 31 kuruşla geçinen kimseler değildir. Daha fazla gelire sahibolanlar vardır. Binaenaleyh, birinci hüküm şudur : Asker olmakla sendika üyeliği vasfı ortadan kalkmaz; tatbikatımızda mevcut olan bu vuzuhsuzluğu kaldırmak lâzımdır. Sendika üyeliği devam eder. Bir hak olarak devam eder; ama bu hakkı kullanamaz. Aidat öder mi, ödemez mi? Sendika üyeliği aidatını ödemesi gerekiyorsa, aidatını ödemeye devam edeceksin, asker efendi denmesine mâni bir şey yoktur. Bunu söylüyoruz. Ama isterse sendika tüzüğü, senin yine sendika üyeliğinin bakidir, sendika üyeliği hakkını kullanamazsın. Ama durumunu da takdir ediyorum. sen aidat ödeme, de diyebilir. Bu «engellemez» kelimesi bunu ifade ediyor. Bilhassa işçi kütlemizin mühim bir ıstırabını karşılayan bu hükmün kabulünü rica ediyorum.

Sayın Eren’in mâruzatına gelince : Bu hususlar kanunda yer alacak teferruatından değildir. Sendika tüzükleri ile bu meselelerin halli iktiza eder kanaatindeyim.

BAŞKAN — Sayın Zeyyat Kocamemi, buyurun.

ZEYYAT KOCAMEMİ (Tokat) — Arkadaşlarım; benim takririm ile Sayın Coşkun Kırca’nın izahları arasında biraz ayrılık gördüm. Elbette ki, tüzüklere yazılacak. Fakat, tüzüğe konulduğu zaman ne olacak ? Tüzükte, eğer aidatını ödemeye devam edecektir, diye hüküm koyarsa; aidatı veremeyecek vaziyetteki asker işçiler ne yapacaktır? Bunun neticesinde birtakım komplikasyonlar ortaya çıkacaktır. Meblâğ büyük değil ama mâkul bir düşünüş olarak ele alırsak, bunların bu şekilde olmaması lâzımgelir. Elbette onu takdir eder, sen ödiyeceksin demezdi ama tüzükte yazdıktan sonra, «Ahmet sen öde, Mehmet sen ödeme» diye bir tefrik mi yapacaktır? Öyle yapacaksa mesele yok. Böyle olmayacağına göre bunu hak olarak vermemeli. Verecek olan zaten verir. Ama askıda kalan hakka karşı veci-

besi devam ediyor, demeyi ben anlayamıyorum. Beni mâzur görsünler. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde başkaca söz istiyen yok. Bu madde de muhtelif fıkralardan ibaret olduğu için evvelâ 4 ncü maddenin evveleminde 1 nei bendi üzerinde vukubulan değişiklik önergesini okutacağım. Ondan sonra ikinci bent üzerinde verilen önergeyi okutacağım. Ondan sonra da maddenin tümünü oyunuzla sunacağım.

Yüksek Başkanlığa

4 ncü maddenin 1 nei bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«1. a) Askerî şahıslar;

b) 22 ncü maddenin 2 nei bendinde yazılı idare, teşekkül, müessese ve bankalarda çalışan müfettişler ve kontrolörler ile umum müdür yardımcısı veya buna eşit ve üst kademelelerdeki idari görevlerde çalışanlar;

c) Din ve ibadet işlerinde ve mâbetlerde hizmet görenler işçi ve iş veren sendikası kuramaz; işçi ve iş veren sendikalarına üye olamazlar.»

Coşkun Kırca
İstanbul

Geçici Komisyon Sözcüsü

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanlığa

Sendikalar Kanununun 4 ncü maddesinin 2 nei bendindeki, «Ancak» kelimesiyle başlayan bu cümlesinin metinden çıkarılmasını teklif ederim.

Tokat

Zeyyat Kocamemi

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Komisyon katılmıyor efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Dördüncü madde Sayın Coşkun Kırca tarafından verilmiş bulunan ve Yüce Heyetinizce kabul edilmiş bulunan şekliyle birlikte tüm olarak oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üyeliğin kazanılması

MADDE 5. — 1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllere üye olmak ihtiyaridir. Üye olmak yazılı müracaata bağlıdır.

2. İşçi sendikalarına üye olmak hakkının kullanılabilmesi için bu kanuna göre işçi sıfatını taşıyan kimsenin onaltı yaşını doldurması gerekir; onaltı yaşından küçük olanlar, kanuni temsilcilerinin yazılı muvafakatiyle üye olabilirler. Ancak, onaltı yaşından küçük olanlar, sendika genel kurulunda oy kullanamazlar.

BAŞKAN — 5 ncü madde üzerinde Sayın Alp Doğan Şen.

ALP DOĞAN ŞEN (Diyarbakır) — Muhterem arkadaşlarım; şimdi bu madde ile tüzel kişi sayılan sendikaların üyeleri arasındaki münasebet mevzuubahistir. Ben burada 2 ncü fıkradaki «16 yaşını doldurma» meselesinde komisyona bir soracağım. Çünkü mevzuatımıza göre asgari rüşt yaşı 18 dir. Hele Seçim Kanununda daha da ileridir. Bu bakımdan, bu yaşın 16 olarak kabul edilmesini ben ileri bir görüş olarak kabul etmiyorum. Çünkü, kongrelerde 16 yaşını doldurmuş gençlerin bilhassa seçimlerde, sendika seçimlerinde rey kullanma bahsinde, iyi neticeler vermediği kanaatindeyim. Çünkü, madem ki, Seçim Kanununda bile, rey vermede muayyen bir yaş kabul edilmiştir, bunda muayyen bir düşünüş vardır, arkadaşlar.

16 yaşına kadar olan gençlerin velev kanuni temsilcilerinin muvafakati ile dahi olsa sendika kongrelerinde bulunup, seçim politikasına karışması bence münasip değildir. Bu bakımdan bir takrir getiriyorum, bu yaşın hiç olmazsa 18 olarak tesbitini rica edeceğim.

Sonra arkadaşlar, zannedersem medeni memleketlerde sendikacılıkta 18 yaş civarında olan sendikacı gençlerin sendikaya bağlı olarak gençlik kolları vardır. Ancak bu yolla faaliyette bulunurlar. Çünkü sendika genel kurullarında neticede seçime gidileceğine göre, idare kurullarını seçmek icabettiğine göre her halde 18 yaş civarındaki gençlerin tamamen salim ve bitaraf düşünce ile bu yolda hareket edeceği kanaatinde değilim ki, ileride dokuzuncu maddede bu hususta bir teklifim olacaktır.

Şimdi Başkanlığa verdiğim önergede, bu

gençlerin genel kurulda bulunmalarını, hattâ konuşmalarını dahi uygun görüyorum, fakat bir (yalnızca) kelimesi ile oy kullanamazlar zannediyorum. Bu şekilde tashihini rica edeceğim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Erten.

MUAMMER ERTEN (Manisa) — Kanunun 1 nci maddesini kabul ederken, bu teşekküllerin ne maksatla kurulduğu üzerinde geniş izahat verilmişti. İşçilerin sosyal, ekonomik ve kültürel haklarını müdafaa etmek ve korumak, geliştirmek maksadına mâtuftuş teşekküller olarak kabul etmiştik.

Şimdi, bir realite olarak Türkiye'de 18 yaşından küçük pek çok işçi çalışmaktadır. Şimdi hem hak ve menfaatlerini koruyacakmışız; hem işçi olarak fabrikalarda, bilhassa halı tezgâhlarında çalışacaklar, ondan sonra da sendikalarda bu haklarını koruyamayacaklar. Bu, kabul ettiğimiz sistemin esasına aykırı düşecektir. O bakımdan, komisyon 16 yaşını kabul etmekle realiteye uygun olarak, isabetli bir hüküm getirmiştir. Bunun ipkasında büyük fayda vardır. Onun için Sayın Alp Doğan Şen'in fikrine iştirak edemiyoruz. Reddini iştirah ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Kırca.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, çünkü umumi müzakereler sırasındaki aziz muhalifimiz, komisyonumuzun sayın üyesi Saım Kaygan arkadaşımız, Alp Doğan Şen'i ikna etmek için vakti geçire dursun, ibendeniz bu mevzu hakkında komisyon görüşünü, Alp Doğan Şen arkadaşımızın fikirlerine cevap teşkil etmek üzere arz etmek mecburiyetindeyim.

Türkiye'de hakikaten böyle bir problem vardır. Bilhassa tekstil ve hayvancılık sanayiinde ziraî işçilerde sendika kurma hakkından istifade edeceklerine göre bilhassa tarım sektöründe bu kanunun ne kadar büyük bir ehemmiyet taşıdığı bütün milletvekillerimizce mâlûm olsa gerektir. Kaldı ki başka memleketlerde de böyle bir tefrik yapılmaktadır. Meslekî kuruluşlara iştirak bakımından meselâ Fransa'da rüşt yaşı 21 olduğu halde sendikalara üye olma ehliyeti 18 yaşında başlar. Bizde rüşt yaşı 18 dir. Hususiyetlerimiz icabı, ama fakirliğimiz icabı bizim memleketimizde

birakalım 16 yaşı, 16 yaşından çok küçük insanlar dahi Fransa gibi ileri ve gelişmiş memleketlerin aksine, hattâ maalesef bâzan mektebe devam edememek bahasına çalışmak durumunda kalmaktadır. Bu kimselerin haklarını korumak zaruridir. Bu husus çok eskiden beri sendikaların işçi küttlesinin Devletten yapageldikleri bir talebe aynen tetabuk etmektedir. Yüce Heyetinizin bu maddeye aynen iltifat göstermesini bilhassa iştirah ediyorum.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Asım Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım, bu madde Medeni Kanunun getirdiği ehliyet şartlarına temas etmeksizin o şartlar üzerinde bir tasarrufta bulunduğu için söz aldım.

Malûmuâliniz, reşidolmak, Sayın Kırca'nın buyurdukları gibi şarttır. Rüşt yaşı 18 dir. Ama kazai rüşt olarak, meselâ evlenmede hâkimin kararıyle 18 den daha aşağıda muayyen bir yaşta pekâlâ evlenme akdi imkânı vardır. Yani hukuki, medeni tasarrufa imkân vardır, fakat iş akdinde bu yoktur. İş akdinde kazai rüşt kabul edilmiş. Keza vâsisinin muvafakati olsa bile maheurun iş akdi makbul değildir. İş böyle olunca tasarındaki bu hüküm Medeni Kanun hükümleriyle taaruz ettiği gibi iş akdine mütaallik ehliyet şartlarıyla taaruz etmektedir. Bu tasarının zannederim, Batı ile ve Medeni Kanunla ve Borçlar Kanuniyle mukayese edilerek düzeltilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde mevcut müdevvenat ile bu tasarı arasında bir çelişme vukua gelecektir. Bu durum, kanun şartları içinde, iş akdinde ve İş Kanununda sarahatla zikredilmiş olan hususlara aykırı olduğu için de, tezath bir manzara hâsıl olacaktır. Bu hususta sayın komisyonun nazarı dikkatini celbediyorum, lütfen Medeni Kanunla İş Kanunundaki ehliyet şartlarını bu hüküm yönünden mukayese etsinler, bu gelişmeyi bizzat izale eylesinler. Hürmetle rimle.

BAŞKAN — Madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önergesini okutuyorum :

MUAMMER ERTEN (Manisa) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Söz mü istiyorsunuz?

ALP DOĞAN ŞEN (Diyarbakır) — Sayın Başkan, ben önergeyi geri aldım.

MUAMMER ERTEN (Manisa) — Öyle ise, konuşmaktan vazgeçtim efendim.

BAŞKAN — Geri mi aldınız tavrınızı?

ALP DOĞAN ŞEN (Diyarbakır) — Evet efendim.

BAŞKAN — Bir başka değişiklik takriri vardır, onu okuttuyorum :

Başkanlığa

5 nci maddenin son cümlesinde «oy kullanamazlar» ibaresine ilâveten Plân Komisyonunca yapılan ilâvenin yani «seçilemezler» ibaresinin maddeye eklenmesini arz ve teklif ederim.

Balikesir

Ahmet Aydın Bolak

ORHAN APAYDIN (Aydın) — Efendim, önerge üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Önerge üzerinde yalnız komisyon söz isteyecektir.

ORHAN APAYDIN (Aydın) — Plân Komisyonunun sözcüsü olarak.

BAŞKAN — Plân Komisyonunu ilgilendiren bir durum yok.

Metin Geçici Komisyon metni, o bakımdan söylüyorum.

ORHAN APAYDIN (Aydın) — Önerge hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Önerge hakkında komisyon ne diyor?.. Sayın Kırca Komisyon adına bir şey söyleyecek misiniz

ORHAN APAYDIN (Aydın) — Şahsım adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Şahsın söz istendi mi tenkidi muciboluyor, Sayın Apaydın.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Kısaca iştirak edemeyişimizin sebebini arz edeyim.

BAŞKAN — Buyurun.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Kuruculuk ve idareciliğe mütedair olan 11 nci maddede esasen sendika kurabilmek için ve sendikaya idareci üye seçilebilmek için 18 yaş şart olarak koşulmuştur. Bu sebepten dolayı ayrıca 5 nci maddeye seçilemezler kelimesinin ilâvesi hasıv teşkil edecektir.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Önerge reddedilmiştir

5 nci maddeyi yazılı olduğu şekliyle oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üyelikten ayrılma

MADDE 6 — 1. Her üyenin, istediği zaman, üyesi bulunduğu meslekî teşekkülünden çekilmeye hakkı vardır. Çekilme yazı ile olur.

2. Bir işçi teşekkülünden çekilen üyenin en çok altı ay müddetle aidatını ödemeye devam edeceğine dair teşekkül tüzüğüne hüküm konabilir.

İşini eski iş yerinin bulunduğu belediye veya köy sınırları dışından başka bir yere nakleden veyahut eski işinin dâhil olduğu iş kolu ve onunla ilgili iş kollarının dışında başka bir iş koluna aktaran üye için bu bent hükmü tatbik olunmaz.

3. İşçi veya iş veren teşekkülü üyeliği vasfı kalkan şahıs aidat ödemiş veya topyekûn ödemede bulunmuş olduğu her nevi yardımlaşma veya ihtiyarlık sandıklarındaki üyelik hakkını, o sandığa yapmış olduğu ödemeler nisbetinde muhafaza etmek hakkını haizdir.

Bu haktan istifade edilebilmesi için yapılması lüzumlu yekûn ödemelerin miktarı teşekkül tüzüklerince tesbit edilir. Ancak, bu miktar beşyüz liradan fazla olamaz. Teşekkül tüzükleri, bu hakkın kullanılması için gerekli yazılı talebin, üyelikten çekilme tarihinden itibaren ne kadar müddet içinde yapılması gerektiğini de tesbit eder. Bu müddet onbeş günden az ve iki aydan fazla olamaz.

BAŞKAN — 6 nci madde üzerinde Sayın Alp Doğan Şen:

ALP DOĞAN ŞEN (Diyarbakır) — Muhterem arkadaşlar, şimdi bu maddenin 2 nci fıkrasıyla, sendikaların tüzüklerinde yine bâzı değişiklikler yapılmış olacaktır. O da şudur: Altı ay yazıyor. En çok altı ay müddetle aidatını ödemeye devam edeceğine dair teşekkül tüzüğüne hüküm konabilir. Zannederim ki, bütün sendikalar bu hükmü tüzüklerine koyacaklar. Ben denizin görüşüne göre, bu 6 ay zaman şartı çok uzundur arkadaşlar. Azami iki ayla tahdidetmek lâzım. Bir ay, iki ay. Ama, iki aydan yukarısı ayrılmış bir üyeyi aylarca sendikaya bağ-

lamak, zannederim hakkaniyete uygun değildir. Bu bakımdan bendeniz bir önerge takdim ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Zeyyat Kocamemi.

ZEYYAT KOCAMEMİ (Tokat) — Aziz arkadaşlarım, ben de Alp Doğan Şen arkadaşımız gibi aynı husus üzerinde duracağım, fakat biraz daha ileriye gideceğim, bu ikinci bendin tamamen çıkarılmasını istiyeceğim.

Arkadaşlarım, maddenin birinci bendi sendikadan ayrılmayı bir hak olarak kabul etmiş, ikinci bendi de bu hakkını kullanan insana bir ceza vermiş. Biz, evvelce de söyledim, prensipleri gayet güzel alır, metinlere geçiririz, fakat sonra bunu işlemeze hale sokmak için birtakım tahkim yollarına gideriz.

Meselâ pek meşhur bir profesörümüzün bir Anayasa kitabı vardı. Orada, «Devlet mülkiyet hakkını tanır» dedikten sonra, «istediği zaman el koyar, istediği zaman muvakkaten işletir, istediği zaman istifade eder veya başkasına istifade ettirir» diye birtakım hükümler getirir, ama baş tarafta Devlet mülkiyet hakkını tanır, demiştir. Bu madde de aynen böyledir. Hakkı tanır fakat arkasından altı ay müddetle para vermeye mahkûm eder.

Bir hakkın kullanılması o hakkı kullanan sahibine bir zarar vermemelidir. Zarar vâkı olursa artık bir hak olmaktan çıkar. Meselâ ben dayak atmanın da bu hürriyet içinde bir hak olduğunu iddia edebilirim ve Ceza Kanununa da şöyle bir madde teklif edebilirim : (Dayak atmak haktır, ancak altı ay hapis cezasıyla tecziye edilir). Bu zihniyet içinde Ceza Kanununda bütün suçları, bir hak olarak tescil edebilirim.

Bu maddenin bu şekilde yazılması, şunu ifade eder. Sendikadan ayrılan biri para cezasına mahkûm edilir, ancak bunu altı ay taksitle öder. Bunun başka türlü anlaşılmasına imkân yoktur. O bakımdan, ben bu metnin maddeden çıkarılmasını istirham etmekteyim. Böyle bir hüküm, ne bileyim, bana çok acayip geliyor. Bunu bir hak diye veriyoruz, kullan diyoruz, kullanırsa ceza veriyoruz. Bu noktayı anlayamadığım için bu tavrımı veriyorum ve bunun maddeden çıkarılmasını istirham ediyorum. Arkadaşlarım beni hiç olmazsa bunda desteklemelerini rica ediyorum. Bu çok açık bir şey. (Gülüşmeler) **Hürmetlerimle.**

BAŞKAN — Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, çok sevgili Kocamemi arkadaşım bizi âdeta Anayasaya karşı hüküm sevk etmekle suçlandırırlar. Yani, Anayasa sendikalardan çıkma serbesttir diyor. Evet, Anayasa, hakikaten sendikaları serbest hale getirmiş. Ama, sendikalardan çıkma şeklini tanzim etmesini de menetmemiş. Bu neye benzer?.. Karma ekonomi sistemi içinde özel teşebbüs şu sahalarda yatırım yapsın. Ama, meselâ lüks meskende fazla yatırım yapmasın. Efendim, benim mülkiyet hakkım var. Özel teşebbüs hakkım var, istediğim şeyi yaparım. Yaparsınız ama; Devlet muhtelif vergiler koyar; başka sahalarda vergi muafiyetleri tesis eder; yatırım yapılmamasını istediği sahalarda üzerine vergi koyar, teşvik ortadan kaldırılır; hattâ fizikî tahditler konulur.

ZEYNEL GÜNDOĞDU (Erzincan) — Ve buna hukuk devleti denir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) Evet, bu tarz teşvik ve mücazat tedbirleri. Sayın Gündoğdu, dünyanın hiçbir yerinde hukuk devleti prensiplerine aykırı telâkki edilmiş değildir. Son olarak kabul buyurulan uzun vâdeli kalkınma plânında nâmütenahi buna benzer tedbirlerle doludur. Şimdi gelgelelim bu meseleye : (C.H.P. si sıralarından «Gündoğdu kızdırma» sesleri) Gelelim asıl meseleye : İşçi sendikacılığı alelâde derneklerden farklı bir husustur. İş veren sendikacılığı da böyledir. Tesanüt meselesi, gerek işçi, gerek iş veren sendikacılığı için çok önemli bir husustur. Nitekim, bu hususları derpiş etmiş bulunduğu içindir ki, uzun vâdeli kalkınma plânı da kuvvetli sendikaların kurulması esasını bir temel mütearife olarak kabul etmiş bulunmaktadır.

Şimdi, bu madde buraya niçin konmuştur? Muhterem arkadaşlarım, Anayasa da dâhil her metnin altında yatan birtakım umumi hukuk prensipleri vardır. Bunlardan bir tanesi, hiçbir hakkın suiistimalinin kanun tarafından ve bu arada Anayasa da bir kanun olduğu için, Anayasa tarafından himaye edilemeyeceği prensibidir. Bir insan sendikaya girer. Bazan iş veren tarafından işçi sendikası kur, dendiği için de girer. Yahut zayıf ve azınlıkta bir işçi sendika-

sının, kuvvetli ve çoğunluk bir işçi sendikasını zayıflatmak zımnında faaliyet sarf etmesi için de ortaya sokulabilir. Bu hareketler karşısında gereken müeyyideleri almak lâzımdır. Eğer sendika tüzüklerine üyelikten çıktıktan sonra 6 ay süre ile aidat ödemeye cevaz veren hükümler bu kanunda mevcudolursa sair sendikacılık faaliyetleri arasında, zayıf ve azınlıkta olan sendikaların yanında, kuvvetli sendikaların eline mühim bir silâh vermiş olursunuz. Şimdi bunun ızrar edici bir mahiyet olmayışının sebebi şudur : İkinci bendin ikinci fıkrası şunu ifade eder : «İşini eski iş yerinin bulunduğu belediye veya köy sınırları dışında başka bir yere nakleden veyahut eski işinin dâhil olduğu iş kolu ve onunla ilgili iş kollarının dışında başka bir iş koluna aktaran üye için bu bent hükmü tatbik olunmaz.» Binaenaleyh, bir sendikaya girmişseniz, ondan sonra bu sendikanın idarecilerine, bu sendika mensuplarına sendikanın kuvveti hakkında muayyen kuvvete sahibolduklarına dair fikir verdikten sonra, ondan sonra, istediğiniz zaman ben buradan çıkacağım, dersiniz! Olmaz böyle şey! Medeni Hukuk esaslarını tatbik edelim. Yani muayyen bir süre evvel çekileceğini bildirsin ve sonra çekilsin. Bu, yine aynı mülâhaza dolayısıyla caiz olmıyan bir görüştür. Bilhassa işçi sendikacılığı o kadar tesanüt istiyen bir teşebbüstür ki, orada kenetlenmiş halde bulunan bir sendika kütlesi, «üç ay evvel çekildim» diyen bir kimsenin geri kalan üç ay süre içinde o sendikanın içinde bulmasını haklı olarak istemiyebilir. Binaenaleyh, ilk kuruluş ve gelişme sırasında sendikalarımızın, bilhassa işçi sendikalarımızın kuvvetli ve sağlam olarak kurulmalarını temin etmek için ve sadece sendikalardan çıkma hakkının, aslında kuvvetli sendikacılığı derpiş eden sosyal devlet ilkesinin ve uzun vâdeli kalkınma plânının çizdiği umumi istikametinin dışında suiistimal edilmesini önlemek için konulmuş olan bu hükmün kabulü gerekir, zannındayız.

MALİK YOLAÇ (İstanbul) — Bir sual.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Kırcı; bir sual var.

MALİK YOLAÇ (Devamla) — Buradaki müddet niçin altı ay da, sekiz veya yedi ay değil? Ölçülmüş müdür bu altı ay?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım,

Bu gibi sorularla ilgili cevaplardaki ölçülerin Sayın Malik Yolaç'ı tamamen tatmin edecek derecede gerçekçi olamayacağı malûmdur. Bu tıpkı İcra İflâs Kanunundaki müddetler gibidir. Bu bir takdir meselesinden ibarettir. Burada 6 ay olarak tesbit edilmiştir.

BAŞKAN — Sayın Zeyyat Kocamemi.

ZEYYAT KOCAMEMİ (Tokat) — Aziz arkadaşlarım; Sayın Coşkun Kırcı konuşurken metnin bir kısım işçilerin hakkını koruduğunu, ancak işini nakledenlerin bu madde ile mükellef olmadıklarını söyledi. Halbuki biz nakledenler değil, nakletmeyenler üzerinde durmuştuk ve bunların hakkının ne olacağını sormuştuk.

Ben şimdi kendilerinden sormak isterim. Madde bu şekilde yazılmasıyla bir zorlama mânasını taşıyor mu, taşıyor mu? Cevabını versinler. En hafif mânada bile sendikadan ayrılmama yolunda bir tazyik yapıyor mu, yapıyor mu? Sonra, bir de sendikadaki tesanütten bahsettiler. Sendikalarda elbetteki tesanüt aranır. Fakat bir de Anayasada ihtiyarilik şeyi var ve bu 46 ncı maddede; «Serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler» denmiş ve sökülmüş, atılmış. Arkada, «bir kanunla düzenlenir» diye bir şey yok. Bu hakka kayıtsız şartsız, Anayasaya göre sahip. Artık bunun üzerine 6 ay kalırsa veya kalmazsa, diye bir şey koymayı ben bu Anayasanın bu ihtiyarilik ruhuna aykırı addetmekteyim.

Onun için benim takririmin kabul edilmesi inancındayım. Esasen bu inançta olmasaydım takrir vermezdim. Hürmetlerimle.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Şimdi muhterem arkadaşlarım; meseleyi münhasıran pozitif hukuk bakımından mütalâa edecek olursanız, bunu Anayasaya aykırı bir kayıtlama olarak görmeye imkân yoktur. Biz, sendikaya üye olan kimse, sendikadan istediği zaman çıkamaz demiyoruz. Çıktığı zaman içine gireceği statüyü tesbit ediyoruz. Bu statü, biraz evvel verdiğim vergi hakkındaki misallerde görüldüğü gibi mutlak olan çıkma hakkını kullanacak olan kimselerin sahiplerine tesir etmek hakkını kanun koyucusundan almış olarak tefsir edilemezler. Anayasamızda; dernek hakları ve dernek hürriyetleri mutlak olarak mevcuttur. Ama buna rağmen Medeni Kanunumuzun 63 ncü maddesinde «ce-

miyet her zaman yeni âza kabul edebilir. Her âza 6 ay evvel istifa arzusunı bildirmek şartıyla cemiyetten çıkma hakkını haizdir.» Bu bir kayıtlamamıdır? 6 ay evvel niye bildirsin? İstedığı zaman çıksın denilebilir mi? Binaenaleyh, bunu bir kayıtlama olarak sırf hukuk mantığı bakımından tefsir etmeye imkân yoktur. Şimdi gelelim işin aleniyat ve tatbikat tarafına; Toplu Sözleşme Kanununda kuvvetli sendikaların kurulmasını sağlamak için başka birtakım tedbirler alıyoruz. Diyoruz ki, sadece bir iş yerinde veya iş kolunda ekseriyette olan meslekî teşekküller, sendika veya federasyona, toplu sözleşme akdi yetkisini tanımışız. Neden tanımışız? Çünkü bu yetkinin sadece sendikaya ait olduğunu işçiler evvelden bilsinler de sendikalara üye olsunlar. Yine Toplu Sözleşme Kanununda toplu sözleşme bir kere akdedildikten sonra kapsamına giren iş yerlerinde, çalışan işçiler sendika veya konfederasyonun mensubu olsun veya olmasın bütün işçilere tatbik edilecektir. Ama nedir netice? Bir federasyon grev yapmış bir sendika grev yapmış, günlerce haftalarca zahmet çekmiş ıstırap çekmiş, bir toplu iş sözleşmesi yapmaya muvaffak olmuş. Bu toplu iş sözleşmesi yerinde o greve katılmamış, o sendikanın üyesi bulunmamış federasyon üyesi bulunmamış işçilere de tatbik edilecek, Demek ki, birtakım insanlar zahmet çekecekler, ıstırap çekecekler Başka bir kısım insanlar hiç ıstırap çekmedikleri halde uğraşmadıkları halde bunların ıstırabıyla elde etmiş oldukları haklara sonradan ortak olacaklar. Bunu iş ahlâkiyle de telif etmeyi mümkün görmediğimiz içindir ki; şunu söyledik: Toplu iş sözleşmesinin kendilerine tatbik edildiği kimseler o toplu iş sözleşmesini koparmaya muvaffak olmuş olan federasyonun veya sendikanın mensubu değilse, o işçi teşekkülünün tesbit edeceği ve sendika üyelik aidatından daha az olmıyan bir dayanışma aidatını bu sendikaya veya federasyona ödiyecektir. Bu neye yarar? Adan diyecek ki, «ben bu sendikanın üyesi değilim; toplu iş sözleşmesinden istifade edebilmek için yani başkaları beş lira alırken yedi buçuk lirayı benim de alabilmem için bu işi sağlıyan sendikaya, bu sendikanın üyesi kadar bir dayanışma aidatını ödemek zorundayım.» Üyesi olmaya mecbur etmiyoruz. Ama bir dayanışma aidatını aynı miktarda, sendika üyelik aidatı mik-

tarında ödiyeceğini bilen kimse, eğer akli varsa malî külfetine katıldığı sendikanın idaresine de katılmak istiyecek; binaenaleyh o sendikaya üye olmaya teşvik olacaktır. Doğrudan doğruya üyedir diye bir şeyi sevk etmiyor. Şimdi böyle bir sevk etmiş ve sevk edilmiş olan bu büküm iş ahlâkına, hattâ alelade toplum ahlâkı prensiplerine tamamen uygun düşüyorsa, bunu sendikalara girme hakkı tamamen serbesttir, ne diye bu adamları sendikaya girmeye bir takım dolanbaçlı vasıtalarla zorluyorsunuz diye anlamaya imkân var mıdır? Elbette yoktur. Bunu böyle anladığınız takdirde şu kanunlarla kurulmuş olan toplu iş sözleşmesi ve grev sistemi temelinden yok edilmiş olur.

Muhterem arkadaşlarım; tekrar arz edeyim; munhasıran pozitif hukuk bakımından bir hakkın kullanılması kayıtlanamaz denildiği zaman bu hakkı kayıtlayamazsınız; fakat bu hakkı kullanacak olan kimselerin bu hakkı kullanırken zihinlerinden geçecek olan saiklere tesir etmek imkânı daima kanun koyucusuna tanınmıştır. Bütün hukuk devletlerinde, bütün demokratik devletlerde tanınmıştır. Aksi halde kanunlar yolu ile esasen Devleti idare etmek, toplumu muayyen istikametlere sevk etmek mümkün olamaz, demokratik bir rejimde. İşte bu sebepten dolayı bu husus Anayasaya aykırı değildir.

Bu 6 ay nereden gelmiştir? Biraz evvel Sayın Çalışma Bakanlığı 1 nci Hukuk Müşaviri beni aydınlatmıştı: Cemiyetler Kanununun okuduğum bu hükmünden. Ama bunu bendenizi aydınlattılar. Sendikalar dernek olsaydı o zaman biz tersine çevirmişiz. Sebep? Sendikalar demek olmazdı, o zaman Sendikalar Kanununa lüzum yoktu. İşçiler dernek kurarlar, haklarını böyle müdafaa ederler, derdik. Ama sendikaları derneklerden, ayıran birtakım hususiyetler ve sendikacılığı alelade dernekçilikten ayıran birtakım hususiyetler mevcut olduğu içindir ki, zarureti duyduk.

BAŞKAN — Sayın Zeyyat Kocamemi.

ZEYYAT KOCAMEMİ (Tokat) — Arkadaşlar; peşin peşin söylüyeyim ki, bu son çıkışım olacaktır buraya. Artık sabrınızın taşığının faarkındayım.

Sendikadan ayrılan âzanın sendikaya para ödeyip ödememesi ile ve grev hakkının temelinden sarsılmasıyla bir irtibat kuramadım. Bunu evvelâ işaret edeyim.

Sonra, diğer hususlarda da Medeni Kanunda, bir cemiyetten ayrılmak için önceden bildirme şeklinde bu maddenin üzerinde 6 ay para ödemenin de birbiriyle kıyaslanamayacağı kanaatindeyim. Evvelden bildirme insanın üzerine bir külfet yüklemiyor. Fakat 6 ay müddetle para ödemek bir müeyyidedir bir cezadır. Mahkûm ettiğin zaman sen şu işi yaptın, 100 lira para cezasına mahkûm oldun dendiği zamanda 100 lira ödüyor ama o... affedersiniz.

Sonra arkadaşlarım, yine aynı mevzuda bir de bizim demokratik hayatımızda siyasi partiler vardır. Siyasi partiler de demokrasi nizamı için lâzım olan teşekküllerdir. Ve bunların kuvvetli olmaları lâzımdır. Siyasi partilerin âzaları bu Meclise girebilmek için birtakım kolaylıklara sahiptir ve parti âzalarının müstakillerden ziyade buraya gelmesi lâzımdır. Ama, hiçbir kanun, Meclise gitmek için mutlaka bir parti âzası olmak lâzımdır diye bir kayıt koymuyor. Onun için bu gibi şeyleri, ille sendikada kalsın diye birtakım zorlamalara gidilmemesi lâzım gelir kanaatindeyim.

Sonra bir sendikalının, ızdırıp geçmiş olanların elde ettiği haklardan istifade etmesi başka, bizim bu şeyde söylediğimiz başkadır. İstifade etmiyecek olan ayrıldığı anda ben istifade edeceğim derse zaten diğer maddelerle ödiyecek maaşını. Ben istifade etmiyeceğim diyorum, fa-

kat 6 ay edeceksin diyoruz; demin de söylediğim gibi bundan onun hiçbir farkı yoktur. Hakkındır fakat şu kadar muayyen bir para cezasına mahkûm ettim, 6 ay taksitle bunu tahsil edeceğim, diyoruz. Başka hiçbir mânası yok. Benim anlayışım bu. (Bir müdahale.)

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim.

ZEYYAT KOCAMEMİ (Devamla) — Arkadaşım ben anlayışımı söylüyorum ve doğruluğuna inandığım için rahatsız rahatsız da konuşuyorum ve Dilimin döndüğü kadar söylüyorum. Birinci metni hak olan şeyi ortadan kaldırıyor. Hakkım değildir artık. Ben hakkımı kullandığım anda önümde bir ceza görürsem, bir para ödersem o benim hakkım değildir arkadaşlarım. Ben bu inanım içinde bulunuyorum ve bu hususta bilhassa C. H. P. li arkadaşlarıma rica edeceğim: Koomisyonun işaretlerine değil, nazarlarını oradan çevirsinler, içlerinden gelen sese kulak versinler. Bu adam doğru söylüyor derlerse teklifimi desteklesinler. Saygılarımla.

BAŞKAN — Altıncı madde üzerinde başka ca söz istiyen yoktur. Ancak oylama hakkında bazı arkadaşların itirazları var... (Gürültüler) Sıhhatli oylama yapılsın.

12 Nisan 1963 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,15

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

YETMİŞİNCİ BİRLEŞİM

11 . 4 . 1963 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, Doğu - Karadeniz bölgesinde bir kâğıt hamuru fabrikası kurulmasının düşünülmüş olup düşünülmediğine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/486)

2. — Giresun Milletvekili İbrahim Etem Kılıçoğlu'nun, son iki ay içerisinde, kaç vali ve kaymakamın yerlerinin değiştirildiğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/490)

3. — İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Erdemli İmamı İshak Özbek'in, 1962 yılı Ağustos ve Eylül aylarına ait, maaşlarının zamanında ödenip ödenmediğine dair İçişleri ve Devlet Bakanından sözlü sorusu (6/493)

4. — Van Milletvekili Muslih Görentaş'ın, Van ilinden 1961 yılı zarfında, İranlılar tarafından ne miktar hayvan çalındığına dair İçişleri ve Dışişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/496)

5. — Rize Milletvekili Arif Hikmet Güner'in, Doğu - Karadeniz bölgesinde kurulması düşünülen kâğıt hamuru yerinin tesisinin tesbit edilip edilmediğine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/498)

6. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul'un muhtelif yerlerinde açıkta akan ve mikrop saçan dere ve lâğımlar hakkında ne düşünüldüğüne dair, Bayındırlık ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu. (6/500)

7. — Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner'in, Doğu - Karadeniz bölgesi seferlerine, ihtiya-

ca cevap verecek adedde ilâve gemi tahsisi cihetine gidilmesinin düşünülmüş olup düşünülmediğine dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/502)

8. — İsparta Milletvekili Ali İhsan Balım'ın, Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, ve Eskişehir belediye hudutları dâhilinde, son üç yılın son dört ayında, aydınlatma, ısıtma ve temizlik gibi işler için ne miktar elektrik enerjisi harcandığına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/503)

9. — İstanbul Milletvekili Ömer Zekâi Dorman'ın, Türkiye'de her hangi bir iş kolunda hafta tatili yapmaksızın günde 12 saat çalıştırılan işçi bulunup bulunmadığına dair Çalışma ve Ulaştırma Bakanlarından sözlü sorusu (6/506)

10. — Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner'in, orman politikasına yön verecek prensiplerin tahakkuku için gerekli özel kanunların hazırlanması hususunda bir çalışma olup olmadığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/508)

11. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, Türk Ansiklopedisinin kaç fasikülde tamamlanacağına ve devamlı bir yazı kadrosunun bulunup bulunmadığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/509)

12. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, yeniden hangi şehirlerde ne miktar noterlik ihdas edildiğine ve bunlara hangi ölçülere göre tâyin yapıldığına dair, Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/510)

13. — Çanakkale Milletvekili Ahmet Nihat Akay'ın, Türkiye'de bir dil buhranı olup olmadığına dair, Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/511)

14. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Mehmet Kavala'ya, usulsüz olarak, altı milyon lira ödendiği hakkındaki iddianın doğru olup olmadığına dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/513)

15. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Üniversite ve yüksek okullara giremeyenler için

ne tedbir alındığına ve gece üniversiteleri ile gece yüksek okulları, açılması hakkında ne gibi çalışma yapıldığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/514)

16. — Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, Doğu - Anadolu'da çiftçi ailelerine, kuraklık sebebiyle kredili olarak verilen buğdayın bedelinin alınmaması hususunda ne düşünüldüğüne dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/515)

17. — Artvin Milletvekili Nihat Ata'nın, Denizyolları İşletmesi Hopa Acentalığına kimin tâyin edildiğine ve tâyin şekline dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/517)

18. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, senatör ve milletvekillerine silâh taşıma ruhsatı verilip verilmeyeceği hususunda ne düşünüldüğüne dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/518)

19. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Eskişehir Soğuk Hava Deposu inşaatının ne sebeple durdurulduğuna dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/519)

20. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Eskişehir Basma Fabrikası Anonim Şirketinin ne sebeple feshedildiğine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/520)

21. — Artvin Milletvekili Nihat Ata'nın, Bolu ve Giresun Orman Başmüdürlerinin hangi tarihlerde ve ne sebeplerle görevlerinin değiştirilmiş olduğuna dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/521)

22. — Afyon Karahisar Milletvekili Sevki Güler'in, Emirdağ'ın Yukarı Pîribeyli köyünden Ömeroğlu Abdil Yanar'ın, 9.1.1963 tarihinde Jandarma Karakoluna götürülmesi sebebine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/522)

23. — Erzincan Milletvekili Hüsamettin Atabeyli'nin, Erzincan merkez ilçesi ile Cenciğe bucağı arasında yapılan Fırat 1. ve Fırat 2. köprülerinin imlâ işinin yapılmaması sebebine dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/523)

24. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, 5618 sayılı Kanuna ek 2 nci maddesinin harfiyen tatbik edilip edilmediğine dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/524)

25. — Kastamonu Milletvekili Osman Zeki Oktay'ın, Kastamonu'da inşasına başlanıp sonradan durdurulan soğuk hava deposunun ikma-

linden vazgeçildiğinin doğru olup olmadığına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/525)

26. — Balıkesir Milletvekili Cihat Bilgehan'ın, enstitü mezunlarına teknisiyen unvanı verilmesi ve ücret baremlerinin tesbit edilmesi hususundaki 7 nci Millî Eğitim Şûrası kararının tatbiki için bir çalışma olup olmadığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/527)

27. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, iktisadi ve sosyal dâvaların halli istikametinde ne gibi müessir tedbirler alındığına dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/528)

28. — Edirne Milletvekili Talât Asal'ın, 3008 sayılı İş Kanununun 13 ncü ve 16 ncı maddelerine istinaden iş yerlerinden çıkarılan işçilerin, işlerine iadesi hususunda bir prensip kararı olup olmadığına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/529)

29. — Çorum Milletvekili Muzaffer Dünder'ın, Sumucak - Osmancık - Amasya demiryolu yapımını 5 senelik plândan çıkarılıp çıkarılmadığına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu. (6/530)

30. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, M. D. O. nun ne ve M. D. O. cuların kimler olduğuna dair Başbakan'dan sözlü sorusu. (6/531)

31. — Gümüşane Milletvekili Sabahattin Savacı'nın, Gümüşane ilinin kalkınmasının hangi bölge içinde tertiplendiğine dair Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısından sözlü sorusu. (6/532)

32. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Tokat'ın Artova Sulusaray bucağını takiben Çekerek hududuna kadar olan yolun noksan kalan kısmının ne z man yapılacağına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu. (6/533)

33. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, Ayırma Meclisi tarafından göreve alınmasına karar verilen Mesut Ozansu'nün hâkimliğe tâyin edilmemesi sebebine dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/534)

34. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, yurtlarda vuku bulan keyfî ve huzur bozan hareketlerin sorumluları hakkında ne gibi bir işlem yapıldığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/535)

35. — Sinop Milletvekili Mustafa Kaptan'ın, idam edilen Başvekil ve vekillerin gömül-

düğü yerlerin bildirilmesine ve allelerine ziyaret imkânının verilip verilmeyeceğine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/536)

36. — Çorum Milletvekili Muzaffer Dündar'ın, Ortaköy telfon konuşmaları için neden tarife düzenlenmediğine ve Çorum ili telefon şebekesinin genişletilmesinin düşünülüp düşünülmediğine dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/537)

37. — Çankırı Milletvekili Şaban Keskin'in, yazılı sorusuna uzun zamandan beri cevap verilmemesi sebebine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/538)

38. — Tokat Milletvekili Reşit Önder'in, Ankara'nın ilk, orta ve liseleri ile sanat enstitülerinde görevlendirilen Millî Eğitim ve diğer bakanlıklar mensubu memurlara ve bunlara ödenmekte olan ücrete dair Maliye Bakanından sözlü sorusu (6/539)

39. — İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, Ankara Adliyesi kadrosunda olup Adalet Bakanlığı merkez dairelerinde çalıştırılan başkâtip, başkâtip muavini ve zabıt kâtiplerine dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/540)

40. — Erzurum Milletvekili Adnan Şenyurt'un, Erzurum'da bir çimento fabrikası kurulması hususunda ne düşünüldüğüne dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/541)

41. — Kırşehir Milletvekili Halil Özmen'in, Ankara'da gecekondu oturanlara elektrik ve su verilmesinin mümkün olup olmadığına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/542)

42. — Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın, Silopi, Cizre, İdil, Nusaybin ve Midyat mahkemelerinde nakdi kefaletin şahsi kefalete çevrildiğinin doğru olup olmadığına dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/543)

43. — Trabzon Milletvekili Ahmet Şener'in, Karayollarında tatbik edilen Trafik Tüzüğü'nün 66 ve 67 nci maddelerinin ihtiva ettiği hükümlerin memleketimize ithal edilen çift dingilli yük araçlarının yük taşıma vasfına uygun olup olmadığına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/544)

44. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Aydın'ın Bozdoğan ilçesi Müftüsü Hüseyin Övünçlü'nün ne sebeple vekâlet emrine alındığına dair Devlet Bakanından sözlü sorusu (6/545)

45. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Bozdoğan ilçesi kaymakamının, bu ilçeye ne zaman tâyin edildiğine ve buradan ne gibi sebeple nakledildiğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/546)

46. — Kocaeli Milletvekili Hâlden Kısayol'un, 27 Mayıs 1960 İhtilâlinden sonra İzmit Kâğıt Fabrikasında işlerine son verilen memur ve işçi sayısına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/547)

47. — Muş Milletvekili Sami Öztürk'ün, kışların uzun ve sert geçtiği bölgelerde vatan-daş gücünün değerlendirilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/548)

48. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Denizli Lisesine bağlı ortaokul ile Merkez Ortaokulunda kaç saatlik evişi dersi olduğuna ve buna mukabil kaç öğretmeni bulunduğuna dair, Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/549)

49. — İstanbul Milletvekili Ömer Zekâi Dorman'ın, Emekli subaylar için İstanbul'da yapılan blok apartmanların belediye ve bayındırlık işlerinin düzene konulması mevzuunda ne düşünüldüğüne dair, İmar ve İskân ve Bayındırlık Bakanlarından sözlü sorusu (6/550)

50. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Tokat'ın Pazar bucağının bugüne kadar ilçe olmaması sebebine dair, İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/551)

51. — Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç'un, Ankara'da, iki iş verenin, Ankara Gazeteciler Sendikası Başkanını dövmeye teşebbüs ettiklerinin doğru olup olmadığına dair, Çalışma Bakanından sözlü sorusu (6/552)

52. — Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, Doğu ve Güney - Doğu Anadolu bölgelerinde, 1962 yılı içinde çiftçi ve muhtaç halka dağıtılan hayvan yemi ve buğday bedellerinin affının düşünülüp düşünülmediğine dair, Tarım ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu (6/553)

53. — Hatay Milletvekili Sâki Zorlu'nun, T.C. Ziraat Bankasının küçük çiftçiye kredi temini görevini tam mânâsiyle yapıp yapmadığına dair, Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/554)

54. — Aydın Milletvekili Mustafa Şükrü Koç'un, 6753 sayılı Kanuna göre açılması gereken sağlık memurları tekâmül kurslarına dair,

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü sorusu (6/555)

55. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbek'in, şehirler üzerinde uçuşu menedici bir hüküm olup olmadığına ve Ankara üzerinde çarpışarak düşen tayyare olayına dair, Millî Savunma ve Ulaştırma Bakanlarından sözlü sorusu (6/556)

56. — Niğde Milletvekili Haydar Özalp'ın, Niğde ilinin, turizm, imar, sağlık ve eğitim hizmetlerinde, istemiş olduğu yardımların yapılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Basın - Yayın ve Turizm, İmar ve İskân, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Millî Eğitim bakanlarından sözlü sorusu (6/558)

57. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın Zile - Çekerek yolu noksanlarının ne zaman yapılacağına dair, Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/559)

58. — Afyon Karahisar Milletvekili Veli Başaran'ın, Afyon Karahisar Çocuk Esirgeme Kurumunda vukubulan tecavüz olayına dair Başbakanından sözlü sorusu (6/560)

59. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga'nın, gece öğrenimi yapan meslekî ve teknik öğretim okullarında, mesai saatleri dışında çalıştırılan öğretmen ve memurlara ücret ödeneceği hakkında bir karar olup olmadığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/561)

60. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, 27 Mayıs 1960 tarihini takiben kimler hakkında ve ne miktar üzerinden haksız itki-sap dâvası açıldığına dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/562)

61. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Milletvekillerinin yabancı sefaretlerle temaslarının ne suretle temin edildiğine dair, Dışişleri ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu. (6/563)

62. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, Afyon Karahisar'a Hazine Avukatlığına kimin tâyin edildiğine ve bu tâyinde siyasi bir tesir olup olmadığına dair, Başbakanından sözlü sorusu. (6/565)

63. — Afyon Karahisar Milletvekili Şevki Güler'in, Afyon Karahisar Adliyesine 1962 yılı içerisinde kimlerin hangi ölçülere göre atandığına dair, Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/566)

64. — Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in, 5602 sayılı Tapulama Kanununun muaddel 13 ncü maddesindeki mülkiyetin ispa-

tı hakkındaki hükümlerin değiştirilmesi veya yeni esaslara bağlanması hususunda ne düşünüldüğüne dair, Başbakanından sözlü sorusu (6/567)

65. — Siirt Milletvekili Cevdet Aydın'ın, Sason İlçesi C. Savcısı ile Yargıcının, Jandarma Karakol Kumandanı ve 4 jandarma eri tarafından dövüldükleri hakkındaki neşriyatın vârid olup olmadığına dair İçişleri ve Adalet Bakanlarından sözlü sorusu (6/568)

66. — Bingöl Milletvekili Sıddık Aydar'ın, 20 . 2 . 1963 tarihinde Ankara'da yapılan Eğitim mitingine katılan binlerce öğretmenin Bakanlık üzerinde ne gibi bir intiba bıraktığına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/569)

67. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, belediye zabıta memurlarının yeknesak kıyafette olmalarının temini ile fazla mesai ücreti veya yıpranma zammı verilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/571)

68. — Aydın Milletvekili Mustafa Şükrü Koç'un, merkez teşkilâtında çalışanlardan kaçının ek görev kadrolariyle hangi okullarda kaç saat ders okuttuklarına ve ücretli veya maaşlı olarak birden fazla ek görevi olan kaç memur bulunduğuna dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/572)

69. — Siirt Milletvekili Süreyya Öner'in, Siirt ilinin Batman ilçesine bağlı Şikeftan köyü nüfusuna ve sakinlerinin mesken olarak mağaralarda yaşadıklarının doğru olup olmadığına dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/573)

70. — Kastamonu Milletvekili Sabri Keskin'in, Kastamonu - Cide arasındaki Devlet yolunun, Karayollarınca kış mücadelesine tabi tutulan yollar arasına alınmasının düşünüldüğüne dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/574)

71. — Sakarya Milletvekili Muslihittin Güner'in, Tren ücretlerinde yapılan tenzilâtın Adapazarı - Haydarpaşa arasında neden tatbik edilmediğini dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu (6/575)

72. — Muş Milletvekili Sami Öztürk'ün, Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkındaki Kanun gereğince evvelce başlanıl-

miş olan inşaatın devamı için ne düşünüldüğüne dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/576)

73. — Ordu Milletvekili Yusuf İzzettin Ağa-oğlu'nun, Belediye hudutları içine mahalle olarak alınmakla beraber imar plânı dışında olduklarından belediye hizmetlerinden mahrum bulunan mahallelerin muhtaç halkının yakacak ve zati ihtiyaçlarının köy tarifesine tabi bulunması hususunda ne düşünüldüğüne dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/577)

74. — Ordu Milletvekili Yusuf İzzettin Ağa-oğlu'nun, Kadıköy ilçesi, Kâğıthane Belediyesi sınırları dâhilinde kaç aded gecekondü ve ne miktar nüfus bulunduğuna ve yol, okul ve diğer ihtiyaçların sağlanması istikâmetinde halkla yardımlaşma gayret ve hazırlıkları yapıp yapılmadığına dair İçişleri ve İmar ve İskân Bakanlarından sözlü sorusu (6/579)

75. — Çorum Milletvekili Faruk Küreli'nin, Meteoroloji Genel Müdürlüğünde, meteoroloji sahasında yetişmiş mühendis veya yüksek mühendis istihdam edilip edilmediğine ve teknik eleman yetiştirilmesinin düşünüldüğüne dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/580)

76. — İstanbul Milletvekili Muhiddin Güven'in Hazineye intikal etmiş bulunan Ankara Varlık mahallesindeki evlere yerleştirilen ailelerin adedine ve bunların durumlarına dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/581)

77. — İstanbul Milletvekili Vahyi Özarar'ın, İstanbul'un Sağmalcılar köyü ile Göktepe mahallesinin su ihtiyacının halli için ne düşünüldüğüne ve bu yerlere birer sağlık merkezi açılmasına lüzum görülüp görülmediğine dair İmar ve İskân, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlarından sözlü sorusu (6/582)

78. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Antalya ilinin imar plânında, son üç yıl içinde, kaç defa tadilat yapıldığına dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/583)

79. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Gazipaşa ovasındaki akarsuların ıslahı ile ovanın sulanması konusunda ne düşünüldüğüne dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/584)

80. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Serik ilçesi içine suyunun ihtiyaca cevap vermediği konusunda bir talep yapıp yapılmadığına ve elektrik üretiminin ihtiyaca yeter olup olmadığına dair, İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/585)

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

× 1. — Bursa Milletvekili İbrahim Öktem ve üç arkadaşının, Sendikalar kanunu teklifi, İşçi ve iş veren sendikaları kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon ve Plân komisyonları raporları (2/286, 1/382) (S. Sayısı : 126) [Dağıtma tarihi : 3 . 4 . 1963]

× 2. — Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon ve Plân Komisyonları raporları. (1/273) (S. Sayısı : 132) [Dağıtma tarihi : 6 . 4 . 1963]

× 3. — Kamu İktisadi Teşebbüslerinin 1960 ve daha önceki bütçe yıllarına ait bir kısım vergi borçlarının tasfiyesi hakkında kanun tasarısı ve Ticaret, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/201) (S. Sayısı : 122) [Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1963]

4. — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun 33 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/345) (S. Sayısı : 124) [Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1963]

5. — 97 sayılı Kanuna göre askerlik hizmetlerini Millî Eğitim Bakanlığı emrinde öğretmen olarak yapanların ilkokul öğretmenliğine tayinleri hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/232) (S. Sayısı : 125) [Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1963]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TUZUK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Tokat Milletvekili Ali Dizman'ın, Kanunu Medeninın sureti meriyet ve şekli tatbiki hakkındaki 364 sayılı Kanunun 16 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/291) (S. Sayısı : 129) [Dağıtma tarihi : 4 . 4 . 1963]

2. — İstanbul Milletvekili Suphi Baykam ve 69 arkadaşının, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı öğretim ve araştırma hastanelerinde çalışanlara tazminat verilmesi hakkında kanun teklifine dair Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen metin ile Millet Meclisinin değiştirilmesi ve Karma Komisyon raporu (2/52) (S. Sayısı: 221 e 3 ncü ek) [Dağıtma tarihi: 9 . 4 . 1963]

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — İstanbul'da Beşiktaş'ta Vişnezade mahallesinde Teşvikiye ve Maçka meydanı sokaklarında kâin ve Hazineye ait iken parasız olarak İstanbul Belediyesine devredilmiş bulunan arsa ve binanın Hazineye iadesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in, kanun teklifi ve İçişleri, Millî Eğitim, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/126, 2/196) (S. Sayısı : 243) [Dağıtma tarihi : 17 . 9 . 1962]

× 2. — Hazinesinin ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin bir kısım borçlarının tahkimi hakkındaki 154 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/168) (S. Sayısı : 245) [Dağıtma tarihi : 19 . 9 . 1962]

× 3. — Cumhuriyet Senatosu Sinop Üyesi Suphi Batur'un, Transfer ücretlerinin ve teşvik primlerinin vergi, resim ve harclardan muaf tutulması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/175) (S. Sayısı : 246) [Dağıtma tarihi : 18 . 9 . 1962]

4. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ve iki arkadaşının, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna ek 4644 sayılı Kanununun 11 nci maddesinin kaldırılması ve 3656 sayılı Kanuna (1) sayılı cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkındaki 5965 sayılı Kanuna iki geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/22) (S. Sayısı : 261) [Dağıtma tarihi : 26 . 9 . 1962]

5. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İngiliz Kemal namı ile maruf Nizamettin'e vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/193) (S. Sayısı : 307) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1962]

6. — Mehmet Çelebioğlu Bilâl Demirci'ye vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (S. Sayısı : 308) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1962]

7. — Birinci Dünya ve İstiklâl savaşlarına iştirak eden Ali Fehamoğlu Vecihi Hürkuş'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/254) (S. Sayısı : 309) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1962]

8. — Şehit Dağıstanlı Mehmet Fazıl Paşanın kızı Hadduç Dağıstanlı'ya vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/229) (S. Sayısı : 310) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1962]

9. — Gaydan Fikri Tuğsuz'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (1/258) (S. Sayısı : 311) [Dağıtma tarihi : 16 . 10 . 1962]

10. — Haliloğlu Sadık Hançebay'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (1/226) (S. Sayısı : 312) [Dağıtma tarihi : 16 . 10 . 1962]

11. — Köy içme suları hakkındaki Kanununun 14 ncü maddesinin 2 ncü fıkrasının yururluktan kaldırılmasına dair kanun tasarısı ile İmar ve İskân ve İçişleri komisyonları raporları (1/209) (S. Sayısı : 303) [Dağıtma tarihi : 11 . 10 . 1962]

12. — 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/292) (S. Sayısı : 325) [Dağıtma tarihi : 19 . 10 . 1962]

× 13. — Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin bâzı tâli pozisyonlarına giren akar yakıtların Gümrük Vergisi hakkındaki Bakanlar Kurulu kararının onaylanmasına dair kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Maliye ve Plân komisyonları raporları. (1/246) (S. Sayısı : 15) [Dağıtma tarihi : 15 . 12 . 1962]

× 14. — Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 42.02 pozisyonunun sonuna bir hüküm ilâvesine dair Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onanması hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Sanayi, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/106) (S. Sayısı : 16) [Dağıtma tarihi : 17.12.1962]

15. — Hususi idarelerden maaş alan ilkokul öğretmenlerinin kadrolarına, terfi ve cezalandırılmalarına ve bu öğretmenler için teşkil edilecek Sağlık ve İctimai Yardım Sandığı ile Yapı Sandığına ve öğretmenlerin alacaklarına dair 4357 sayılı Kanununun 3 ncü maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (1/227) (S. Sayısı : 304) [Dağıtma tarihi : 11.10.1962]

16. — Yozgat Milletvekili Celâl Ahmet Sun-gur'un, 5434 sayılı Kanununun 7 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair olan 16 Ocak 1953 gün ve 6015 sayılı Kanununun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/216) (S. Sayısı : 18) [Dağıtma tarihi : 20.12.1962]

17. — Serseri ve mazannaisu eşhas hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/208) (S. Sayısı : 21) [Dağıtma tarihi : 27.12.1962]

18. — Hususi şahıslara ait eski eserlerle tarihî âbidelerin istimplâki hakkındaki 7463 sayılı Kanununun 5 nci maddesinin değiştirilmesi ve 6 ncü maddesinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Adalet komisyonları raporları (1/108) (S. Sayısı : 22) [Dağıtma tarihi : 27.12.1962]

19. — Kaçakçılığın men ve takibine dair 1918 sayılı Kanununun 6829 sayılı Kanunla değişik 53 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/295) (S. Sayısı : 23) [Dağıtma tarihi : 27.12.1962]

20. — Vakfıkebir ilçesinin Beşikdüzü nahiyesi Kutluca köyü 54 hanesinde kayıtlı iken evlenmek suretiyle aynı köy 13 hanesine gelen Hüseyin kızı Ayşe'den doğma 8.7.1928 doğumlu Ümmihan Bebek'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/261) (S. Sayısı : 24) [Dağıtma tarihi : 31.12.1962]

21. — Gaziantep'in Yavuzlar mahallesi hane 107, cilt 120 ve sayfa 28 sayısında nüfusa kayıtlı Ahmet oğlu, Ayşe'den doğma 1.1.1939 doğumlu Osman Taşdemir'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/437) (S. Sayısı : 26) [Dağıtma tarihi : 31.12.1962]

22. — Niğde Aksaray'ın Büyükbölcek mahallesi hane 226, cilt 3 ilâve ve sayfa 90 nüfusuna kayıtlı Mehmet ve Elmasoğlu 12.8.1932 doğumlu Mehmet Çimen ve Horasan ilçesi Ali-Eleşkirt doğumlu Abdülcebbar Yıldırım diğer adı Abdullah Yıldırım ile yine Niğde Aksaray'ın Darıhüyük köyü hane 827, cilt 67 ve sayfa 95 sayısında kayıtlı Sıtkı ve Zazaoglu 1.6.1936 çeyrek köyü nüfusunun hane 47, cilt 8 ve sayfa 79 sayısında kayıtlı Kurban ve Haticeoğlu, 1340 doğumlu Mehmet Çetin (Mehmet Sıddık Çetin) in ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/231) (S. Sayısı : 27) [Dağıtma tarihi : 29.12.1962]

23. — Rize'nin Çiftekavak köyü hane 165/7, cilt 38, sayfa 129 da kayıtlı Ademoğlu İnanet'ten doğma 3.6.1931 doğumlu Bahattin Yazıcı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/19) (S. Sayısı : 28) [Dağıtma tarihi : 31.12.1962]

24. — İstanbul Milletvekili Suphi Baykam ve 70 arkadaşı ile Konya Milletvekili Faruk Sükan ve 2 arkadaşının, çeşitli teadül ve teşkilât kanunlarıyla diğer kanunlarda mevcut aylık ve ücret tutarlarının değiştirilmesi hakkındaki 7244 sayılı Kanununun 5 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Plân Komisyonu raporu (2/51, 2/111) (S. Sayısı : 231 e 2 nci ek) [Dağıtma tarihi : 4.1.1963]

25. — Turgutlu ilçesinin Çepni Dereköyü 41 sayılı hanesinde kayıtlı Mustafaoglu, Zehradan doğma 9.6.1933 doğumlu Hamza Gülmez'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/223) (S. Sayısı : 33) [Dağıtma tarihi : 8.1.1963]

26. — Yıldızeli ilçesinin Kalın köyü 34 hanesinde kayıtlı Seyfioğlu Saniyedân doğma 1.12.1940 doğumlu (8.6.1935 olarak tashihli) Bekir Yılmaz'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Ko-

misyonu raporu (3/36) (S. Sayısı : 35) [Dağıtma tarihi : 8 . 1 . 1963]

27. — Seferihisar ilçesinin Ulaş köyü hane 10, cilt 8, sayfa 6 da kayıtlı Hüseyin ve Ayşeoğlu 3 . 9 . 1934 doğumlu Mustafa Cemal Kanca'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/17) (S. Sayısı : 36) [Dağıtma tarihi : 8 . 1 . 1963]

28. — İstanbul Milletvekili Hüsamettin Tıyancı'nın, 232 sayılı Kanunla değiştirilen 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanununa bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Dayandırık ve İçişleri Komisyonları raporları (2/350) (S. Sayısı : 37) [Dağıtma tarihi : 9 . 1 . 1963]

29. — Ordu Milletvekili Ferda Güley'in, 7258 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/302) (S. Sayısı : 357) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1962]

30. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek'in yasama meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzeltilmesi hakkında kanun teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/271) (S. Sayısı : 48) [Dağıtma tarihi : 2 . 2 . 1963]

31. — Taşköprü ilçesinin Karmaçık köyü hane 4, cilt 32, sayfa 267 de kayıtlı Biddioğlu, Şerife'den doğma, 5 Eylül 1926 doğumlu Hüseyin Akça'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/20) (S. Sayısı : 55) [Dağıtma tarihi : 2 . 2 . 1963]

32. — Yalvaç ilçesinin Terziler köyü hane 43, cilt 16, sayfa 150 de kayıtlı Alioğlu, Sati'dan doğma 10 Nisan 1926 doğumlu Mehmet Ali Yılmaz'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/354) (S. Sayısı : 56) [Dağıtma tarihi : 2 . 2 . 1963]

× 33. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Hükümeti arasında Telli-Telefon irtibatı kurulmasına ve mevcut Radyo-Telgraf servisine dair Andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ulaştırma komisyonları raporları (1/270) (S. Sayısı : 60) [Dağıtma tarihi : 6 . 2 . 1963]

× 34. — Birleşmiş Milletler Teşkilâtı tarafından çıkarılan 200 000 000 dolârlık bonodan 100 000 dolârlık kısmının satın alınması hususunda Hükümete yetki verilmesine dair kanun tasarısı ve Maliye ve Flân komisyonları raporları (1/356) (S. Sayısı : 62) [Dağıtma tarihi : 7 . 2 . 1963]

35. — İmar Kanununa bir madde eklenmesi hakkındaki 7341 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair tasarı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/205) (S. Sayısı : 65) [Dağıtma tarihi : 9 . 2 . 1963]

36. — Bucak ilçesi Kestel köyünün hane 99, cilt 10 ve sayfa 87 sayısında kayıtlı İsmail ve Elifoğlu 7 . 3 . 1929 doğumlu Halil Ölmez'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/271) (S. Sayısı : 93) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

37. — Kozluk ilçesinin Reşit köyü hane 8, cilt 9, sayfa 54 te kayıtlı, Gencoğlu, Fedile'den doğma 1 . 12 . 1937 doğumlu Reşit Siyah'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/182) (S. Sayısı : 94) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

38. — Ermenek ilçesinin Kargara köyü 4 hanesinde kayıtlı Osmanoğlu, Rukiye'den doğma 1332 doğumlu Mustafa Dilek'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/197) (S. Sayısı : 95) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

39. — Diyarbakır ili Ergani ilçesinin Keydanlı köyü, hane 3, cilt 6 ve sayfa 116 sayısında nüfusa kayıtlı Alioğlu, Hazni'den doğma 18 . 5 . 1932 doğumlu Kemal Taşkesen'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/483) (S. Sayısı : 96) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

40. — Üsküdar Ümraniye köyü Hekimbaşı Çiftliğinde oturan Ali Rızaoğlu, Zeynep'ten doğma 1931 Filibe doğumlu, Bulgar uyruklu ve Türk Mülteci, Hasan Kâhyaçoğlu'nun ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/206) (S. Sayısı : 97) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

41. — Gök köy ilçesinin Hisarcık köyü 51 hane de kayıtlı Şevketoğlu, Münevverden doğma 3 . 8 . 1932 doğumlu Adem Akçay'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/352) (S. Sayısı : 98) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

42. — Gaziantep'in Nizip ilçesine bağlı Ace mi köyü nüfusunun hane 16, cilt 21/1 ve 173 sayfa da kayıtlı Mehmedoğlu Safiya'dan doğma 1931 doğumlu Ömer Aslan'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/56) (S. Sayısı : 99) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

43. — Oğuzeli ilçesinin Çağdın köyü hane 8, cilt 13 ve sayfa 7 de kayıtlı Mehmedoğlu, Zeynep'ten doğma 1 . 1 . 1928 doğumlu Ali Kocaturk'ün ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/35) (S. Sayısı : 100) [Dağıtma tarihi : 12 . 2 . 1963]

44. — Bayındır ilçesinin Çırpı nahiyesi hane 354, cilt 28 ve sayfa 11 sayısında nüfusa kayıtlı Ömeroğlu Hayriye'den doğma 20 . 1 . 1944 doğum tarihi, mahkemece 31 . 12 . 1941 tarihine düzeltilen Cemal Zambaklı ile Mersin'in Mahmediye mahallesi hane 633, cilt 1 - 36, sayfa 90 sayısında nüfusa kayıtlı Yusuf oğlu Naciyyeden doğma, 26 . 3 . 1942 doğumlu Ahmet Durer (Dar) ın ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/492) (S. Sayısı : 102) [Dağıtma tarihi : 13 . 2 . 1963]

× 45. — Milletlerarası Atom Enerjisi Ajansı Statüsünün VI ncı maddesinin (A) fıkrasının 3 ncü bendinde yapılacak değişikliğin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonu raporu (1/261) (S. Sayısı : 109) [Dağıtma tarihi : 20 . 2 . 1963]

× 46. — Kölelik, köle ticareti, köleliğe benzer uygulama ve geleneklerin ortadan kaldırılmasına dair ek Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Dışişleri komisyonları raporları (1/350) (S. Sayısı : 110) [Dağıtma tarihi : 20 . 2 . 1963]

47. — Âme hükmi şahısları veya müesseseleri tarafından fiilen âme hizmetlerine tahsis edilmiş gayrimenkuller hakkındaki Kanunun 4

ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/286) (S. Sayısı : 112) [Dağıtma tarihi : 21 . 2 . 1963]

48. — Ünye'nin, Hamidiye mahallesi, hane 95, cilt 10 ve sayfa 103 sayısında nüfusa kayıtlı Hasbioğlu, Fatma Şeker'den doğma 24 Teşrinisani 1930 doğumlu Mehmet (Mustafa) Yeğenoğlu'nun, ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/510) (S. Sayısı : 117) [Dağıtma tarihi : 29 . 3 . 1963]

× 49. — Gümrük giriş tarife cetvelinin 28.02 pozisyonunun sonundaki ihtar hükmünün değiştirilmesine dair olan Bakanlar Kurulu kararnamelelerinin onaylanması hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Maliye ve Plân komisyonları raporları. (1/225) (S. Sayısı : 120) [Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1963]

50. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bir geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonları raporları. (1/100) (S. Sayısı : 121) [Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1963]

51. — Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun ikinci maddesinin (A) bendinin ikinci fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Ticaret, Tarım ve Plân komisyonları raporları (1/297) (S. Sayısı : 123) [Dağıtma tarihi : 1 . 4 . 1963]

52. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Beden Terbiyesi Kanununun 4 ncü ve 13 ncü maddesinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/386) (S. Sayısı : 128) [Dağıtma tarihi : 4 . 4 . 1963]

53. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Avukathk Kanununun 7 nci maddesinin kaldırılması ve 114 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/385) (S. Sayısı : 130) [Dağıtma tarihi : 4 . 4 . 1963]

× 54. — Maden Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi, kaldırılması ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 5 arkadaşının Maden Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair ka-

nun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/295, 2/282) (S. Sayısı : 131) [Dağıtma tarihi 9 . 4 . 1963]

× 55. — Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında sermaye yatırımlarının karşılıklı olarak teşvik ve himaye-

sine mütedair Andlaşmanın ve bu Andlaşmaya ekli Protokol ve sekiz mektubun onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Sanayi, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/313) (S. Sayısı : 133) [Dağıtma tarihi : 9 . 4 . 1963]